

4K 93
Marje

Kafkasya
Çarluk
Oyunlarna
Yeniden
Sahne
Oluyor

DÜNYADA YAŞAYAN TÜM ÇERKESELERE ÇAĞRI

"ABHAZYA'YI GÜRCÜ EJDERHASINDAN KURTARALIM!.."

"Rusya, Amerika ve diğer Dünya Devletlerinin gözlerinin önünde ve onların gözlerinin içine bakarak, Faşist Gürcistan ABHAZYA'yı yutmaktadır. Onlar da göz göre göre bu Faşist Gürcülere ABHAZ kardeşlerimizi yedirmektedirler.

Gürcüler Rus silahları ile donatıldılar. Abhazların ise yeterli silahları yoktur. Cephaneleri yetmiyor. Ayrıca sayıları 4-5 milyon olan Gürcüler'e karşı ABHAZ KARDEŞLERİMİZ 100 bini bile bulmuyor. Buna rağmen yiğitçe savaşarak güzel vatanlarını düşmana karşı koruyorlar. Düşmanın tanklarını ele geçirip, uçaklarını düşürüyorlar. ABHAZYA'da savaşçı Adige gençleri, güçlü Çeçen delikanlıları ve Rus gençleri ABHAZLAR'la birlikte savaşıyorlar.

Bugüne kadar Abhazya Savunması'nda 500'den fazla şehit verdik. Adigey, Kabardey, Çeçen ve diğer Kuzey Kafkas Cumhuriyetleri ile dünyanın dört bir yanından gelen Çerkes ve diğer gönüllülerden 50'den fazlası çarpışmalarda öldü. Şehitlerimizin tümünü minnet ve şükranla anıyoruz. Hepsi, Abhazya'nın aydınlık günleri için hayatlarını feda etti. Hepsi, vatanları için öldü. Ruhları şad olsun.

Bugün Abhaz kardeşlerimiz hayatlarının en kritik anını yaşıyorlar. Silahları, mermileri yetmiyor. Hastaları için ilaçları yok. yiyecekleri tükendi. Kabardey Hükümeti gücü nisbetinde yiyecek yardımı yapıyor. kabardey Derneği ile Kongre de, silah alabilmeleri için imkanları nisbetinde para yardımı yapıyor. Yalnız onların ihtiyaçları karşısında bizim gücümüz kafi gelmiyor. Tkvarçal ve Oçamçıra'da yaşayanlar aç kaldı. Daha da önemlisi çocuklarla kadınlar perişan durumda. Onları getiriyorlar. Biz onları, Çerkesk'e, Adigey'e dağıtıyoruz. Ne varki mağdur durumda bulunanların hepsini barındıramıyoruz.

Şimdi ise işler daha da kötü duruma gidiyor. Gürcüler sürekli güçlerini arttırıyorlar. Başka Devletlerden de yardım görüyorlar. Eğer biz bugün Abhaz kardeşlerimize gerekli yardım yapmazsak onları Gürcü Ejderhası'ndan kurtarmak mümkün olmayacak. Ejderha onları yutacaktır. Bundan korkuyoruz. Bizim inancımıza göre bugün Abhazya'nın kurtarılması mümkündür. O da Abhaz kardeşlerimize yardım etmekle mümkün olacaktır. Zaten Çerkesler'in adetlerinde vardır, mal katışarak zorda olana yardım etme geleneği.

Bugün Dünya'da 5-6 milyon Çerkes olduğu söylenmektedir. Bunların içinde işi gücü olup çalışanların sayısı 1 milyon civarında olacaktır. Bu çalışanlar veya işi olanlar aylık gelirlerinin yüzde 10'unu bir defaya mahsus olmak üzere verseler veya herbiri 3 Dolar verse, bu 3 milyon Dolar edecektir. Öyle ise biz diyoruz ki, gelin Abhaz kardeşlerimiz için bunu yapalım. Eğer Abhaz kardeşlerimize bu yardım yapılırsa, inanıyoruz ki Abhazlar bu işin üstesinden geleceklerdir.

Bu yardımın toplanmasını, Çerkeslerin yaşadığı ülkelerde faaliyet gösteren Kafkas-Abhazya Dayanışma Komiteleri aracılığıyla yapalım. Bu komiteler, toplanan tüm yardımları zamanında ve eksiksiz olarak Abhazya'ya ulaştırmaktadırlar.

Bu istek ve kararımızı bütün Çerkeslere ulaştırabilmeniz için size rica ediyoruz. Bu karar Kabardey Cumhuriyeti'nde yapılan toplantıda oy birliği ile alınmıştır.

Gün dayanışma günüdür. Abhazya'yı Gürcü Ejderhası'ndan kurtaralım!.."

**DÜNYA ÇERKES
BİRLİĞİ**

KABARDEY XACE

**KABARDEY HALK
KONGRESİ**

MARJE

LINA ORGANIZATION

Adına Sahibi

Sonmez BAYKAN

Genel Yayın Yönetmeni

Zafer SURER

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Mustafa Aziz ÖZBEK

Sanat Yönetmeni

Gihan İSBAŞI

Mali İşler ve Abone Sorumlusu

Tunay FARKAY

Merkez Büro (Ankara)

Fatih GÜNEŞ

Yeşilirmak Sk. 12/44

Maltepe/ANKARA

Tel/Fax: 231 02 75 231 06 40

İstanbul Temsilcisi

Fuat AYDEMİR

Maykop Temsilcisi

Mehmet UZUN (Yenic)

Yazışma Adresi

P.K. 355 Kızılay / ANKARA

Havale Hesap No (TL)

MARJE DERGİSİ

Posta Çeki Hs. 103118

Havale Hesap No (Döviz)

T.C. İş Bankası Çankaya Şb.

(S) 311 86 63 no.lu hesaba

(DM) 311 86 78 no.lu hesaba

Abone Koşulları

Türkiye 100.000 TL

Avrupa 60 DM/Yıllık

Diğer Ülkeler 45 \$ Yıllık

Fiat 10.000 TL

Baskı

GÖZDE OSET 230 78 73

MARJE

bin

LINA ORGANIZATION

urhhdur

Değerli Marje Dostları.

93' ün ilk sayısında hepinize en içten yeni yıl dileklerimizi sunuyoruz. Çerkes Halkı 93 yılını hiç istemediği halde Abhazya'da devam eden savaşla karşılaşılıyor.

92 yılı Abhazya'da olduğu gibi dünyanın birçok yerinde de açlık, savaş ve ölümü miras olarak 93 yılına bıraktı.

Derginiz Marje yeni yılda sizlere daha iyi daha özgün bir yayın ulaştırma çabasında. Günlük basının eğilmediği, yeterince bilgi vermediği ama bizi son derece yakından ilgilendiren konulara dikkat çekmeye çalışacağız. İşte bunlardan biri olağan üstü yetkilere sahip Yeltsin'in Kuzey Kafkasya'ya vali olarak olağan üstü yetkiler vererek atadığı Sergey Şahray'ın haberi ve ilk demeci

«hey ozanım / hey ayrılık güncecisi / hey bekleroğlu / kimden aldın bu yüreği / deden demirci olsa gerek / ya ellerin / sabırsız uslanmaz ellerin / kim öğretti onlara / böyle büyük öfkeyi / böyle büyük sevmeyi / ya şu en büyük sessizliğin / şu büyük susuşun / yiyip bitirecek seni / biliyorsun» genç şairlerimizden Thats Tamer'in böyle seslendiği **Ayrılık Güncecisi Yenemique Mevlut Döne Döne** adlı köşesinde özlenen yazılarına başlıyor.

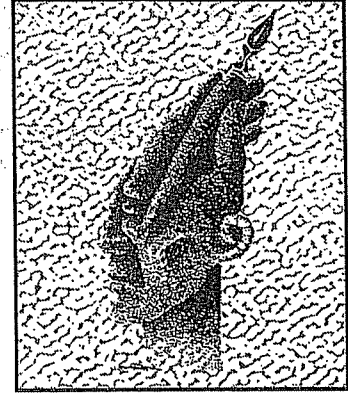
Yine bu sayıda **Koca Çerkes Çetin Öner**'in bize de biraz sitem ettiği ilginç bir mektubunu ve şiirini bulacaksınız. Arka kapakta da başka bir güzel şiirini.

Abhazya Gerçeği ve Meclis Tutanakları adlı yazı dizilerimiz bu sayı sona eriyor. Bu sayıdan itibaren Marje/Tarih adlı yeni bir yazı dizisine başlıyoruz. Önümüzdeki sayıdan itibaren ise Üstad Yismeyl Özdemir'in değişik bir üslupla kaleme aldığı bir başka yazı dizisi başlıyor. **Aytek Namitok**. Prof. Dümezil'in deyimleriyle Çerkes Halkının yetiştirdiği en büyük insanlardan biri. Öldükten sonra geriye bıraktığı anılarının, bir çok dilde yazılmış mektuplarının, el yazması eserleri de içeren paha biçilmez kitaplığının ve eşi Hayriye Melek Hunca Hanfendinin kişisel mirasının Pariste başlayıp ve 12 Eylül dahil birçok badireden kurtulup, Maykop'ta son bulan serüveninin hikayesi.

Yine önümüzdeki sayı Marje'nin ısrarla gündemde tuttuğu Halkevleri çatısı altında panel adıyla düzenlenen şaklabanlığa gösterilen ilginç tepkileri bulacaksınız ve **27 Eylül 1992'de Kabardey'de yaşanan olayların perde arkasını.**

Yeniden buluşmak üzere

Marje Dostlar

B

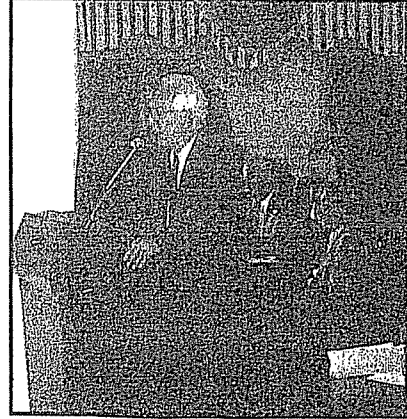
U SAYIDA

M A R J E

HER SÜRGÜNDE BİR ÇIKAR.

OCAK '93

BASYAZI	4
• OYUNUN KURALI	
ÇARLIK OYUNLARI	6
• KAFKASYAYA SÜPER VALİ	
ALMANYA NOTLARI	11
•	
TBMM'NDE ABHAZYA	13
• TUTANAKLARDAKİ İFADE	
POLİTİK YORUM	20
• ADİGE ALFABESİ DEĞİŞMELİ Mİ?	
ŞİİR	24
• DENEMELER	
MARJE/HABER	26
• KAFKAS KONSEYİ KURULDU	
OSET-İNGUS ANLAŞMAZLIĞI	32
• KABARDEYDEN BİR BAKIŞ	
DONE-DONE	34
• YENEMIQUE MEVLÜT	
KOCA ÇERKES	40
• ÇETİN ÖNER	
KAFKAS GENÇLİĞİNE ACI	42
• ÇERKES GENÇLİĞİ ARAYIŞ İÇİNDE	
GÜNDEM	44
• KAPAK KONUSU	
KARİKATÜR	48
• SEZÂİ KILIÇTAŞ	

Rusya'da etnik temizlik

Bir haftadan daha kısa bir sürede, bu denli çok yolum o labileceğini düşünmek oldukça zor. Bir zamanlar İnguş müslümanlarının yaşadığı köylerde, evlerin büyük çoğunluğu yıkıldı. Pek çok İnguş ortadan kayboldu. Binlerce İnguş, Rusya'nın bu görülmemiş ölçülere varan ilk etnik temizliğinin dehşetinden kaçmak için Kafkas Dağlarının yollarını tuttu.

Hikaye, 1940'larda Stalin'in, İnguşların yaşadığı toprakları Sovyet ve Rusya yandaşı Kuzey Osetya'nın kontrolüne vermesi ile başlar. Geçtiğimiz Haziran ayında, Rusya Parlamentosu, İnguşların kendi otonom cumhuriyetlerine sahip olma hakları olduğuna karar verdi. Hem Osetyalılar hem de İnguşlar bunu olası bir sınır değişikliği olarak kavradılar. Bir çatışma için sahne hazır. Ekim sonlarına doğru, bir dizi çatışmada sivil İnguşlar, Osetyalı askerler tarafından öldürüldü. Bu gelişmelerin sonrasında İnguşlar da, köylerini barikatlarla çevirmeye başladılar. Bu tedbirler caydırıcılık yerine, iyi silahlanmış Osetyalılar için İnguş köylerine saldırmak ve tahrip etmek için bahane oldu.

Gazetelerin hemen hepsi Osetya ya da Rus yetkililerinden edindikleri enfomasyonlarla ve çoğu zaman bizzat bu yetkililerin açıklamalarıyla yapılan alıntılarla dolu bilgiler içermekte. Gazetelerdeki tablo izlendiğinde, İnguş saldırganlığı, Osetya savunması ve Rus birliklerinin gelecek iki tarafı ayırması şeklinde bir manzara görülür.

Oysa, bu hikaye görünen gerçeklere uygun değil. İnguşların gerçek bir liderliği ve adına ordu denebilecek bir ordu yoktur. Sadece bu ay, iki üç günlük bir süre içinde, Kuzey Osetya'nın İnguş bölgesinde yaşamakta olan 50 binden çok insan, evlerini terk etti ve terk edilen evler daha sonra yağmalandı ve yakıldı.

İnguşlar 300'ün üzerinde kayıp verdiklerini söylüyor. Bölgeden geçerken, parçalanmış erkek ve kadın cesetleri gördüklerini belirttiler. Ve bu cesetler İnguşlara aitti.

Evlerini terk eden bir çok İnguş hala dağlarda. Sadece, bu makalenin yazarı ve yanındaki arkadaşları, dar, buzlu bir vadi kovuğunda dağlara kaçmış olan 20 kadar insanla karşılaştı.

Ayrıca, olaylar başladığında bölgede olan bir Rus, kadın ve çocukların oluşturduğu bir konvoyla dağlarda 24 saatten fazla yürüdüğünü anlattı. Bu olayı aktaran Rus'un söylediğine göre, bu insanlardan pek çoğu bir süre sonra yürüyemez hale geldi ve kayaların üzerine düşerek öldü.

Küçük bir mezraya sığınmış olan 35 mülteciden biri olan özürlü bir doktor, Rus askerleri tarafından evlerinden zorla çıkarıldıklarını, yanlarına ilaç almalarına bile izin verilmediğini ve dağlardan kaçarken kansının kalp krizi geçirerek öldüğünü anlattı. Yanında üç küçük çocuğu vardı ve diğer dörtüne ise ne olduğunu bilmiyordu.

Mülteciler Rus birliklerini suçluyorlardı. Bazı Rus gazetecileri de, Rus subaylarının, Rus birliklerinin Osetyalıların yanında olduklarını ve sivil İnguşların öldürülmesinde yer aldıklarını söylüyordu. Rus gazetecilerinin bütün olayı anlatan yazılarının da sansür edildiği ortadaydı.

Rus askerlerinin böyle davranmasına niçin mücadele edilmiş? Belki, çoğunluğu Müslüman olan Kafkasya Dağ Halkları Konfederasyonu'nun Rusya'dan ayrılma isteğine karşı gözdağı vermek için. Belki, Rusya Federasyonu'nun oluşturduğu bütün etnik azınlıklara ve otonom bölgelere ayaklarını denk atmalarını anlatmak için.

Belki, Başkân Boris Yeltsin'in, Rus Parlamentosunda kendisini, "politikaları kaos yaratıyor" diye eleştirilenle sert olmasını bildiğini kanıtlamak için.

Ya da, daha akla yakın bir olasılık olarak, bütün bunları Moskova'dan emir alınmadan yapıldı. Fakat bu olasılıklardan hangisi gerçek olursa olsun; Kasım'ın o ilk günleri, Rusya'nın mutsuz uç noktalarında neler olabileceğinin korkunç ve çıplak gerçeklerini ortaya koyuyor.

6.1.1993 / Hürriyet

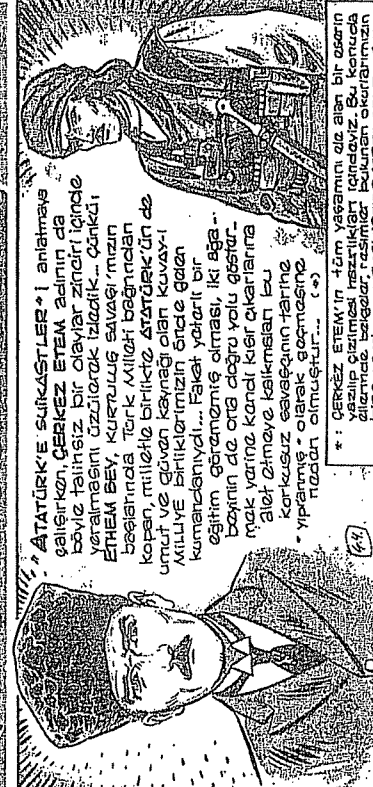
Abhazlar Sühunthep giriyor

ABHAZA kuvvetlerinin Gürcülerin kontrolündeki Abhazya'nın başkanı Sühunthep yoluna giren bir askerleri ve kenti ele geçirmek üzere oldukları bildiriliyor. Gürcüler ise Abhazya saldırganlığını püskürtüldüğünü öne sürüyor. Rusya Radyosu haberlerinde Abhazlar ve Gürcüler arasındaki sön çatışmalarda 40 kişinin öldüğünü duyurdu.

Gürcistan'a karşı verdikleri cılız bağımsızlık mücadelesinde başansız kalmaya mahkum olduklarını biraz geç de olsa anladılar (üstte)

24 Aralık 1992 / SABAH

ATATÜRK'e suikastler

Denirel ile

Türkiye'nin iki ates arasında kaldığı diğert bir anlaşmazlık alanı da Gürcüler ile Abhazlar arasındaki çatışmalar. Türkiye için Gürcistan çok önemli. Orta Asya cumhuriyetlerine açılan yolun üzerindeki bir üste. Üstelik bize de mülteciler, işin iç politikası uzantısı da var. Ülkemizdeki Gürcü kökenliler hiç de kuşlanmamaya gerek bir rakam oluşturuyorlar. Aynı durum Abhazlar için de geçerli. Türkiye her iki taraf da sınırlı duyuyor ve "Annan vasatıyın, etmeyin" demekten de ileri atılmıyor. Denirel'in söyleşinin bu bölümünde Rusya ile ilgili olarak söyledikleri ise, duyulan bir gerçeğin göstergesi açısından da çok ilginçti. Altın çizerek, Rusya ile ilişkilerinde önemli vurgu yapıldı. Bunun nedeni de, Moskova'nın esiden duyduğu ve hiçbir zaman tamamen silinmeyecek olan kuşkuyla doludur. Ruslar, Türkiye'nin Müslüman cumhuriyetler ve özellikle de kendilerinden uzaklardaki Müslüman grupları eklemleri gücünü biliyorlar.

Çerkesler savaşa giden 20 genç için şenlik yapı

Marje

OYUNUN KURALI

92 yılı Çerkes halkı açısından kötü hatırlanacak bir yıl. 93 yılı da zorlu geçeceğe benziyor Biz yine de yeni yılın Halkımıza ve dünyaya iyi şeyler getirmesini diliyoruz.

Evet 92 yılı özellikle Türkiye Çerkesleri açısından bakıldığında hayal kırıklıklarıyla dolu. Bunların en önemlisi Gürcistan tarafından işgal edilen ve üstünde yaşayanlarla birlikte Dünya haritasından silinmek istenen Abhazya'ya yeterli desteğin verilememesiydi.

İkincisi bir türlü birleşemeyen ve güçlü bir örgütlülüğe sahip olamayan Türkiye Çerkeslerinin tek bir çatı altında toplanmalarının ve birleşme umutlarının bir başka bahara kalmış olması.

Diğer bir çarpıcı örnek ise çok partili döneme geçildiğinden beri sürekli olarak büyük bir çoğunlukla merkezdeki partilere oyu veren (hem sağ, hem sol) Türkiye Çerkeslerinin kendi oylarıyla seçtikleri ve iktidara getirdikleri hükümetin Kafkasya ve Abhazya'ya yönelik politikalarıydı.

Her ne kadar bu örneklerin çoğaltılması mümkünse de biz bugün ağırlıklı olarak Türkiye Çerkeslerinin bakışlarının yavaş yavaş değiştiği Siyasi partilerle ve hükümetle olan ilişkilerine değineceğiz.

92 yılında yaşanan ve zaman zaman yüzümüze bir tokat gibi çarpan gerçeklerden yola çıkarak geleceğin falına bakmayacağız ama, olması gereken ve olabilecek şeylerin altını çizmeye çalışacağız.

* * *

Şimdi biraz geri dönelim Ağustos ayı ve sonrasında konumuz çerçevesinde Türkiye'de neler olup bittiğine şöyle bir bakalım.

14 Ağustos günü başlayan bir işgalle Abhazya Gürcistan tarafından yutulmaya çalışılmaktadır. Türkiye ve Dünya Çerkesleri büyük bir infial içindedirler. Muhaceret ve Anavatandaki diğer Cumhuriyetlerden bir soykırımla karşı karşıya kalan kardeşlerine yardım eli uzatılmaya çalışılmaktadır. Türkiye Çerkesleri de karınca kararınca ellerinden geleni yapmaya çalışmakta Türkiye'nin ve Dün-

Dünya'nın dikkatini buraya çekmeye çalışmaktadırlar.

Kurulduğundan beri, bu ülkenin iyi vatan-daşları olmuş olan Çerkesler. Ötesinde bu ülkenin kurtuluş savaşında yüzbinlerce insanını şehit olarak toprağa vermiş olan Çerkesler, Abhazya'nın işgali söz konusu olunca, yıllarca oylarıyla destekledikleri, siyasetten özürü sayıldıkları 12 Eylül döneminde ve daha sonraki muhalefet yıllarında hiç yalnız bırakmadıkları, seçim sandığı önlerine geldiğinde oylarını hiç esirgemedikleri ve yine kendi oylarıyla iktidara getirdikleri Hükümetten ve onun ortağı olan siyasi partilerden çok şey beklediler.

Öyle ya kendilerinin yıllarca sahip çıktığı, seçimlerde altından bile değerli olan oylarıyla destekledikleri Paşanın oğlu ve özellikle Baba onları böyle bir günde yalnız bırakmaz, Abhazya'daki kardeşlerini kendi kaderlerine terkedemezdi.

Hem de Türkiye büyük ve muktedir bir ülkedydi. Olayın boyutları ve de vehameti yeterli derecede anlatılabilirse; Hükümet ve onun başı ve de yardımcısı hem de Hariciye Bakanı Gürcistan'ın kulağını çeker meseleyi hallederlerdi.

Baksanıza Şevardnadze'yle telefonla konuşmuşlar mektup bile yazmışlardı. Meseleyi büyütüp oyunlara gelmemek lazımdı.

Varsın birkaç yüz kişi Ankara'da 12 Eylül sonrasının ilk pankartlı yürüyüşünü gerçekleştirsin varsın Başbakanlığın kapısına dayansın Paşanın oğlu suratını bile dönüp bakmaz yürür, Baba da onlara içinde kendisini hiç bir şekilde siyasi olarak bağlamayacak birkaç güzel söz olan bir nutuk çeker ve aldığı alkışlar karşısında kendisi bile hayretler içinde kalırdı.

Olsun yine de hükümeti karşımıza almak gerekirdi.

Siyasetten özürü olduğu dönemde Antalya'da meydanlara sokulmayan ve konuşturulmayan ve de iktidara gelince bunun acısını hemen çıkaran Baba; İstanbul'da Çerkes Halkının infialini yatıştıracak ve nefes

almasını sağlayacak, sivil toplum düzeninde son derece demokratik bir eylem hakkı olan, yasal bir mitingi yasaklayabilirdi. Öyle ya babası bu ülkenin gelmiş geçmiş ikinci büyük adamı olan , Paşanın Oğlu bile, bir dönem yasaklı ve sakıncalı sayılmamışmıydı.

Daha da ötesi Hariciyenin değerli teknisyenleri Türkiye'nin çıkarları için Gürcistan'ı desteklemek gerektiğini söylüyorlardı.

Hatta Türkiye ve Dünya Çerkeslerinden, Anavatanın diğer bölgelerinden Abhazya'ya ulaştırılan askeri ve ekonomik yardımlarıyla birlikte Abhazya'da tarih yazan şanlı direnişçiler; önemli mevzileri geri almaya başlamışlar ve işte Gagra düşmüş, Başkent Sohum'un da geri alınması an meselesiydi.

Olurmu canım!..Bu önemli, dost ve kardeş Gürcistan'ın iç huzurunun bozulması demekti. Hem de bu ülkenin başında demokratik seçimlerle işbaşına gelmiş, dünyaca da önemli bir şahsiyet olan Şevardnadze vardı. Hemen işgalcilerin moralleri düzeltilmeliydi. Mesela açlıkla karşı karşıya olan ve yiyecek sıkıntısı çeken bu komşuya 50 000 000 \$ gibi bir yardım yapılabilirdi... Savaşacak silahı ve ona yatacak parayı nerden mi buluyordu... Aaa...bu komşunun iç meselesiydi o kadarına da karışmaya hakları yoktu. Peki niye 50 Milyon Dolardı da farklı bir rakam değildi? Canım alışkanlık işte daha öncede 50 Milyon kilogram buğday yardımı yapmamışlarmıydı. Alışkanlık işte...

* * *

Evet yukarıda çizmeye çalıştığımız tablo kara bir mizah örneği değil. Bu tablo Hükümetin ve onu oluşturan siyasi partilerin Türkiye Çerkeslerine bakış açısı.

Bu güne kadar hükümet üyeleriyle yapılan tüm görüşmelerde ortaya iyi niyet senaryoları konsa da resmi politika, Marje'de yayınlanan Meclis Tutanaklarında Paşanın Oğlu'nun da altını çizdiği satırlarda açık seçik görülüyor.

Öyleyse Türkiye Çerkesleri ne yapmalı? Hükümetin ve onu oluşturan siyasi partilerin bu tutumunu sineye çekip, ne yapalım büyüklerimiz böyle düşünüyor deyip ilk seçimde oylarımızı yine onlara vermemeli.

Türkiye Çerkesleri;

Abhazya'da Anavatan'ları için Türkiye'den ve Dünyanın dört bir köşesinden savaşmaya koşan, şehit düşen, Çerkes gençlerine daha çok kurşun yağdırsın diye, işgalci Gürcistan yönetimine kredi açan bu hükümete alkış tutmayanı devam mı etmeli.

Türkiye Çerkesleri;

Bütün bu olanlara rağmen D.Y.P grup Başkan vekilliğine devam eden, kendisine onlarca dosya verilmiş olmasına rağmen Abhazya'da ki işgal ve savaş konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını söyleyen Adana milletvekili Bekir Sami Daçe'yle hemşehrilmiz diye iftihar etmeye devam mı etmeli.

Türkiye Çerkesleri;

Talimatlarla tepkilerini ortaya koymaktan kendilerini men eden İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in, Dağılan Sovyetler Birliği'nden gelen köçekleri bile törenle kabul eden ama Abhazya lideri V.Arzinba'yla görüşmemek için Ankara'dan kaçan Kültür Bakanı Fikri Sağlar'ın, Bosna için Amerikalı meslektaşına kafa tutan ama Abhazya için kılını bile kıpırdatmayan, katil Şevardnadze'yle TV.'larda kol kola pozlar veren Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin'in içinde! Birinin iyi adamı, birinin kötü adamı oynadığı şen ortakların, yani Baba'nın ve Paşanın Oğlu'nun başında! bulunduğu bu hükümete bizim hükümetimiz diyebilirlermi.

Yoksa Türkiye Çerkesleri İlk seçimlerde bu hükümeti oluşturan ortaklara gereken cevabı verirlermi ?

Bunu zaman gösterecek.

Bizim katıldığımız tüm resmi görüşmelerde altını çizdiğimiz, yazdığımız yazılarda, katıldığımız tüm toplantılarda, panellerde açık oturumlarda dile getirdiğimiz gibi; Türkiye açısından Abhazya meselesinin sadece bir dış politika olayı olmadığı, Türkiye'de yaşayan yüz binlerce oya sahip milyonlarca Çerkes açısından bu politikalar izlenmeye devam ederse bunun aynı zamanda bir iç politika meselesi haline geleceği savı gerçekleşecekmi?

Bunu da zaman gösterecek.

Ama artık bir gerçek tüm çıplaklığıyla kendini göstermeye başladı...Bu politikaları uygulayanlar; Çerkeslerin yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde seçim meydanlarına eskisi kadar kolay çıkamayacaklar.

Artık Türkiye Çerkesleri.

Kendilerine ve meselelerine sahip çıkanlarla, çıkmayanlar ve ucuz politikalarla kendilerine sırt çevirenler arasındaki farkı anlamaya başladı...

Türkiye'deki bütün siyasi partiler bunu dikkate almalı.

Oyunun kuralı bu.

Bizde öğreniyoruz artık.

Ve oynamak istiyoruz.

YELTSİN
KAFKASYA'DA
ÇARLIK
OYUNLARINI
YENİDEN
SAHNEYE
KOYUYOR

Kuzey Kafkasya'da oynanan bu büyük senaryo Gürcistan'dan çekilen ve AGİK denetiminde olması gereken dağılan Sovyetler Birliğine ait silahlarının son derece bilinçli bir seçimle Stavropol eyaletine yerleştirilmesiyle ilk ipuçlarını vermeye başlamıştı. Aslında senaryonun ilk bölümünde Gürcistan'ın Abhazya'yı işgal etmesi ve Rusya'nın buna çanak tutması vardı. Ama bu olayın büyük senaryonun bir parçası olduğunu kimse düşünmek istemedi.

Oyunun ilk bölümünde başrol oyuncularını istedikleri şekilde oynamadılar. Ama oyun devam ediyordu.

Silahlar Stavropol'da konuşlandırılmaya başlandıktan kısa bir süre önce silahların *-kendileri için büyük bir miktar sayılabilecek-* bir kısmına Gürcistan tarafından el konuldu. Rusya'yla karşılıklı bir iki ulti-matomdan sonra konu sessizce kapatıldı.

Kalan silahların Stavropol'a konuşlandırılmasından sonra birden bire yıllardır kardeş olarak yaşayan Oset ve İnguşlar arasında bir toprak anlaşmazlığı patlak verdi. Rusya'nın yangına körükle gittiği bu olayda Kuzey Kafkasya halklarının Abhazya'nın bağımsızlık savaşında verdikleri şehitlerden kat kat fazla insan öldü.

Oyunun üçüncü perdesi açılmıştı.

Olayların patlak vermesinden sonra bölgeye gönderilen Sergey Şahray önce Bölge valiliğine arkasından tam yetkili olarak Kafkasya Genel Valiliği'ne atanıyordu.

Süper vali bu yetkilerle hiç birşey yapamıyacağını söyleyerek emrine askeri birlikler istiyordu, ve perde tamamlanıyordu. Stavropol'a konuşlandırılan askeri birlikler Şahray'ın emrine veriliyor. Arkasından da Şahray bütün bu senaryonun gerçek amacını açıkça belli eden demecini patlatıyordu. Anadolu Ajansı tarafından Moskova'dan geçen haberde aynen şöyle deniyordu.

Rusya hükümetinin etnik ilişkilerden sorumlu komitesinin başkanı Sergey Şahray "Rusya'nın toprağı olan Kafkasya'da silahın gücünü göstereceklerini" açıkladı.

Şahray İzvestia Gazetesi'nde yayınlanan demecinde "Rusya hükümetinin kendi toprağı olan Kafkasya'da tarafsız bir arabulucu olamayacağını" söyleyerek, "Biz burada uzlaşma arayışı içinde değiliz, düzen arayışı içindeyiz" şeklinde konuştu.

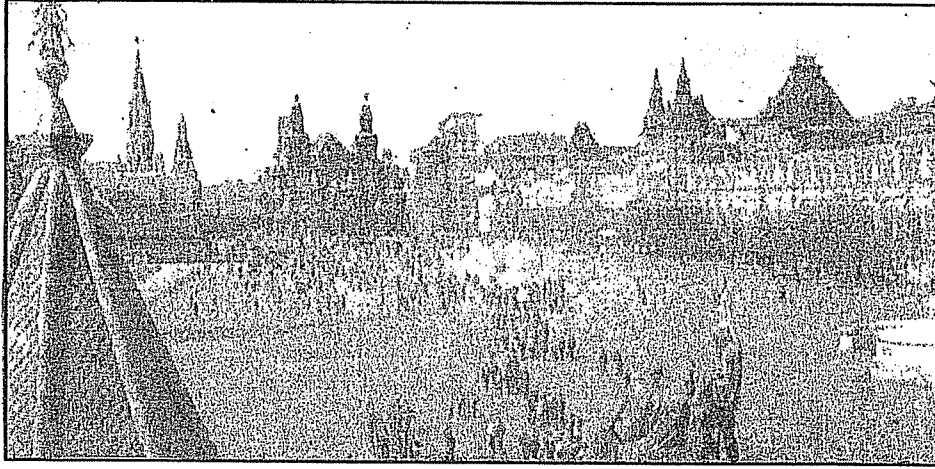
Kafkasya'da Rusya'nın egemenliğine karşı çıkan başta Çeçenler olmak üzere özellikle müslüman halklara karşı sert bir tutum takınma yanlısı görüşleriyle tanınan Şahray, Oset-İnguş çatışmasının başlamasından sonra bölgede ilan edilen olağan üstü durumu uygulamakla yükümlü olan geçici komitenin başına getirilmiş daha sonra bu görevinden alınarak tüm Kafkasya'daki istikrarın sağlanmasından sorumlu tutulmuştu.

Bu arada İçişleri Bakanlığı bünyesinde ilk kez "Kafkasya Askeri Bölgesi Komutanlığı" oluşturuldu.

Bunların yanı sıra kısa bir süre önce Gürcistan'a Türkiye tarafından açılan 50.000.000 \$ tutarındaki krediden sonra Rusya Federasyonu'nun da 20.000.000.000 Ruble tutarında bir kredi açacağı haberleri senaryonun boyutlarının daha büyük olabileceğini gösteriyor.

* * *

Moskova Ateşle Oynuyor

Kafkasya'da yeniden sahneye konmak istenen bu çarlık oyunlarına niye ihtiyaç duyuldu? Bunu daha iyi anlayabilmek için biraz geriye dönmek ve bakmak gerekiyor.

80'li yılların sonlarında daha çok özgürlük ve demokrasi istemleriyle başlayan dağılma süreci, sosyalist rejimin tamamen ortadan kalkmasına değin sürdü. Doğu Avrupa'daki Varşova Paktı'na üye Devletler SSCB nüfuzundan sıyrılarak Batı Avrupa'ya entegre olmaya başladılar.

Eski SSCB'ne üye Cumhuriyetler bağımsız devlet kimliğiyle B.D.T üyesi oldular ancak B.D.T bu cumhuriyetleri hiç bir konuda birleştirmeyi başaramadı ve anlaşma yapıldığıyla kaldı.

Sonuç olarak sosyalist rejim altında Çin Seddi'nden Berlin'e kadar uzanan Rus Hakimiyeti, 1917 öncesi Çarlık Rusyası'nın sınırları içinde sıkışıp kaldı. Batıya açılan yollar tamamen kapanırken, Balkanlar ve Kafkasya yolları üzerinde bağımsız devletler oluştu. Orta Asya'da ise Türki Cumhuriyetlerinin hakimiyeti!...

Dağılma üç aşamada gerçekleşiyordu. Birinci aşamada Varşova Paktı'na üye Doğu Avrupa Devletleri, İkinci aşamada SSCB'ne üye birinci derecede Cumhuriyetlerin birlikten ayrılmaları ve en sonunda da şu anki Rusya Federasyonu'na bağlı Cumhuriyetlerdeki bağımsızlık ilanları ve talepleri gündeme geliyordu.

Bu dağılmanın ikinci aşamasında

Kuzeyden güneye 4.000, doğudan batıya 9.000 kilometrelik bir alanda toplam 150.000.000'luk dev nüfusuyla Rusya Federasyonu ayakta kalıyordu.

Yani dallar budanmıştı ama gövde dimdik yerinde duruyordu

Kim ne derse desin Rusya Federasyonu Kuzey Yarıküresinin en büyük kapitalist devleti olma yolunda. Dağılan SSCB'den ayrılan cumhuriyetlerde içi boş sanayi tesisleriyle büyük bir kısmı tüketilmiş hammadde yataklarından başka bir şey kalmamıştır. Rusya Federasyonu ekonomik reformları hayata geçirdikçe, kalifiye insan gücü özel teşebbüslerle birleşerek mevcut bunalımlar aşılabilecek ve Kuzey Yarıkürede 7 Büyüklere 8'inci süper devlet olarak katılacaktır.

Dünyada bu konuma hazırlanan Rusya Federasyonu'nun Kuzey Kutbuna sıkışıp kalması Federasyonu oluşturan birlik cumhuriyetleri üzerindeki baskıları daha da yoğunlaştırmaktadır. Ulusal benlikleri zayıflamış, egemenlik ve bağımsızlığı tarih boyu tadamamış ulusal varlıklar Ruslara göre Federasyonu tehdit eden en önemli unsurdur.

Federasyon içinde kendine ait cumhuriyeti olmayan tek millet Ruslardır. Aslında SSCB döneminde de Rusya Cumhuriyeti diye bir cumhuriyet yoktu. Ancak her cumhuriyette egemen ulusal kültür Rus kültürüydü.

Varşova Paktı'ndan kopan devletlerin aşağıda! Letonya, Estonya, Litvanya'nın yukarıda! batıya açılan yol-

lara hakim olmaları, Azerbaycan ve Gürcistan'ın bağımsızlık ilan etmeleri, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin bölgedeki hakimiyetleri Akdeniz'e açılan Karadeniz kıyılarının önemini daha da arttırmıştır.

Bu nedenle Kızıldordu eski mevzilerinden çekildikçe önem kazanan bölgelere sevkedilmeye başlanmıştır. Doğu Almanya'dan çekilen askerlerin Güneye, Krasnodar ve Vladikafkas'a, Gürcistan'dan çekilen asker ve silahların da Stavropol'a yerleştirilmesi...

Bu askeri strateji Kuzey Kafkasya'da bulunan Çerkes Cumhuriyetleri üzerinde belli bir baskı kurmaktadır.

Gürcistan'ın Abhazya'yı işgal ettiği ilk günlerde, Rusya'nın bütün tarihi gerçekleri bilmesine rağmen Gürcistan'dan yana bir politika izlemesi Kafkasya'nın kontrolüne yönelik politikaların bir uzantısıdır. Bu politikalarda aynen devam etmektedir. Abhazya kendi kaderine, yani Gürcü istilasına terk edilmiştir. Rusya Federasyonu içinde Çerkes Cumhuriyetlerin "Birleşik Kafkasya" çatısı altında birleşme çabaları Çarlık oyunlarıyla bozulmaya çalışılmaktadır.

İnguş-Asetin toprak anlaşmazlığına Rusya'nın balıklama atlaması da bu nedenledir

Şimdi Kafkasya'nın başına bir çorap örülmektedir.

Kafkasya'ya olağanüstü hal valisi atanmaktadır. Olağanüstü Hal Valisinin görevi bölgedeki anlaşmazlıkları çözmek. Boris Yeltsin olağanüstü yetkilerini kullanarak Kafkasya'ya

atadığı olağanüstü hal valisinin emrine askeri birlikler tahsis etmektedir. Bu işin başına da Rusya Federasyonu Başbakan Yardımcısı ve Milliyetlerarası İlişkiler Komisyonu Başkanı Sergey Şahray'ı getirmiştir.

Şimdi tarihe bir geri dönüş yapıp 1700-1917 arası yıllarda Kafkasya'da uygulanan politikalara bir göz atalım.

Çar I.Petro'dan başlayıp Rus İmparatorluğu'nun güneye inme amacıyla Kafkasya'yı kanlı bir şekilde istila eden, yerli halkları kıyıma uğratan, Çerkesleri Kafkasya'dan atan, sürgün eden; sonra da Kafkasya'da Rus kolonizasyonunu gerçekleştiren politikaları hatırlayalım. O dönemlerde Çar; Kafkasya Genel Valisi adı altında atamalar yapar, emrine generaller ve onlara bağlı dönemin en güçlü silahlarıyla donatılmış ordular verirdi.

Bu generallerin tek hedefi vardı. Kafkasya'yı tamamen ele geçirmek ve buradaki ulusal varlıkları ortadan kaldırmak.

21 Mayıs 1864'e kadar bu amaçlarla Kafkasya tamamen işgal edildi. Yerli halklar anavatanlarından sürüldü.

1917'de Ekim Devrimi, Kafkasya'da sürgünden arta kalan bir avuç halkın bugüne kadar yaşayabilmesini sağlayan umut kapısı oldu.

Sovyet döneminde nisbi haklarla günümüze kadar varlığını koruyabilen Çerkes Halkları, SSCB'nin dağılmasıyla geleceğe umutla bakamayacak kadar güçsüz kaldılar.

Günümüzde Anavatan Çerkeslerinin

Rus-Kafkas
Savaşı
1764-1865

Gürcü-Kafkas
Savaşı
1992-.....

Rus-Kafkas
Savaşı
...../.....

varlıklarını sürdürebilmesinin tek koşulu etkin Rus hakimiyetini ortadan kaldırarak parçalanmış yapıları bir araya getirmektir. Yani Kafkasya'daki cumhuriyetleri bir araya getirmektir. Yani Kafkasya'daki cumhuriyetlerin bir "birlik" altında toplanmasıdır. Kurulacak bu birliğin Rusya Federasyonu içinde Kafkasya'nın stratejisini belirleyecek olması en çok Rusları endişelendiriyor.

Bu birlik kurulmazsa ne olur?..

Bu birlik kurulmazsa Kafkasya'daki cumhuriyetler tarihten silinip gider. Çoğu cumhuriyetlerin nüfusları karışıktır ve 100 binli rakamlarla ifade edilir. Aralarında kopukluklar vardır. Bağımsızlık halinde kendilerine yetecek ekonomik güçleri yoktur. Yani bu cumhuriyetler kağıt üzerinde sınırlara sahiptir. Ulusal dil ve kültürel varlıkları zayıflamıştır ve buralarda egemen Rus kültürü hakimdir.

Kısaca Anavatan'daki Çerkesler tarih içindeki varlıklarının uzatma da-kikalarını yaşamaktadırlar.

Rusya Federasyonu, SSCB'den ayrılan cumhuriyetlerin aksine Federasyon'dan bağımsızlığını ilan eden cumhuriyetlere karşı son derece tahammülsüzdür.

Yukarıda saydığımız bütün nedenlerden dolayı Rusya, Kafkasya'yı istisnasız hakimiyet altında tutmak ve giderek Ruslaştırmak çabası içindedir.

Kafkasya'ya Olağanüstü Hal Valisi atanması bu senaryonun bir parçasıdır.

İnguş-Asetin toprak anlaşmazlığının çözümü değil çözümsüzlüğü amaçlanmaktadır. Buradaki halklar arasında ne kadar çok etkili ve toprak anlaşmazlıkları doğarsa birliğin kurulması imkansızlaşacak, bölge kontrol altında tutulacaktır.

Sergey Şahray'ın olağanüstü yetkilerle donatılması, emrine askeri birliklerin verilmesi, mevcut anlaşmazlıkların çözümünde başvurulacak en olumsuz yaklaşım biçimidir.

Diplomatik ve hukuk kuralları çerçevesinde çözüm yöntemleri kullanılabilecekken "sıkı yönetim" koşullarının yaratılması endişe vericidir ve kuşku

yaratmaktadır.

Henüz ortada birlik anayasası yokken, antidemokratik ve gayrı meşru yöntemlerle baskıcı kurumlar oluşturmak son derece tehlikelidir.

Kısaca Kafkasya'da etnik arındırmanın bir başka versiyonu sahnelenmektedir.

Gorbaçov yaptığı bir açıklamada bunun ilk işaretlerini vermekte, "Rusya Federasyonu dağılırsa Yugoslavya'dan çok daha vahim sonuçlarla karşılaşırız" demektedir.

Bu vahim sonuçları küçük cumhuriyetlerin silahsız, askersiz ve ekonomik güçten yoksun bir haldeyken yaratması olanak dışıdır. Bu vahim sonuç sadece her türlü gücü elinde bulunduran ve bölgede Sırpların konumunda olan Ruslar tarafından yaratılabilir.

Balkanlarda meydana gelen dağılmanın Rusya Federasyonu'na da sıçraması veya birliğin dağılmadan kalması, Federasyon içindeki hakim Rus varlığının, birliğe hangi gözle ve hangi amaçlarla baktığına bağlıdır.

Federasyon Birliği bir ortaklık mıdır yoksa Rus emperyalizminin hegemonyası mı? Bu çok önemlidir!

Eğer Federasyon bir ortaklık ise Federasyonun yönetimi de bir ortaklık olmalıdır. Ortaklığı oluşturan cumhuriyetler yönetime ortak olmalıdır.

Bu birlik bir ortaklık ise Sergey Şahray'ın Kafkasya'nın üzerine sözde Demokles'in Kılıcı gibi gönderilmesi hangi mantığa sığar!

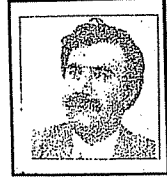
Sergey Şahray'ın Kafkasya'daki görevine derhal son verilmeli, Kafkasya'nın sorunları temsilciler meclisinde ele alınmalıdır. Çünkü Kafkasya'daki cumhuriyetler birer eyalet değil, birliği oluşturan birer cumhuriyettir. Federasyon'un ortak askeri birliklerini bazı cumhuriyetlerin üzerine göndermek Çeçenistan ve Tataristan dışında bütün Cumhuriyetlerin imza koyduğu birlik anlaşmasını çiğnemek manasına gelecektir.

Bu da ne Anavatan'da ne de Muhacerette yaşayan Çerkeslerin kabul edebileceği ve içine sindirebileceği bir şey değildir.

Marje

A

LMANYA NOTLARI / Dr. Batıray Özbek (Yedic)

Din ve Toplumumuz

Yaşadığımız dünyanın birçok toplumlarında gözlendiği gibi, Çerkes Toplumu da çeşitli dinsel evrimlerden geçmiştir. Bu dinsel değişimlerde bir inançtan diğer inanca geçişte, toplumumuz, diğer dünya toplumlarının hemen hemen çok azında rastlanan demokratik ve liberal bir yol ve yöntem izlemiştir.

Tarihimizde dinsel inanç ayrılıklarından doğan mücadele, kavga ve savaşlara rastlanmaktadır; ki günümüzün medeni Avrupa devletlerinde halen mezhep ve din anlaşımlarının var olduğunu düşününce, toplumumuzun ne derece medeni bir anlayışı olduğunu övünçle söyleyebiliriz.

İslam Dininin «la ikraha fi din» yani «dinde zorlama yoktur» ilkesini Çerkes Halkı, geçmiş 4000 yıllık tarihinden bu yana, hem teoride hem de pratikte yaşama geçirebilmiş az sayıda uluslardan birisidir.

19. Asrın ilk yarısında Çerkesya'yı ziyaret ederek İki Deniz Arasındaki Kafkasya'ya Gezi adlı yapıtını bizlere armağan eden Prof. Dr. Karl Köch da Çerkes halkının bu liberal dinsel anlayışına dikkati çekerek şunları yazmaktadır: «Bir Çerkes ailesinde üç dinsel görüşe birden rastlamak mümkündür. Dede; tabii kuvvetlere, ağaçlara taparken, baba; Hristiyan, oğul ise İslam dinine inanmaktadır. En önemlisi ise, bunlar arasında herhangi bir çatışma, kavga ya da sürtüşme olmamasıdır.» Yine aynı yazar kitabının bir başka yerinde Ruslarla savaş eden kahramanlardan Ali'den şöyle söz etmektedir: «Boynunda haç asılı olan Ali yorulmadan korkusuzca üstün çar kuvvetlerine karşı kılıcını sallıyordu. Bir yandan da adım adım gerileyerek sırtını asırlık bir ağaca dayayarak bir müddet daha savaşıyor. Sonunda ise şehit düşer. Ali'de üç dini inanç birden toplanıyordu. Haç Hristiyanlığın sembolü, adı ise İslam adı, sırtını ise kutsal meşe ağacına vererek orada can vermesi ise ağaçlara olan dini inancından gelmektedir. Ali'nin şahsında üç dini inanış birleşmiştir.»

Tüm dünya halklarının tersine işte böylesine medeni, demokratik ve liberal dini inanış malesef diasporada sistemli ve kasıtlı olarak yok edilmekte ve yerini dogmatik katı inanışlara bırakmaktadır. Üzüntüyle söylemek icap eder ki bu yok etmeye kendi milletimizden insanlar kullanılmaktadır. Çerkes halkını yok etmek isteyen güçler perde arkasından sistemli olarak çalışmaktadırlar. Bu güçler toplumumuzu çok iyi analiz ederek bizleri çok iyi tanımışlar ve

ona göre bizi en hassas özelliklerimizden yakalayarak bizlerle lastik topla oynar gibi oynamaktadırlar. Bu güçlere sadık, güvenli, disiplinli insanlar gerektiğinden ve bu özelliklere de en çok Çerkesler sahip olduklarından, bizleri çok güzel istedikleri şekilde uzaktan yöneltip idare etmektedirler.

Ayrıca Çerkesler olmadan çoğu çalışmalarını başarıya götüremeyeceklerini bildiklerinden bizi sever, takdir eder gözükerek çalıştırmaktadırlar. Ancak sorarım sizlere, çalıştıkları partilerin, tarikatların en üst seviyesine getirilen kaç Çerkes vardır? Hiç unutmam memleketimiz Antalya'da milletvekili adaylığına adını yazdıran, Nurcu'lugun ileri gelen kişilerinden Av. G. Sarıgül için söylenenleri: "Antalya'da bir Çerkes köyü var. Oradan mı bir milletvekili çıkaracağız?" Bunu diyenler en dindar gözükken kişilerdi. Neticesi ise malum, seçilemedi!

Çerkesler dünyada insan sayısı çok az olan milletlerden biridir. Az olduğumuz gibi, halkımızın çoğunluğu da Anavatanda yaşamamaktadır. Anavatanda yaşamayan Çerkes insanı ise etnik, kültürel ve dinsel yönden yok olmanın eşiğine gelmiş bulunmaktadır. İşte bu yolların ayırım noktasında bizim daha çok anlaşmamız birbirimize sarılmamız ve çok duyarlı olmamız gerekmektedir. Bizi birleştirecek ya da birleştirmesi gereken şey vatanımız Çerkesya ve Çerkes halkının ve vatanının geleceği problemi olmalıdır.

Temiz dini inanışlara herkesin, her kişinin saygısı vardır. Halkımızın büyük bir çoğunluğu da zaten İslam Dinine inanmaktadır ve buna da saygımız vardır. Ancak çeşitli tarikatların aramıza girerek bizi birbirimize düşman etmesine ve ayırmasına gönlümüz razı olmuyor. Az olan insanımız bu bölünmelerle daha da azalmaktadır. Sevindiğimiz diğer bir nokta ise bu tarikatlardaki Çerkeslerin sayısının çok az olmasıdır. Bu da olağandır. Çünkü dogma düşünceler, baskılar, zorlamalar Çerkes insanının tabiatına ve karakterine aykırıdır, ters düşmektedir. Tüm duyarlı Çerkes evlatlarının da bu konuda daha çok duyarlı olmalarını beklemekteyiz.

Sürgündeki Çerkeslerin varolma savaşlarının kültürel ve politik yönden çağdaş bir şekilde mücadelesini verenler, hepimizin bildiği gibi duyarlı Çerkes insanların kurduğu Kuzey Kafkasya Kültür Dernekleri ve onların yayınladıkları dergilerdir. Bu derneklerimize

toplumumuzun her bölümünden, işçisinden çiftçisine ve akademisyenine kadar bir çok insanlar üye olmuşlar ve bu kutsal görevi becerebildikleri ve bildikleriyle kadarıyla beraberce omuzlamışlardır. Derneklerimizde temiz duygulu dini görevliler de mevcuttu ve halen de vardır.

Derneklerimize gelmeyerek, çeşitli tarikatlarda ve politik örgütlerde çalışan ya da çalışmaya zorlanan birçok hemşerimiz üzülecek söyleyebilirim ki, derneklerimize hiçbir destek sağlamadıkları gibi, derneklerimize karşı tavır da almışlardır. Hele hele "Dönüş" tezine tamına karşı tavır aldılar ve Dönüşçülerle mücadele ettiler. Kafkasya'daki kardeşlerimize ise her türlü hakareti uygun görerek yağdırdılar. Ben burada bunları yazmak istemiyorum, hepiniz çok iyi bildiğinizden. ABD emperyalizminin başlatmış olduğu soğuk savaşın çok ucuz propagandacılığını yaparak en acımasız, akıl almaz sözleri oradaki kardeşlerimiz hakkında kullanabilecek kadar küçülebilmişlerdir. Bugün ABD'den mücadele aldıkları için oraya din adamı göndermek isteyenler, yarın aynı ABD'den dolayı yollardan ilişkinizi kesin diye bir emir gelirse, ilişkilerini keseceklerinden kimsenin şüphesi olmasın. Bu kandırılmış ve halen kandırıldıklarının, kullanıldıklarının farkına varamayan hemşerilerimizin yaptıkları karşı propaganda ile dönüş olgusunun yavaşlamasına neden oldular, milli davamıza da bilmeyerek en büyük darbeyi vurdular. Kısacası her biri birer Çerkes Ethem rolünü başarıyla bir şekilde üstlenmişlerdir. Öyle olmasaydı geriye dönenlerin sayısı şu aşamada binlerce aileyi bulacaktı.

İşte bu kişiler daha iki yıl önce söylediklerini bir tarafa iterek, Çerkesya'ya ilgi göstermeye başlamışlardır. Bazıları da Almanya'da dini dernekler kurarak Çerkesya'ya din adamı göndermeyi kendilerine amaç edinmişlerdir. Bu çalışmalarda en önde giden kişilerden birisinin ise MIT ajanlığı yaptığı Çerkeslik davasında çalışan herkes bilmektedir, ki bu kişinin gayesinin de ne olduğunu, ne istediğini de bilmemek ve anlamamak için aptal olmak gerekir.

Bu uzaktan kumandalı "Çerkes" hemşerilerimiz her zaman olduğu gibi işin kolayına kaçmaktadırlar. Sanki onlara Çerkesya'dan "aman, gelin bize din adamı gönderin" diye yalvarıyorlarmış gibi davranıyorlar. Buna Türkçede «kendi kendine gelin güvey olmak» denilir.

Bu hemşerilerimiz Çerkes halkının ve vatanının kurtuluşunu değil, onları his sömürüsü ile Kutsal Dini maskesi altında tarikatlara bağlamak istemektedirler. Acaba içlerinden hangi birisi Kafkasya'ya giderek oradaki kardeşlerimizin neye ihtiyaçları olduğunu yerinde öğrendi acaba? hangi birisi Çerkesya'ya giderek halk yığınlarıyla görüşerek neye gereksinimleri olduğunu, ne kadar bir dini inançları olduğunu tesbit etti ki, din adamı göndermeye kalkışıyorlar. Sonra, kimin ne kadar imanlı olup olmadığını hangi kriterlere göre değerlendirebiliyoruz ki? Kısacası «havanda su döverek» din sömürücülüğü yapılmak istenmektedir.

Çerkesya'da yaşayan insanlar en az sizler kadar Müslümanlar. Adıgey'deki Adıgey Halkının % 99'u okur-yazardır. Adıgey Cum-

huriyeti UNESCO araştırmalarına göre Dünyada yüksek okul bitirmede ikinci sıradadırlar. Bu denli üniversite ve yüksek okul bitirmiş, kültürlü insanların sizin basit ve ucuz oyunlarınıza kanacaklarını düşünüyorsanız yanılırsınız.

Çerkesya'nın şu anda nasihat havarilerine değil, fabrikalara, iş yerlerine, modern teknolojiye ihtiyacı vardır. Var mısınız bunları yapmaya? Unutmayın ki Peygamberimiz Hz. Muhammed bile camiden önce fırın yaptırmıştır ve önce Kudüs'e döndürüp namaz kıldırdı, daha sonra Mekke'ye dönerek namaz kıldırmıştır. Hem dinimize göre, Vatanın esir iken kıldığın cuma namazını bile Allah kabul etmemektedir. Sizler bu dinin bu yönlemi bilmemezlikten gelirsiniz işinize geldiği için.

Çerkesya'nın öncelikle İNSANA, yani ÇERKES İNSANINA gereksinimi, ihtiyacı vardır. hem de öyle bir ihtiyaç ki sudan havadan daha da elzem bir GEREKSİNİM. Çünkü Adıgey Cumhuriyetinde 500.000'in 120.000'i Adıge, Karacay-Çerkesk'in yine 500.000'inin 40.000'i Çerkes, Kabardey-Balkar'ın 500.000'inin 380.000'i Çerkes, Abhazya'nın yine 500.000'inin 90.000'i Abaza. İşte bu yüzbinçiklerin milyonlara ulaşması gerekir. Bu da geriye göç ve göç için çalışmakla olur. Göçle birlikte geriye dönen yığınlarla İslamiyet de gidecektir. Yoksa bu kadarcık az insana din adamı gönderip onlara İslamiyeti "öğretmekle!" elimize hiçbir şey geçmez ve hiçbir kazancımız da olmaz. Çünkü zaman içinde, çoğunluk halkların içinde, Türkiye'de, Ürdün'de olduğu gibi asimile olabileceklerdir. O halde eğer Çerkeslik duygusuyla bu çalışmaları yapıyorsanız haydin yola koyulun Adıge'ye. Eger samimi iseniz? Açın keselerinizi de biraz da Çerkesya'ya yatırım yapın, iş yerleri açın, fabrikalar kurun, cankurtaranlar, hastane araçları alın. Kıyabilecek misiniz markcıklarınıza? Harcayabilecek misiniz bu iş için zamanınızı? En önemlisi Türkiye'ye yaptığınız binlerce marklık yardımları düşünün ve sizde isteyin Çerkesya için komşularınızdan, dostlarınızdan, tarikatlarınızdan, camilerinizden para. İsteyin de Hanyayla Konyanın nerede olduğunu öğrenin. Haydin hodri meydan. Abhazya Savaşında gördük ne kadar sevildiğimizi fazlasıyla. Çerkesler "Necip Millet" diyenlerin de ne kadar para verdiklerini gördük. Boşnaklar için milyonlarca mark toplanırken, Boşnaklar için yüzbinler Bonn'da gösteri yaparken, Abhazya için yürüyen bir kişiyi bile görmedik. Abhazya için toplanan «yorgun bir mark» bile göremedik.

Tarikatçı kardeşlerimizin bunları göremeyecek kadar gözleri ve beyinleri yıkanmıştır. Nitekim 1992 yazında Maykop'ta Tokat ve Samsun çevresinden gelen iki Süleymançı Çerkesle tanıştım. Onlara da yukarıda yazdıklarımı söyleyerek: "Hoca, Türkiye'ye geri giderek buraya Çerkes insanının geri gelmesi propagandasını yapın, bende sizin arkanızdayım" deyince bana verdikleri cevap: "Hayır böyle birşey yapamayız" olmuştur. Bu cevaplarıyla da gayelerinin halkımız, vatanımız değil, Süleymançı Tarikatına yeni sömürme alanları bulmak olduğunu anlamış olduk ki, böylelerine oraya geri dönen, sayıları yüzleri geçen gerçek vatansever Çerkes evlatları mücadele etmeyecektir.

TBMM

13 EKİM'DE ABHAZYA'YI GÖRÜŞTÜ (geçen sayıdan devam)

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI ERDAL İNÖNÜ (İzmir)- (...)

Kafkasya Bölgesinde meydana gelen endişe verici gelişmeler ve bu konudaki dış politikamız üzerinde kararlaştırılmış bulunan Genel Görüşmede Hükümetin görüşlerini Yüksek huzurunuzda sunmak için bura-dayım.

(...)

Bugün yapılan konuşmalarda da, söz alan bütün sözcülerimiz, çok yararlı şeyler söylediler. Özellikle İktidar Partilerinin sözcülerine teşekkür ediyorum. Çok yararlı noktalara değindiler, bunlardan çok istifade ettik.

HALİL İBRAHİM ÖZSOY (Afyon)- Muha-
lefet sözcüleri yararlı şeyler söylemediler mi?

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI ERDAL İNÖNÜ (Devamla)-

Muhalefet sözcülerine de ayrıca teşekkür ediyorum, yalnız ayrı bir kategori. muhalefet sözcülerimizin ileri sürdükleri görüşler, eleştiriler elbet çok dikkat çekicidir, çok çarpıcıdır, gerçekte ilgisi pek yoktur.

(...)

Sayın Hikmet Çetin'in Dışişleri Bakanı olmasını talihsizlik diye nitelendirdi Sayın Pehlivanoğlu; çok yakışsınız bir söz.

CAVİT ŞADİ PEHLİVANOĞLU (Ordu)-
Senin marifetin ama.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI ERDAL İNÖNÜ (Devamla)-
Çok yakışsınız bir söz. Ben, buna böyle cevap verecek değilim.

ALİ ESER (Samsun)- Talihsizlik O'nun sözcü
olması. (SHP sıralarından "belki de milletvekili
olması" sesi.

ENDER KARAGÜL (Uşak)- Beyni su-
lanmış.

CAVİT ŞADİ PEHLİVANOĞLU (Ordu)-
Sen çucukken ben milletvekiliydin.

BAŞKAN- Arkadaşların konuşmalarına dikkat et-
melerini rica ediyorum.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI ERDAL İNÖNÜ (Devamla)-

(...)Bu arada gene Sayın Pehlivanoğlu'nun konuşmasında bir eleştiri vardı.

Abhazya Özerk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Ardzınba'nın Temmuz Ayı sonlarında Türkiye'ye gelişi dolayısıyla, "Başbakan kabul etmedi" gibi bir şey söylediler. Sayın Ardzınba Temmuz Ayı sonlarında özel olarak Türkiye'ye geldi, özel davetle geldi; bazı dernek ve iş çevreleriyle temasta bulunmak için geldi; Dışişlerine resmi bir görüşme talebi olmadı.

M.VEHBİ DİNÇERLER (Ankara)- Oldu,
kabul edilmedi Sayın İnönü.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI ERDAL İNÖNÜ (Devamla)-
Sayın Ardzınba'nın Türkiye'ye geldiği sırada Sayın Başbakan, Gürcistan'ı ziyaret etmekteydi. Sayın Başbakan o esnada Tiflis'te Gürcistan Devlet Yetkililerine Abhazya sorunun çözümüne ilişkin yaklaşımlarımızı anlatmaktaydı. Yapılan görüşmeler resmi talep değildir.

CAVİT ŞADİ PEHLİVANOĞLU (Ordu)-
Yanlış bilgi veriyorlar size Sayın İnönü.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI ERDAL İNÖNÜ (Devamla)-

Değerli arkadaşım, bendeki bilgi doğrudur.

BAŞKAN- Lütfen dinleyelim efendim.

M.VEHBİ DİNÇERLER (Ankara)- Şahidiz
efendim, burada Türkiye Büyük Millet Meclisine
yanlış bilgi veriyorlar, dökümanlar var elimizde.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI ERDAL İNÖNÜ (Devamla)-

Başka bir yanlışlık da şu idi, onu da söyleyeyim: Sayın Başbakan'ın Gürcistan'a giderken meydana yapmış olduğu açıklama da tahrif edilerek, yanlış bir şekilde yansıtıldı. O açıklamasında Sayın Başbakanın "Gürcistan'ı her konuda destekliyoruz" şeklinde birşey söylediği ifade edildi; böyle birşey söylemedi Sayın Başbakan. Sayın Başbakan'ın söylediği şudur; "Türkiye Gürcistan'ın hukukun üstünlüğü, insan haklarına saygı ve demokrasi prensipleri çerçevesinde yeniden yapılanma çabalarını desteklemektedir." Görüyorsunuz ne kadar tertipli bir söz.

Muhalefet sözcülerinden -sanıyorum muhalefet sözcüsü diyebilirim- Sayın İstemihan Talay (ANAP ve CHP sıralarından görüşmeler) bazı eleştiriler yaptı. Bu eleştiriler içinde çok değişik, çok çeşitli konular vardı. Tabii o da milletvekillerimizin mazhariyeti, ellerindeki bir olanak olarak buraya çıkınca her konuda konuşabilirler, biz de zevkle dinleriz. Yalnız konu Kafkasya konusuydu, o konuyu bırakıp başka konulara geçti.

(...)

Gene Sayın Talay bu meseleleri anlatırken, haklı olarak, Kafkasya'daki durumun karışıklığına değindi; ama bir taraftan da Türkiye'nin etnik bir mozaikten oluştuğunu hatırlattı; işte bütün mesele orada değerli arkadaşlarım. Türkiye'deki etnik mozaik varlığı dolayısıyla bu meselelere serinkanlı ve her iki tarafın hangi konularda hakkı var, bunlara dikkat ederek yaklaşmak durumundayız. Herhalde, her halükarda dışardaki soydaşlarımızı, kültürdaşlarımızı, dindaşlarımızı koruyacağız derken bunu iyiniyetle yapmaya çalışırken, Türkiye'deki vatandaşlarımızın huzu-

runu bozmamalıyız. Bu ikisini birden götürmek zorundayız.

(...)

Kafkasya Bölgesindeki ülkelerle ilişkilerimiz: Bu bölgeye yönelik politikamız gayet açıktır. Biz, bütün bölge ülkeleriyle ikili düzeyde sağlam temellere dayanan ilişkiler geliştirmeyi amaçlıyoruz. Bölgenin bütün ülkelerinin de birbirleriyle iyi ilişkiler içinde olmalarını istiyoruz. Kendilerini bu yönde teşvik ediyoruz. İkili düzeyde geliştirilecek iyi ilişkilerin zaman içinde, bölgesel işbirliği için gereken olumlu altyapıyı oluşturacağına inanıyoruz.

(...)

Eşitliğe, bağımsızlığa, egemenliğe, toprak bütünlüğüne ve içişlerine karışmamaya karşılıklı saygı... Türkiye Cumhuriyeti tarihimizin başından itibaren bunlara saygılı bir dış politika izlemiştir.

(...)

İşte bu genel anlayıştan hareketle hükümetimiz Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla bağımsızlıklarını kazanan tüm Cumhuriyetleri ayırım gözetmeden tanımıştır. Bu ilkelere saygılı bölge ülkelerinin tümüyle ilişkilerimizi her alanda geliştirmeye hazırız.

(...)

Türkiye'nin devlet şekli Anayasamızda belirlenmiş tir; laik, sosyal bir hukuk devleti olma özelliğimizi benimseyen bütün cumhuriyetlere bizden istedikleri oranda ve bizim olanaklarımızın elverdiği ölçüde yardımcı olmaya hazırız. Bu yardımı da zevkli bir görev sayarak yapıyoruz.

Kafkasya Bölgesi ülkeleriyle ilişkilerimize yaklaşımımız da tarihten kaynaklanan beraberliğimizden geleceğe dönük olarak yararlanmaya çalışıyoruz.(...)

Etnik açıdan bir mozaik görünümündeki bu bölgedeki bağımsızlık eğilimlerinin bu bağlamda dikkatle değerlendirilmesi gerekiyor. Bölgede mevcut belirsizliklerin ve karmaşa ortamının iyi anlaşılması ve istikrarsızlığı giderici politikalara yönelinmesi gerekiyor. Hükümetimiz böyle bir yaklaşım, böyle bir uygulama içerisinde. Amacımız, bu bölge ülkeleri arasında ikili düzeyde geliştirilecek ilişkilerin zamanla çok taraflı bir işbirliğine dönüştürülmesini sağlayacak bir ortamın oluşturulmasıdır. Bu nedenle de Türkiye, önceliği olarak Kafkasya Bölgesi ülkeleriyle ikili ilişkilerimizi geliştirmek için yoğun bir çaba gösteriyoruz. Bu çabalarımızın semere verebilmesi soğukkanlı yaklaşımlarımızın sürdürülmesine bağlıdır.

(...)

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Gürcistan, dostluğuna önem verdiğimiz bir komşumuzdur. Gürcistan'a yönelik politikamızın temelini de az önce değindiğim ana ilkeler oluşturmaktadır. Gürcistan'ın insan haklarına, hukukun üstünlüğüne ve demokratik ilkelere dayanan yeniden yapılanma çalışmalarını destekliyoruz. 11 Ekimde yapılan seçimlere Abhazlar ile Osetinlerin katılmamış olmasını üzüntüyle karşılıyoruz. Arkadaşımız Sayın Refaiddin Şahin'in AGİK gözlemcisi olarak izlediği seçimler hakkında aktaracağı izlenimler değerlendirilecektir.

Gürcistan'ın yeniden yapılanma çalışmalarının yoğunlaştığı bir dönemde karşı karşıya kaldığı sorunları üzüntü, endişe ve kaygıyla karşılıyoruz. Bu sorunların, insan haklarına saygı ve hukuk ilkeleri çerçevesinde çözülmesi gerektiğini düşünüyoruz. Abhazya sorununun, daha fazla tırmanmadan,

yayılmadan, kendi boyut ve sınırları içinde çözümlenmesini diliyoruz. Abhazya sorununun çözümüne yaklaşımımızda ana ilke ve hedefleri hakkında, sözlerimin başında belirttiğim, Kafkasya Bölgesine yönelik politikaları dikkate alıyoruz. Gürcistan'ın coğrafi konumunun özelliği ve etnik yapısı, soğukkanlı ve gerçekçi bir değerlendirmeyi gerektirmektedir. Bu hususta dikkatli bir inceleme yapılmadan alınacak tutumların, esasen karmaşık bir nitelik taşıyan bölgenin istikrarı üzerinde olumsuz etkileri olacağının dikkate alınması büyük önem taşıyor. Soruna barışçı bir çözüm bulunması bakımından, 3 Eylülde, ilgili bütün tarafların katılımıyla imzalanan anlaşmanın uygulanmasına önem veriyoruz. Bu anlaşmanın uygulanması, kalıcı bir çözüm bulunmasını kolaylaştıracaktır. Bu nedenle, bütün ilgililerin diyaloga açık olmaları gerekir; diyalogdan kaçınmak, barışçı çözümden uzaklaşmak anlamına gelir. Türkiye olarak, tarafları görüşmeye, diyaloga teşvik eden bir politika izlediğimiz, Yüce Heyetinizin malumudur. Bu amaçla, Sayın Başbakanımız, Gürcistan Devlet Konseyi Başkanı Şevardnadze'yle birçok telefon konuşması yapmış, aralarında mesajlar da teati olunmuştur. Dışişleri bakanımız da Sayın Şevardnadze'yle Birleşmiş Milletler çalışmaları için gittiği Newyork'ta görüşme fırsatını bulmuştur. Bütün bu temas ve görüşmeler, Sayın Şevardnadze'nin bu soruna barışçı yöntemlerle bir çözüm bulunması için çaba gösterdiği izlenimini vermiştir. Bu nedenle, Gürcistan Devlet Konseyi Başkanı Şevardnadze'yle Abhazya Özerk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Ardzımba'nın bugün görüşecekleri hakkında aldığımız haberi, bu bakımdan, memnunlukla karşılıyorum.

M.VEHBİ DİNÇERLER (Ankara)- Öyle birşey yok sayın İnönü, yine yanlış bilgi veriyorlar size; iptal edildi efendim.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI ERDAL İNÖNÜ (Devamlı)-

Bu görüşmenin gerçekleşmesi, barışçı bir çözüm bulunmasını ve sorunun kendi boyutları içinde tutulmasını sağlaması içten dileğimizdir. Gürcistan'la ilişkilerimizin içinde bulunduğu olumlu ortam, görüşlerimizin Gürcistan yöneticilerine doğrudan doğruya anlatılmasına imkan verdiği gibi, Abhazya'ya insani yardım ulaştırmamızı da sağlamıştır. İki ülke ilişkilerinin içinde bulunduğu olumlu ortamın Yüce Heyetinizce bu açıdan da değerlendirileceğinden eminim.

Abhazya sorununun görüşmelerle çözülmesi amacıyla politik girişimler yapılırken, bölge halkının sıkıntılarının hafifletilmesi amacıyla insani yardım ihmal edilmemiştir. (...) Bu malzemenin ihtiyaç sahiplerine ulaşacağı hususunda güvenilir güvence alındıktan sonra, 6 ton un, 4 ton pirinç, 4 ton şeker, 1 ton ilaç, ve tıbbi malzemenin oluşan insani yardımı taşıyan bir uçagımız bölgeye gitmiş ve malzeme ihtiyaç sahiplerine dağıtılmıştır. Abhazya'ya insani yardımlarımız olanaklarımız ölçüsünde devam edecektir.

Türkiye'nin dış siyasetinde özen gösterdiği temel ilkelere birisi, öteki ülkelerin içişlerine karışmamaktır. Bu bakımdan Gürcistan'ın içişlerine karışma niyetimiz yoktur. Ancak, bu, insan hakları ihlallerine duyarsız kaldığımız veya kalacağımız şekilde de algılanmamalıdır. Dostluğuna önem verdiğimiz komşumuz Gürcistan'ın içinde bulunduğu karmaşa

ortamından diyalog yoluyla ve insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne saygı temelinde bir an önce kurtulması içten dileğimizdir. Gürcistan'ın bu yönde atacağı adımlar Hükümetimizce desteklenecektir.(...)

(...)
ESAT BÜTÜN (Kahramanmaraş)- ...Dış politika, ülkenin bütününe ilgilendirdiği için ve milli çıkarlarımızın ön planda tutulması gerektiği için, iç politikaya alet edilmemesi gereken önemli konulardan biridir.(...)

Elimde, Sakarya'dan gönderilmiş bir mektup var. Bir siyasi partimizin orada yaptığı mitingde, yine bizim vatandaşlarımız olan, bu ülkenin korunmasında beraberce mücadele eden Gürcü vatandaşlarımızı birtakım endişelere sevk edecek şekilde sloganların atılması bence üzücüdür ve ülke bütünlüğü açısından da yaralayıcı bir durumdur.

(...)
Ülkemizin kaderini belirleyecek gelişmeler karşısında doğru karar alabilmenin vasatı burada mevcut mudur? Ya da Meclisimiz ne yaparsa yapsın inisiyatif buranın dışında mıdır?

(...)
Daha birkaç ay öncesinde, medyanın tesiriyle, Türkiye Abazalar karşısında Şevardnadze'yi desteklemiş, Gamsahurdia konusunda ne yapacağını şaşırılmıştı.(...)

REMZİ KARTAL (Van)- Sayın başkan, Yüce Meclisin değerli milletvekilleri; Abhazya ve Kuzey Kafkas halklarının sorunlarıyla ilgili görüşülmekte olan genel görüşme önergesi üzerinde, şahsım adına söz almış bulunuyorum. Bu vesile ile Genel Kurula saygılarımı sunuyorum.

Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra bütün cumhuriyetler, ya eski anayasalarına geri döndüler, ya da yeni kabul ettikleri anayasaları yürürlüğe koydular. Gürcistan'da 1921 anayasasına geri dönüldü. Bu anayasada Abhazya'nın Gürcistan'a bağlı olduğunu gösteren hiçbir madde yoktur. Abhazya'da halkın bütünüyle katıldığı seçimlerde oluşturulan parlamentoda, 23 Temmuz 1992 tarihinde, 1921 anayasasına dönüş kararı alındı. Her iki devletin de 1921 anayasalarına dönüşünü ilan etmeleriyle beraber, bunlar dünyadaki diğer bağımsız devletler ailesine katılmış oldular.

Değerli milletvekilleri, benden önce gerek grupları adına, gerekse şahsı adına konuşan değerli arkadaşlarımız, Abhazya'yla ilgili çok değerli bilgiler verdiler. Ben bir konunun özellikle altını çizmek istiyorum: Abhazya bir etnik cumhuriyet değildir; birçok etnik yapının bir arada, eşit ve kardeşçe yaşadığı bir çağdaş, örnek cumhuriyettir. Resmi dili Rusça'dır. Abhazlar Çerkeslerin, Rusların, Ermenilerin, Gürcülerin ve diğer birtakım etnik azınlıkların bir arada yaşadıkları bir cumhuriyettir. Diğer arkadaşlarımızın da belirttiği gibi, işin esprisi, parlamentolarında—serbest iradeleriyle yapılan seçimlerde—24 Gürcü milletvekili de yer almaktadır. 24 Gürcü milletvekilinin yer aldığı bu parlamento, salt çoğunluğuyla yer aldığı bu parlamento, salt çoğunluğuyla Abhazya'nın bağımsızlığı için karar almıştır. Gürcistan'ın özerk Abhazya adı altında Abhazya üzerindeki emellerini, bağımsızlık talepleriyle—1921 Anayasasının kendilerini tanıdığı bağımsızlık haklarıyla— Abhazya parlamentosu -özgür iradeleriyle- yaşama geçirmiştir.

Burada, özellikle Gürcü milletvekillerinin, alınan bu karardaki tavrı çok anlamlıdır, bir anlamda da

Gürcistan'ın bölge ile ilgili taleplerini boşa çıkarmaktadır.

Bugün Abhazya'da yaşanan, tamamıyla bir işgal ve ilhak olayıdır. Abhazya'da yapılan saldırı, bütünüyle Abhazlar ve Abhazya'da yaşayan bütün halkların sahip oldukları bağımsızlığı ortadan kaldırmaya yöneliktir. Saldırıyı meşrulaştırmak için ortaya sürülen sebepler, ustaca hazırlanmış yalanlardır.

Gamsahurdia yanlılarının Abhazya'ya götürüldüğü iddia edilen —ki, Abhazya'ya götürülmemiştir— İçişleri Bakanının kurtarılması için güya gönderilen 10 bin kişilik Tiflis ordusunun sivil hedefleri bombalaması, hastanelerin morga çevrilmesi, çocukları, yaşlıları ve kadınları öldürmesi, rehin alması, müzeleri, eğitim kurumlarını yağmalaması, yakması, bütünüyle bir halkın imhasını amaçlamaktan başka bir şey değildir.

Gürcistan, Abhazya saldırısını başlattığı 14 Ağustos 1992 tarihinden bu yana işgalci ordusunu güçlendiriyor. Sayısal ve teknik olarak en büyük takviyelerini yoğun bir şekilde Abhazya'ya göndermeye devam ediyor.

Diğer yandan Şevardnadze'nin Abhazya sorununun barışçıl çözümü için Türkiye'yi rol üstlenmeye çağırması, ordusuz, silahsız, tamamıyla sivillerin kendilerini korumaya çalıştığı Abhazya'yı suçlaması, çok açık iki yüzlü politikalarının ifadesidir. Daha da önemlisi, bunu çok boyutlu yeni katliamların hazırlanmasının işaretleri olarak da kabul etmek gerekir.

Bu gerçekler ışığında Türkiye Cumhuriyeti olarak Bosna-Hersek olaylarından çıkarılan dersleri de dikkate alarak ve Abhazya'da daha da boyutlu olarak gündeme sokulan Tiflis cuntasının yeni soykırım hareketlerine karşı çıkılması kaçınılmazdır.

Bugün bu katliamlara karşı çıkmak, gelecekte tarihe hesap verebilmenin yegâne yoludur. Abhazya'da yaşanan bu kanlı olaylar, 5 milyonluk Kuzey Kafkasya halklarını, Türkiye'de yaşayan Abhaz ve diğer Çerkes kökenli 3.5 milyon halkın yanı sıra, dünyanın birçok ülkesinde yaşayan Çerkesleri alabildiğine duyarlı ve hassas bir hale getirmiştir. Bu hassasiyeti çok iyi anlamak gerekir. Anavatanları dışında bulunan Çerkesleri, 100 yılı aşkın zaman içinde kendi kültürünü, benliğini kaybetme, ya da yok olma korkusunu yaşadığını çok iyi anlamak gerekir.

Bu halk, yok olmamanın yegâne çaresini, kendi anayurdunda özgürce yaşamak için verilen haklı mücadeleye bağlı görmektedir. Çünkü, bu halkın anavatanı dışında yaşayan önemli kesimi, kendisini ifade edebilme, kültürünü koruyup geliştirme, kendi duygularını açıkça ortaya koyma imkânına sahip değildir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bütün dünyada kendi kaderini kendi elleriyle belirlemek isteyen tüm halkların, bu haklı istemlerine yürekten inanıyoruz. Bu inanç ve doğrultuda, özgür ve eşit bir biçimde yaşanan bir dünyadan yanayız. Bu temelde, Sayın Demirel Hükümetinden haksız Tiflis cuntasına verdiği desteği durdurmasını —zira daha önceki konuşmacı arkadaşlarımız da açıkladılar— böyle savaş ortamında tek taraflı, özellikle yoğunluklu olarak Gürcistan'a verilen kredilerin ve gıda yardımlarının Türkiye Cumhuriyeti Devleti olarak politikalarımız açısından uygun olmayacağı kanaatindeyiz. O bakımdan haksız Tiflis cuntasına verilen yardımların durdurulmasını, asgari olarak tarafsız bir politikaya yönelinilmesini, başta

Abhaz ve Gürcü halkları olmak üzere, bütün Kuzey Kafkas Halkları ve Ortadoğu halklarının gelecekleri açısından ertelenemez önemde, acil ve zorunlu görmekteyiz.

Gürcü halkının da zararına olan Şevardnadze'nin yayılmacı şöven politikasının hiç kimseye faydalı olmayacağını, Şevardnadze ve Hükümetini, bu asimilasyoncu işgal ve ilhak politikasını terk edip, ordusunu Abhazya'dan çekmesinin kendi gelecekleri açısından da yararlı olacağına inanıyorum. Abhazya'da barışa ilk adımın atılabilmesi için, Gürcistan ordusunu Abhazya sınırları dışına çekmelidir. Şevardnadze, Türkiye'ye yaptığı çağrıda eğer samimi ise, öncelikle ordusunu geri çekmesi şarttır. Tiflis iktidarının işgali kaldırması, barış masasına oturma isteğinin samimi bir ifadesi olacaktır. Gürcistan, işgal ettiği topraklardan çekilmeden haklı ve kalıcı bir barışın yapılamayacağı açıktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Şevardnadze'nin barışçı çözüm istemesinin ordusunu Abhazya'dan çekmesi koşuluyla geçerlilik kazanacağını ve destekleneceğini Sayın Demirel'in açık ve net olarak ifade etmesini Türkiye çıkarları açısından zorunlu görmekteyiz. Bu düşüncelerle Yüce Heyetinizi saygılarımla selamlıyorum. (HEP ve RP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Kartal.

Efendim, bütün bu konuşmalarla genel görüşme tamamlanmıştır.

BAŞKAN- Grup Başkanvekillerinin müştereken verdikleri bir önergeyi okutuyorum.

T.B.M.M Başkanlığına

Kafkasya ve Abhazya'da cereyan eden şiddete ve silaha dayalı olayların durdurulması ve Kafkasya'daki devletlerin aralarındaki sorunları anlaşmalar yoluyla halletmelerini, Abhazya'daki çatışmaların önlenmesi ve adil esasına ve insan haklarına dayalı bir çözüm bulunmasını; ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisini temsil eden bir heyetin bölgeyi ziyaret etmesini ve bu hususta bir temenni kararı alınmasını arz ederiz.

Bekir Sami Daçe **Ülkü Güney**
DYP Grup Başkanvekilim ANAP Grup Başkanvekili

Mustafa Kalemli **Ercan Karakaş**
ANAP Grup Başkanvekili SHP Grup Başkanvekili

Uluç Gürkan **Oğuzhan Asiltürk**
CHP Grup Başkanvekili Refah Partisi Grup Başkanvekili

BAŞKAN- Bir temenni mahiyetinde olan...
Buyurun Sayın Kumaş?..

İBRAHİM KUMAŞ (Tokat)- Efendim, bu önergeye biz de katılıyoruz. Burada grubu olmayan partiler de var...

BAŞKAN- Peki efendim.

İfade ederim efendim, grubu olmayan partiler de bu önergeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Temenni Mahiyetinde olan bu önergeyi bilgilerinizle sundum. Bu vesileyle genel görüşmenin tamamlandığını bir defa daha ifade ediyorum...

=SON=

**BİR SÖYLEDİ PİR SÖYLEDİ
BİR SÖYLEDİ PİR SÖYLEDİ
BİR SÖYLEDİ PİR SÖYLEDİ**

Rusya'nın toprağı olan Kafkasya'da silahın gücünü göstereceğiz.

Sergey Sahray
Kafkasya Genel Valisi(!)

* * *

Yapılamayacak şeyler için boşuna zaman harcamayalım.

Mecdi Cengiz
Sakarya KKD Başkanı
(Kaf-Der'i eleştirirken)

* * *

MIT gizli iş yapmaz.

Süleyman Demirel
Başbakan

* * *

Boyle bir milletin mensubu olup da oğünmeyenler utansın...

Oktay Ekşi
Hürriyet Gazetesi Başyazarı

* * *

U

ZMAN GÖZÜYLE

Av. Özdemir ÖZBAY
(Yismeyl)

ABHAZYA GERÇEĞİ

1992 Yazı'nın önemli ve dramatik olaylarından olan Abhazya'nın İşgali olayı bizim yayın organlarımızda (Marje, Kafkasya Gerçeği, Nartın Sesi vb.) bütün detayları ile işlenerek kendi halkımıza ve Türkiye kamuoyuna duyurulmaya çalışılmıştır ve bu tür çalışmalar süregelmektedir.

Dolayısı ile kronolojik bir sıra izleyen bu yazının geldiği bu noktadan sonra olayları tekrar anlatmanın bir yararı yoktur. Abhazya'da yaşanan trajedi dünyanın gözü önünde süregelmektedir. Dünya, Bosna-Hersek'te olduğu gibi Abhazya'da da sağır ve dilsizdir. Dünya Kamuoyunun Abhazya olaylarındaki duyarsızlığının boyutları Çerkes İnsanın kanayan yarasına tuz eker düzeye ulaşmıştır. Abhazya'nın haklı direnişinin Türk ve Dünya Kamuoyuna yeterince anlatılamamasının birçok nedeni vardır. Bu nedenleri şöyle sıralayabiliriz;

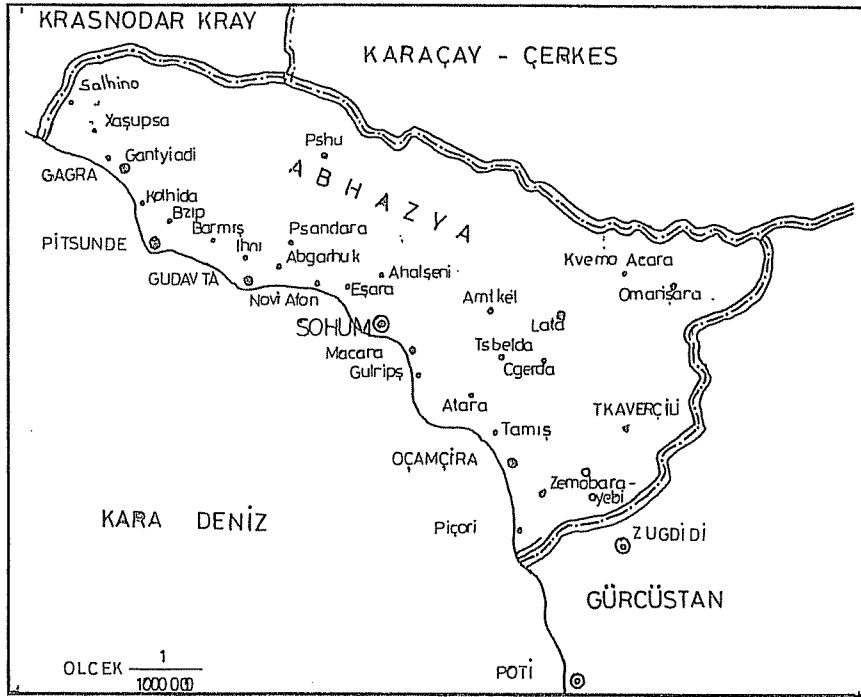
1—Abhazya'nın işgalinin, Karabağ'da ve Nahçıvan'da Ermeni-Azeri çatışması, Bosna-Hersek olayları, Afganistan İç Savaşı, Kuzey Irak olayları ve Somali'deki Ümut Operasyonu ile aynı zaman diliminde çıkışması;

2—Gürcü Yönetiminin başında, Dünya Kamuoyunun «Gorbaçov'un Dışişleri Bakanı, Demokrat, İnsan Haklarına saygılı, Uluslararası üne sahip bir diplomat» olarak tanıdığı Edvard Şevardnadze'nin bulunması;

3—Karadeniz Çevresi, Balkan ve Transkafkasya Devletlerinden oluşan Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün aynı dönemde oluşturulmaya çalışılması ve bu örgütün önemli kurucularından olan Gürcistan'ın bu aşamada küstürülmemesi düşüncesi;

4—TC Parlamentosunda sayıları bir hayli kabarık olan ve iktidarı oluşturan koalisyon partilerinin önde gelen yöneticileri konumunda bulunan kimi Gürcü kökenli parlamenterlerin Abhazya trajedisinin TC Parlamentosunda görüşülmesini engellemeleri, en azından geciktirmeleri;

5—Savaş içinde bulunan Karabağ Azerilerinin ve Azerbaycan'ın, hatta diğer Türkî Cumhuriyetlerin, en azından şimdilik, Türkiye ile tek karayolu bağlantısının Sarp Sınır Kapısından ve Gürcistan topraklarından geçmesinin TC Hükümetinin suskunluğu ve

daha sonra da Gürcistan Dostluğu ağırlıklı politikasının oluşmasına neden olması;

6—Türkiye'de yaşayan dört milyonu aşkın Çerkesin örgütsüzlüğünden kaynaklanan güçsüzlüğü ve Abhazya Sorununun anlatılmasında yetersiz kalınması;

7—Özellikle Paris, Stockholm ve benzeri Avrupa kültür kentlerinde odaklanan, Hristiyan Batıyı yanına çekebilen Gürcü Lobisi ve fanatik Gürcü Kilisesi'nin Batı Hristiyan kuruluşları üzerindeki etkisi;....

Bütün bu hususlar Abhazya'nın haklı direnişini Türk ve Dünya kamuoyuna anlatabilmekte şüphesiz büyük engellerdir. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan, 130 yıldan bu yana bu yurdun korunması, kalkınması için kanını ve terini döken biz Türkiye Çerkesleri için en önemli konu, TC Hükümeti'nin Abhazya'ya ilişkin politikası olmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin bu konuya yaklaşımını açıklayabilmek için 1992 Yazı'na dönerek olayları değerlendirmemiz gerekmektedir. Bilindiği gibi 24-30 Temmuz 1992 tarihleri arasında Abhazya Cumhurbaşkanı Sayın Vladislav Ardznba başkanlığındaki bir heyet Türkiye'de idi. Bu heyetin ziyaret niyeti Sayın Ardznba'nın sözleri ile Türk Basınına şöyle yansımıştır: “-Abhazya Cumhuriyeti Türkiye'nin Orta Asya ve Kafkasya'ya açılan kapısı olacaktır...” Oysa TC Hükümeti Ardznba'nın bu iyi niyetine kulaklarını tıkamıştır. TRT Kurumuna Abhazya Heyetine ilişkin haberleri yayınlamaması için talimat verilmiş, bununla da yetinilmemiş, Ardznba'nın Ankara'da bulunacağı gün Sayın Başbakan apar topar Tiflis'e uçup Gürcistan'a eşi menendi bulunmaz tarihi bir destek vermiştir. Bu destek Şöven Gürcü Megalo-İdeası'nın Abhazya'yı yutma iştihasını kabartmış ve Gürcistan "Gün bu gündür" düşüncesi ile Abhazya'ya saldırmış ve kan dökmüştür. TC'nin Gürcistan'a verdiği bu talihsiz desteği hiçbir Türk resmi yetkilisi inkâr edemez, etse de hiç de inandırıcı olmaz. Zira 26 Temmuz 1992'de Türkiye'ye resmi bir ziyarette bulunan ve büyük törenlerle karşılanan Gürcistan Başbakanı Tengiz Sigua “..Türkiye Hükümeti'ne yardımlarından dolayı minnettarız..” diyerek bu desteği Resmi Gürcü ağız ile dünyaya duyurmuştur. Gerçi bu yardımın insani nitelik taşıdığı Sayın Demirel tarafından Türkiye Çerkeslerine kabul ettirilmeye çalışılmışsa da hiç de inandırıcı

olmamıştır. Türkiye'de dört milyonu aşkın Çerkesle rağmen, bu ülkeyi kanları ile sulayarak koruyan Kafkasyalılara rağmen, İstiklâl Savaşı'nda tek bir kurşun bile atmayan, Türkiye'ye hiçbir yardımı olmayan, bir avuç Karabağlı için Abhazya'nın Gürcistan'a altın tabak içinde sunulduğu inancı Sayın Başbakanın açıklamalarına rağmen ortadan kalkmamıştır. Bu konuya ilişkin olarak Kafkas, Kafkas-Abhaz Dayanışma Komitesi gibi oluşumların yetkilileri ile Sayın Süleyman Demirel arasında yapılan görüşmeler Marje sayfalarında okuyucuya ulaştığı için bu diyalog'u yinelemeye gerek görmüyorum. TC Hükümeti'nin başı bu konuşmaların özeti olarak şöyle diyor; “..Ben şimdi TC Hükümeti'nin Başbakanı olarak burada, bu değerli kardeşlerimin önünde sesleniyorum, Kafkasya'da yeni bir Bosna-Hersek olayı ile karşılaşılmasın, Dünya'ya sesleniyorum. Fevkalade yanlış bir iştir, Dünyanın buraya dikkatini çekiyorum, burada insanlık dışı bazı olayların olması muhtemel, olaylar aşağı yukarı başlamış durumdadır. Bunların devamı Türkiye'de vicdanları kanatabilir. Abhazya'da ve onun dışında meydana gelebilecek olaylarda fevkalade hassasız. Elimizden gelen herşeyi bu olayları durdurmak için harcayacağız. Bunun kanıtı için insani yardımda bulunduğuk ve bu yardımlarda bulunmayı sürdüreceğiz...” Sayın Başbakan bu konuşmasında “**Dünyanın dikkatini Abhazya'ya çekiyorum..**” derken kendi hükümetinin dikkatini bile çekememiş ya da çekmemiştir. Zira Dışişleri Bakanı Sayın Hikmet Çetin Türkiye'de yaşayan dört milyonu aşkın Kafkasyalıyı hırsından çatlatmaya çalışırcasına davranışlar içerisinde... Şöven Sırp saldırısına rağmen, kendini tehlikeye sokarak Bosna'ya ulaşan, Aliya İzzetbegoviç ile görüşüp Türkiye'de büyük takdir toplayan Sayın Çetin havaalanlarında, karşılama törenlerinde, uluslararası toplantılarda, eline Abhaz kanı bulaşmış katil Şevardnadze ile kol kola, yanak yanağa, sarmaş dolaş poz veriyor. Öte yandan Gürcistan'a her türlü yardım sürdürülüyor ve bu yardımlar Abhazya halkının üstüne yağdırılan bomba, kurşun ya da rokete dönüşüyor.

Sayın Başbakan, Yardımcısı ve ortağı Sayın İnönü'nün de dikkatini çekememiş olacak ki, İnönü TBMM kürsüsünden dört milyonu aşkın Çerkes asıllı Türkiye vatandaşını üzüntüye ve yasa boğan o talihsiz

konusmasını yapabiliyor. Demirel Abhazya'da kan dökülmesini nefretle karşılarken, İnönü Gürcistan'da yapılan seçimlerde Abhazya ve Güney Osetya'yı seçimlere katılıp Gürcistan'a boyun eğmedi diye kınıyor. Ve İnönü kendi hükümetinin başı olan Sayın Demirel'in konuşmasına karşın Meclis kürsüsünden konuşmasını şöyle sürdürüyor:

"..Gürcistan dostluğuna önem verdiğimiz bir komşumuzdur. Gürcistan'a yönelik politikamızın temelinde de az önce değindiğim ana ilkeler oluşturmaktadır. Gürcistan'ın insan haklarına, hukukun üstünlüğüne ve demokratik ilkelere dayanan yeniden yapılanma çalışmalarını destekliyoruz. 11 Ekim'de yapılan seçimlere Abhazlar ile Osetinlerin katılmamış olmasını üzüntü ile karşılıyoruz. Arkadaşımız Sayın Refaattin Şahin'in AGİK gözlemcisi olarak izlediği seçimler hakkında aktaracağı izlenimler değerlendirilecektir.."

Sayın İnönü'ye Türkiye Çerkes Halkı adına soruyorum; TBMM'deki bu konuşmada belirttiğiniz, Gürcistan'ın insan haklarına, hukukun üstünlüğüne, ve demokratik ilkelere dayanan yeniden yapılanmasına halen inanıyor musunuz..? Güney Osetya'da sığınmacı kadın ve çocukları taşıyan otobüse Gürcü askerlerinin ateş açması, kuşatma altındaki Abhaz kasabası Tkvarçal'dan yaralıları, kadın ve çocukları uzaklaştırmaya çalışan helikopterin Gürcü askerlerince düşürülmesi, Gürcü askerlerinin tasallutuna karşı koyan seksenlik Abhaz ninelerinin Nişangâh yapılarak kurşuna dizilmesi, Sohum'da kalan binlerce kadın ve çocuğun bir stadyumda toplanarak açlığa ve soğğun insafına terkedilmesi, Abhaz Ulusunun tarihini, uygarlığını yansıtan müzelerin, kitaplıkların soyularak ateşe verilmesi sizin sözünü ettiğiniz, Gürcistan'ın insan haklarına saygılı, hukukun üstünlüğüne dayalı yeniden yapılanma olayları mıdır? Yeniden yapılanmadan kastınız bu mudur? Bu trajedi karşısında en az Saray Bosna'da haklı olarak duyduğunuz infial kadar bir tepki gösterecek misiniz..? Bu sorularımıza yanıt vermenizi, sizi Başbakan Yardımcısı olarak tanıyan TC vatandaşı olan Çerkesler, hatta insan haklarına saygılı, demokrat bütün Türk vatandaşları hakkı olarak beklemektedirler. Bulduğunuz makamda kaldığınız sürece bu sorular size sorulacaktır. Öte yandan AGİK temsilcisi olarak Gürcistan seçimlerini izlemekle görevli olarak Gürcistan'a gönderdiğiniz Gürcü milliyetçisi Refaattin Şahin'in size aktardığı izlenimleri

yine TBMM'nin kutsal kürsüsünden kamuoyuna açıklamanızı bekliyoruz. Aksi takdirde tarihi bir sorumluluk, tarihi bir töhmet altında kalacaksınız. Eğer bu açıklamaları yapmaz iseniz; Saygıdeğer devlet adamı Pederiniz İsmet Paşa'nın Çerkes Halkı ile olan tarihi çelişkisini bir miras gibi günümüze aktardığınız ve sizin de bu çelişkiyi sürdürdüğünüz sav'ı kendi çabanızla gerçekleşmiş olacaktır.

Sayın Demirel'in sürdüreceklenn vadedtiği insani yardım da gerçekleşmemiştir. Bu yardım Ermenistan ve Gürcistan'a yapılan yardım yanında devede kulak kalmıştır. Bir uçak yükü yardım, Gürcü Hükümetine yalvarılarak, zevahiri kurtarmak için Tiflis denetimi altında Abhazya'ya ulaştırılmıştır. Bütün bu açıklamalar TC Hükümeti'nin Abhaz Halkına ve kendi içinde yaşayan Çerkes asıllı vatandaşlarına verdiği önemin birer göstergesidir. Bütün bu olumsuzluklara karşın Kahraman Abhaz Halkı, Kafkas Halkları Konfederasyonu'na bağlı yiğit askerler, vatanlarını canla başla savunuyorlar. Gürcü kuvvetleri şimdiden büyükçe bir bölgeden püskürtülmüştür. İşgalciye karşı vatanını koruyanların güçleri karşısında şövenist, saldırgan, kandökücü, barbar Gürcü megalomane dayanamayacaktır. Bu yeniliş Kanlı Şevardnadze'nin de sonu olacaktır. Nitekim bu gidişin başlangıcı görülmüştür. Şevardnadze "Yavuz Hırsız" misali, utanmadan, sıkılmadan NATO'yu, AGİK'i ve en sonunda da Birleşmiş Milletleri yardıma çağırılmaktadır. Bu davranışlar, çırpınışlar tükenişlerinin bir belirtisidir. TC Hükümeti'nin ve diğer Dünya liderlerinin, bugün küçümsedikleri, muhatap olmak istemedikleri Abhazya Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı, -ki o zamana kadar iktidarda kalırlarsa- Bağımsız Abhazya'nın halk oyu ile seçilmiş yasal lideri olarak kabul edecekleri günler yakındır.

Tüm dünyayı hümanist, sevecen bir yaklaşımla kucaklamaya çalışan, yürekleri dünya kadar büyük insanların yurdu olan küçük Abhazya bağımsız olacaktır. Abhazların her sabah ettikleri o güzel, insanlık, kardeşlik, barış mesajı taşıyan o çağdaş ve uygar dua yakında gerçekleşecektir.

«Tanrı bütün dünya uluslarını özgür ve mutlu kılsın, fakat Abhazya'yı da unutmasın.»

=SON=

Adıge Alfabeti

Değiştirilmeli midir?

Çok eski yıllarda Adıgelerin yazı diline sahip oldukları çeşitli tarihi belgelerden anlaşılmaktadır. Ancak zaman içerisinde yazı dillerini kaybettikleri ve 1917 Sosyalist Ekim Devrimine kadar yazısız bir ulus olarak yaşadıkları da tarihi bir gerçektir. Adıgeler, Sovyetler Birliği'nin kuruluşunda esas alınan ulusal örgütlenme modeli sayesinde yazı diline sahip olabilmişlerdir.

Adıge Alfabeti, başlangıçta Arap Alfabeti esas alınarak düzenlenmiştir. Dini öğretilere karşı olan yeni sosyalist düzen bu alfabe ile Kur'an'ın ve dinin kolaylıkla okunup öğrenilebileceği gerekçesiyle kısa zamanda bu alfabeden vazgeçerek Latin esaslı alfabeyle geçilmiştir. 1936 yılına kadar Latin esaslı alfabe kullanılırken, ülkede yaşayan halkların kaynaştırılarak tek bir Sovyet halkı yaratılması düşüncesinde olanların baskıları ile bu alfabe de terkedilerek Kiril-Rus alfabesinin esas teşkil ettiği ve günümüzde de kullanılmakta olan alfabeyle geçilmiştir.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla başlayan yeniden yapılanma sürecinde anavatan basınında tekrar alfabe tartışmalarının başladığı görülmektedir. Mevcut alfabeyle beğenmeyenlerin düzenlemiş oldukları onlarca alfabe örnekleri basında yer almaktadır.

Yeni alfabecilerin çoğunluğu Kiril-Rus esaslı alfabenin terkedilerek, 1920 ve 1930'lu yıllarda kullanılan Latin alfabesine dönüşmesini istemektedirler. Türkiye ve anavatan dışındaki diğer ülkelerde yaşayan kimi insanların da bu görüşte oldukları yine basında çıkan yazılardan anlaşıldığı gibi çeşitli ortamlarda da sıkça dile getirilmektedir.

Kiril esaslı alfabeyle istemeyenler, kendilerine gerekçe olarak bu alfabe ile Adıge dilindeki seslerin tam olarak verilemediğini, bazen tek

bir sesi verebilmek için üç dört harfin bir araya getirilmek zorunda kaldığını, Adıge dillerindeki aynı veya benzer seslerin değişik harflerle ifade edildiğini, bunun da okumayı ve öğrenmeyi güçleştirdiğini ileri sürmektedirler.

AntiKirilciler, Latin alfabesinin tüm uygar dünya uluslarınca yıllardan beri kullanılmakta olduğunu, bu alfabeyle geçildiği takdirde çağdaş bilim ve uygarlık düzeyinin daha kolay yakalanabileceğini iddia etmektedirler.

Kiril alfabesini bilmeyen dış ülke Adıgelerin anavatan Adıgeleri ile yazışma ve anlaşma zorluğu çektiklerini, Latin alfabesine geçildiği takdirde Adıge ulusunun anavatan ve sürgünde kalan parçalarının daha kolay anlaşılabilirliklerini de ileri sürmektedirler. Latin alfabesinin, yeniden yapılanma sürecinde Adıgelere yeni bir ulusal kimlik kazandıracağını ve Ruslaşmaya karşı bir önlem teşkil edeceği de ileri sürülen iddialar arasındadır.

Latin alfabesine geçildiği takdirde Kiril alfabesinde görülen mahzurlar ortadan kalkacak mıdır ve arzu edilen amaçlara ulaşılabilir mi?

Bunun için ileri sürülen görüşler üzerinde derinlemesine düşünerek gerekli cevapları bulmak gerekmektedir. Konunun uzmanı olmakla birlikte, bu yazımda bu konuda ileri sürülen görüşlere kendimce cevaplar bulmaya çalışacağım.

Öncelikle çağdaş bilim ve uygarlık düzeyine ulaşabilmek için yazı dilinin Latin alfabesi ile olmasının mutlak bir zorunluluk olmadığını belirtmek istiyorum. Böyle olsaydı Japonya ve Uzak Asya uluslarının bugünkü uygarlık düzeyine gelmeleri mümkün olmazdı. Ayrıca Latin alfabesi kullanan birçok Latin

Amerika ülkesinin bugünkü durumları da herkesçe bilinmektedir. Batı uygarlığına erişmenin yolunu ekonomide, demokraside ve insanlığın yükselen ortak değerlerinin kavranmasında sağlanacak başarılarla görüyorum.

Tüm dünya Adıgelerin tek bir ortak alfabelerinin olması gerektiği doğru bir tesbittir ve her Adıgenin de amacı bu olmalıdır.

Burada anavatan dışındaki Adıgelere baktığımızda bugüne kadar topluma maledilebilmiş bir alfabelerinin olduğunu görememekteyiz. Buna karşın anavatan Adıgelerin mevcut Kiril alfabesi ile sağladıkları gelişme ortadadır. O halde ortak bir alfabe olacaksa daha gelişmiş ve ilerlemiş olanın benimsenmesinin doğal olacağını düşünüyorum. Dünya Türkleri için ortak bir alfabe düşünülürken Türkiye'nin kullandığı Latin alfabesinin esas alınmak istenmesindeki amaç Türkiye'nin dünya Türklüğüne önder konumda olmasıdır. Anavatan Adıgeleri de dünya adıgeleri için aynı konumdadır.

Adıgelere yeni bir ulusal kimlik kazandırılmasında katkısı olacağı ve Ruslaşmaya karşı bir önlem teşkil edeceği görüşü de sağlam dayanaklardan yoksundur. Bunun için Adıgelerin yaşadıkları coğrafyaya bir göz atmak yeterlidir. Adıgeler ve diğer Kafkas halkları bilinen tarihsel ve toplumsal nedenlerle Rus dünyasının içinde geçmişte olduğu gibi gelecekte de yaşamak zorundadırlar. Rusça Kuzey Kafkasya halklarının bugün olduğu gibi gelecekte de ortak anlaşma dilidir ve bunun bir alternatifi de görülmemektedir. Bununla birlikte Adıge Cumhuriyetlerinde yaşayan, kendini Adıge kabul eden veya Adıgeliliğe katılmaya aday olan önemli miktarda bir Rus nüfusun da olduğu bilinmektedir. Bu insanları adige diline ve kültürüne kazandırmanın en kolay yolunun da yine kendi alfabeleri ile olacağı açıktır.

Değişik bir alfabeye sahip olmanın tek başına Ruslaşmaya karşı bir önlem teşkil etmeyeceğini belirtmek isterim. Buna örnek ola-

rak Türkiye'deki Hristiyan azınlıkları gösterebiliriz. Bu azınlıklar kendi özel alfabeleri olmasına rağmen asimile olmaktan kurtulmamışlardır.

Yine kendi özel alfabeleri olan Gürcü ve Ermenilerin de Sovyet toplumu içerisinde Adıgelerden daha az asimile oldukları iddia edilemez.

Adıge ulusunun son yetmiş yılda sağladığı kültürel gelişmenin daha önceki binlerce yıllık kültürel mirastan daha fazla olduğu da bir gerçektir. Binlerce yıllık tarihimizden bize kalan sözlü edebiyat ürünlerimizdir. Son yetmiş yılda ise ulusumuzun tarihinde görülmemiş bir kültürel gelişme sağlanmıştır. Bu gelişmenin ürünleri bilindiği gibi Kiril alfabesi ile verilmiştir. Yeni bir alfabeye geçilmesi, Türklerin Osmanlı kültür

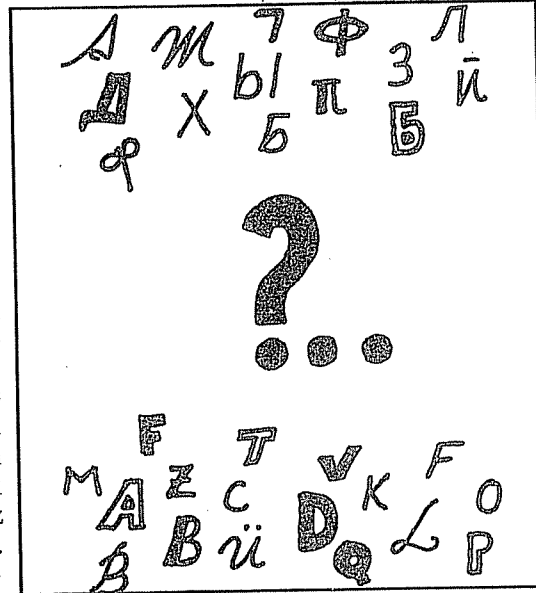
mirasından kopmaları gibi Adıgeleri de son yetmiş yıllık kültürel birikimlerinden koparmış olacaktır. Eski alfabe ile okuyanlar kaybedilecek, onların çoğu yeni alfabeyle öğrenmeye yanaşmayacaktır.

Sonuç olarak Latin alfabesine dönüş tartışmalarını çok zamansız ve yararsız görüyorum. Mevcut alfabedeki harflerin zaten yansı Latin harflerinden oluşmaktadır. Bu alfabenin üzerinde çalışılarak zaman içerisinde aceleyle getirilmeden sade-

leştirilmesinin yeterli olacağını düşünüyorum. Adıgece okuyup yazma bilmeyen ve öğrenmeyenlerin de hiçbir geçerli mazeretleri olabileceğine inanmıyorum. İsteyen her insan bir hafta içerisinde bu alfabeyle okuyup yazabilecektir.

Dünyanın neresinde olursa olsun kendini Adıge kabul eden herkes Adıge dili ile konuşmasını, okuyup yazmasını öğrenmeli, kendisini daima bulunduğu noktadan bir adım daha ileri götürecek çabaların içinde olmalıdır.

Adıgelerin bir alfabeleri vardır ve yeni alfabe tartışmaları yaratarak insanlarımızın kafaları karıştırılmamalı ve tereddütler yaratılmamalıdır.

KENTİN IŞIKLI ÇÖLLERİNDE KENDİ İZİNİ ARAYAN İZMİR'Lİ ÇERKESLER

MARJE / HABER-YORUM

İzmir Kuzey Kafkasya Kültür Derneği 12-13 Aralık 1992 tarihlerinde, kuruluşunun 25'nci yılında "ÇERKES KÜLTÜR- SANAT GÜNLERİ" adıyla iki gün süren dolu dolu bir program sundu izleyenlere.

Başlıkta belirttiğimiz "*kentin ışıklı çöllerinde kendi izini arayan*" sayıca az fakat yürekli insanların özverili çabalarıyla; Kafkas kültürünü, sanatını her türlü olumsuzluğa karşı hem de Türkiye'de siyasi misyon yüklenen ve Çerkes kelimesini ihanetle özdeş anananelara yumruk vuran bir isimle.

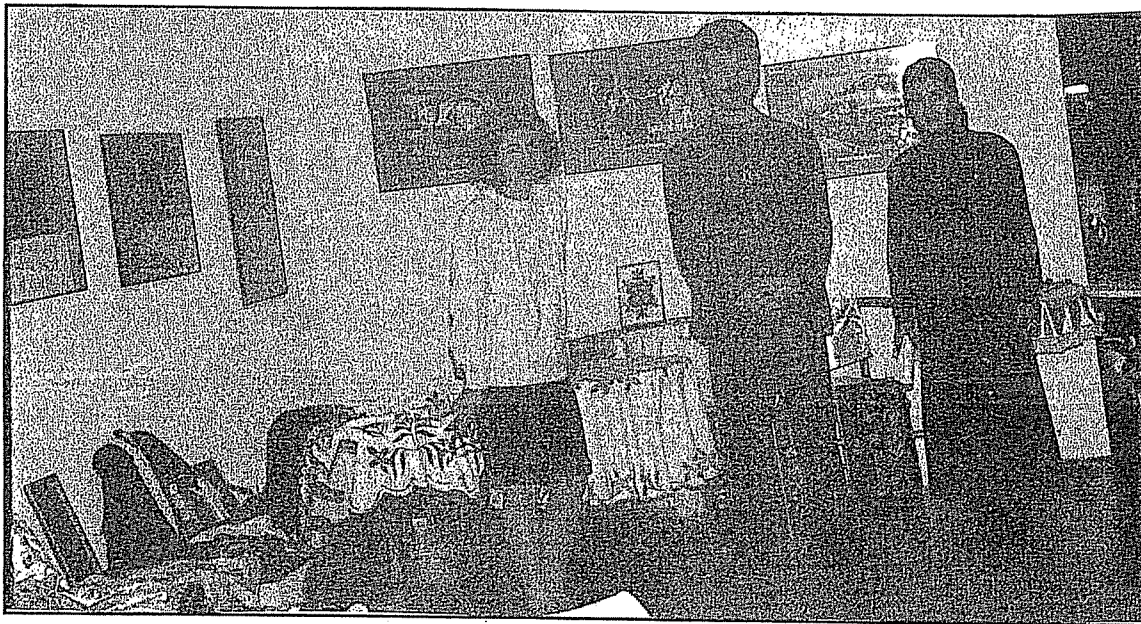
Çerkes Kültür - Sanat Günleri, ismiyle ulusal-kültürel kimliğin tescili çabasında önemli bir adım olarak algılanabilecek nitelikte. Ayrıca Çerkes kelimesinin toparlayıcı bir isim olamayacağı şeklindeki yaklaşımlara bir cevap niteliği taşıyor.

İzmir Kuzey Kafkasya Kültür Derneği emekçileri bu anlamlı günlerini bütün Türkiye Çerkesleriyle paylaşmayı amaç edinerek Kafkas Derneklerine çağrıda bulunmuşlar. Amaç Çerkes Kültür - Sanat Günleri ismine yakışır

bir platform oluşturmak. Çağrıya İstanbul Bağlarbaşı K.K Derneği çalışanları Tiyatroyla, Balıkesir K.K.K.Derneği çalışanları Kafkas El Sanatları sergisiyle, A.K.K.K.Derneği Korosu şarkılarıyla ses verdiler.

İzmir derneği emekçilerinin bu güzel çabalarına izleyici olarak yeterli desteği vermeyen İzmirli Çerkeslerin kendilerini bu güzellikten mahrum edişleri nasıl yorumlanabilir bilmiyoruz fakat boş koltuklara da olsa haykırılan Çerkes gerçeğini hiç bir gücün yok sayamayacağını çok iyi biliyoruz. Çünkü İzmir'in sokaklarında "kendi izini arayanlar" bunu birkez daha kanıtladılar.

Panel, Açık Oturum, Tiyatro, El Sanatları Sergisi, Konser vb. Kafkas ögesi taşıyan etkinliklerin yer aldığı organizasyon, Abhazya'nın özgürlüğü için şehit düşenlerin anısına yapılan saygı duruşu ve dernek yönetim kurulu başkanı Nevin KÖYLÜ'nün açış konuşmasıyla başladı. Köylü konuşmasında, geçmiş 4500 yıl öncesine dayanan geleneklerimizin, göreneklerimizin ve kültür

değerlerimizin yaşatılması ve geliştirmesini kendisine görev edinen İzmir K.K.K.D'nin bu görevi 25 yıldır layıkıyla yapmaya çalıştığını, bu çabada tuzu olan herkesi sevgiyle saygıyla andıklarını dile getirdi. Daha sonra 25'nci Yıl anısına hazırlanan plaketter sahiplerine dağıtıldı.

"Derneklerimiz ve Abhazya Gerçeği" Açıkoturumuna A.Ceyişakar, F.Huwaj, Ş. Jane, S.Baykan konuşmacı olarak katıldılar. F.Uzdaş'ın yönettiği oturumda konuşmacılar ortak olarak Abhazya'nın işgalinden sonra Türkiye Çerkeslerinin dayanışma çabalarının takdir edilecek düzeyde olduğu fakat yeterli olmadığı bu konuda özellikle derneklere ciddi görevler düştüğü düşüncesinde birleştiler.

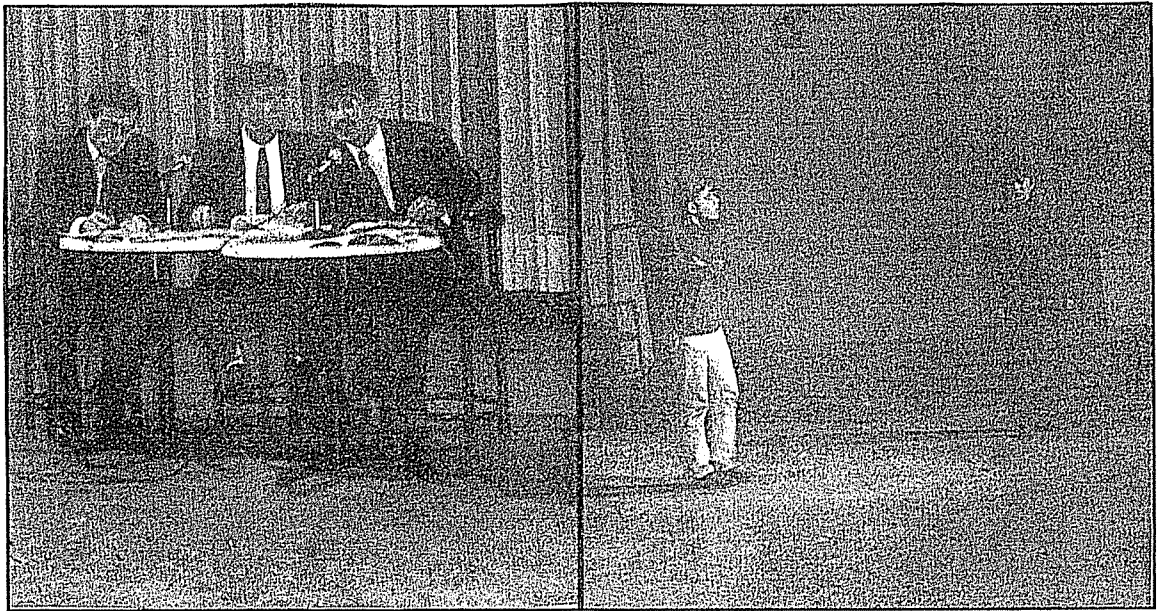
Ayrıca F.Huwaj *"2000 Yıllarda Kafkasya"*, Ş. Jane *"Osmanlı İskan Politikası"* ve Yasin Çelikkıran *"İnsanı Oluşturan Organların Adıgecesi"* konulu birer konferansla Çerkes Kültür-Sanat Günleri'nin konduğu oldular.

İzmir K.K.K.D Yöneticilerinin Türkiye'de bazı Kafkas Kültür Dernekleri'nin dernek lo-

kallerinde bulundurmaya bile reddettikleri Türkiye Çerkeslerine yönelik yayınları, ön yargılardan uzak bir yaklaşımla *"Yayın Hayatımız ve Yayınlarımız"* konulu bir panele çağırarak kitle ile buluşturması, kutlanması gereken bir davranış olduğu kanısındayız. Nart'ın Sesi gazetesi ve Marje Dergisi yetkililerinin yayınları hakkında bilgi verdikleri panel, ilgiyle izlendi. Bu ilk adımın arkasından A.K.K.K.D'nin daha kapsamlı bir panel düzenlemiş olması, geçte olsa kendi yayınlarımıza sahip çıkılması olumlu bir gelişme.

İzmir derneği Tiyatro çalışanlarının *"Denemeler"* ve *"Dağlara Ağıt"* oyunları Çerkes Kültür-Sanat Günleri'nin etkileyici çalışmalarındandı. Onlar bizlere, görmekten korktuğumuz Türkiye'deki Çerkes Gerçeği'ni çarpıcı öğelerle yüzümüze vurdular. *"Tiyatro sadece alkış için yapılmaz, diye düşünüyoruz."*

"Kent'in Işıklı Çöllerinde Kendi İzini Arayan / Vahşi Siyah Atlar..." sizleri bu arayışınızdan dolayı yürekten kutluyoruz.

YAŞAMAK

Yaşamak,
Umutla bakmak yarına.

Direnmek,
Aydınlatmak karanlığı,
Umut bırakmak yarınara.

Haykırmak özgürlüğü,
Vurulmak yüreğinden.

Düşmek,
Kırmızıya boyanmış gençcekle bedenlerle,
savrulmak topraklara,
Bire bir veren
tohumlar olmak.

Açmak çiçek çiçek,
Güzelleştirmek yatağı,
Umut taşımak yarınlara.

Yaşamak;
Ben, sen, o değil,
Fakat bir vücut olabilmek.

Yaşamak;
Ben, sen, o değil,
Biz varız diyebilmek.

Hakkı BAŞKAN
Aralık '92 / Soma

ATLAR

Atları düşünüyorum,
deniz aşırı atları
yeleleri uzun,
gözleri yorgun.

Atları görüyorum
atların arasında
yüreğten vurgun.

Atlar,
Atlılar,
gecenin koyu karanlığında,
gözleri ısıt, ısıt
yeleleri bayrak, bayrak

Yok oluşa,
suskunluğa,
tavirsızlığa
ve hele
kahpece iki yüzünüğe
haykırarak.

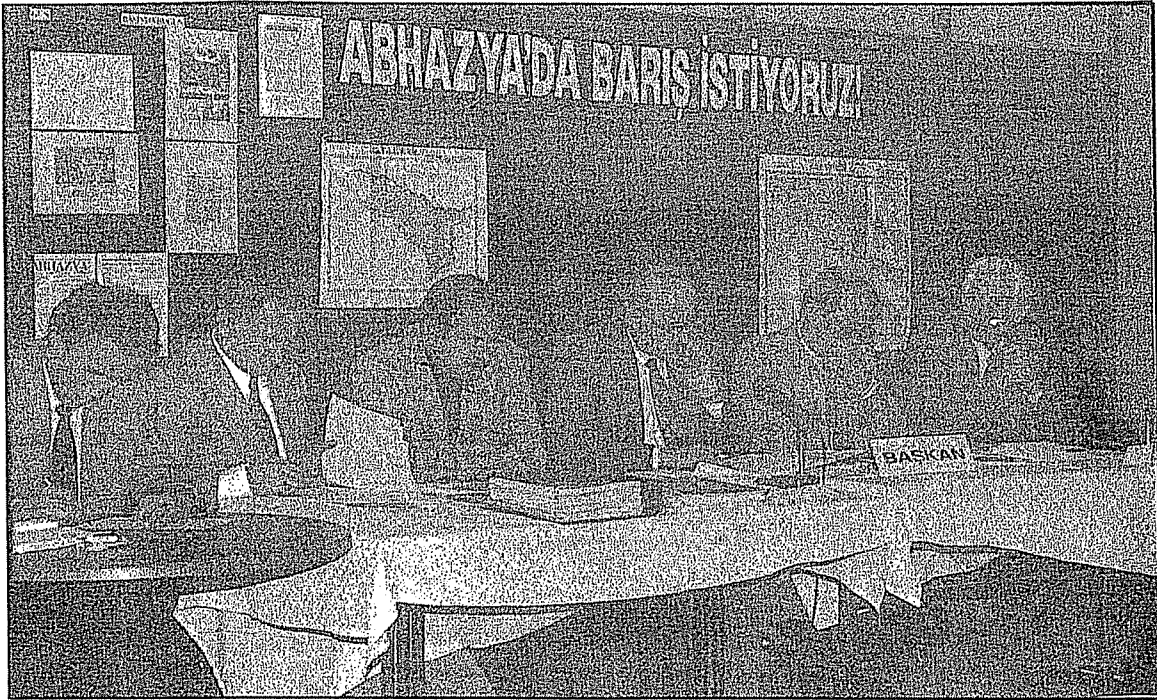
Atları görüyorum Atları
sırtından vurulmuş atlıları...

Tank, roket ve bomba,
medeniyetin yit karaları
sınır boyunca ise plüm manzaraları
insan hakları
demokrasi !

128 yıl sonra
televizyonda,
Atları görüyorum,
atlıları.
Haber olmuş
yaban otlaklarda

Hüvaj MURAT
1992 / Antalya

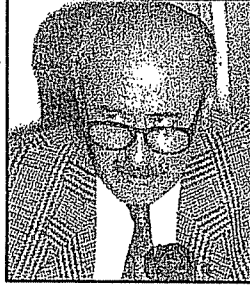
KAFKAS KONSEYİ KURULDU

27 ARALIK 1992 TARİHİNDE İSTANBUL KAFKAS ABHAZYA KÜLTÜR DERNEĞİNDE DAYANIŞMA KOMİTESİNİN DAVETİYLE TOPLANAN DERNEK TEMSİLCİLERİ GÜRCİSTAN'IN ABHAZYA'YI İŞGAL ETMESİYLE BAŞLAYAN 4 AYLIK SÜRECİ DEĞERLENDİRDİLER. HAVA KOŞULLARININ KÖTÜ OLUŞUNUN KATILIMI ETKİLEDİĞİ TOPLANTI-DA KOMİTE BÜNYESİNDE SÜRDÜRÜLEN MÜCADELE, YAPILANLAR, YAPILAMIYANLAR VE YAPILMASI GEREKENLER TARTIŞILDI.

DAHA SONRA EKONOMİK OLARAK BELLİ BİR DÜZEYİ YAKALAMIS ÇERKES KÖKENLİ İŞADAMLARINDAN OLUŞAN BİR KAFKAS KONSEYİ KURULDU.

Komite adına toplantıyı açan ve ilk sözü alan Başkan Ceyişakar yapılan çalışmalar konusunda geniş bilgi verdikten sonra şu ana kadar Abhazya'ya gönderilen yardımın 360.000 \$ olduğunu, 80 ton insani yardımın da bir hafta içinde ulaşacağını Komitenin kasasında gönderilmeye hazır 42.000 \$ olduğunu vurguladı.

Başkan Ceyişakar Komitenin amatör olması itibarıyla birçok şeyi yerine getiremediğini belirterek "ancak önüne bir program verilmiş de bu program icra edilmemiş gibi eleştiriler yapılmamalı, yıpratıcı, zarar verici olur" şeklinde konuştu.

Türkiye'de yaşayan Kuzey Kafkasyalılar için Çerkes isminin toparlayıcı bir isim olmadığı kanısında olduğunu, bunun yerine Kafkasyalı deyiminin daha doğru bir isim olduğunu söyleyen Ceyişakar "Doğru olan tüm Kafkasya bölgesindeki halkların birleşmesidir. Çerkes kelimesi Türkiye'de problem yaratabilir." dedi.

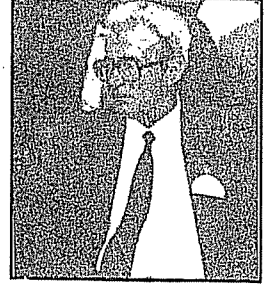
PKK olayı ile Abhazya olayı imajını bağdaştırmamak gerektiğini de vurgulayan Ceyişakar "bir halkın varolma mücadelesiyle (Abhazya), PKK'nın doğru-yanlış tavırlarını bir tutmayı kesinlikle reddettiklerini" söyledi. Ceyişakar Ayrıca MIT ve Başbakanla yapılan görüşmeler hakkında bilgiler verdi. Başkan Ceyişakar Türkiye'deki Kafkas Kültür Derneklerinin birleşme konusuna da değindiği konuşmasında "her bölgeden saygın insanların bu konuya öncülük etmeleri gerekir" dedi.

Abhazya'dan kendilerine ulaşan isteklerden özellikle eğitimci ve sağlık personeli konusunda hiçbir şey yapamadıklarını belirten Ceyişakar; Şimdiye kadar Abhazya'ya ekonomik desteğin Komite ve işadamlarının çabasıyla sağlandığını bunun da yetersiz olduğunu belirtti.

İkinci sözü Kaf-Der Müteşebbis Heyeti'nden Ali Gündüz aldı. Konuşmasında ağırlıklı

olarak örgütlenme eksikliğinin birçok sorunu çözümsüz bıraktığını vurgularken Çerkes adının Türkiye'de Çerkeslerin siyasi bir ismi olduğunu ve aynı çatı altında toplanılması gerektiğini söyledi. Abaza-Çerkes ayrımının Marmara Bölgesinde özellikle Adapazarı'nda yaygın olduğunu, bu yaklaşımın da yanlış olduğunu vurguladı.

Kaf-Der Müteşebbis Heyeti Başkanı Aslan Arı da birleşmeye yönelik verdikleri çabalardan bahsederek, Abhazya konusunda sesimizin daha gür duyurulmasının yolunun aynı çatı altında toplanmakla mümkün olacağını belirtti.

Almanya'dan temsilci olarak toplantıya katılan Kırgız Soyseven konuşmasında ağırlıklı olarak Türkiye'de Dayanışma Komitesi'nin öncülüğünde verilen mücadelenin eleştirisini yaptı.

Soyseven konuşmasında Türkiye'nin bizi asimile etmesine izin vermemek gerektiğini belirterek "Türkiye'nin bizi sindirme konusunda başarıya ulaşmasına katkıda bulunduk. En başta başkaldırmış olsaydık siyasi açıdan daha başarılı olabilirdik. Derneklerde siyasi konuşmalardan kaçındık. DYP, SHP vs. şeklinde bizim insanlarımız bölünmeye çalışıldı. Bizi bölmek, özbenliğimizi unutturmak için çalışmalar yapan böyle bir hükümete kesinlikle karşı koymalıyız. Onların sırtını sıvazlayamayız. Çerkes insanı gururludur, onurludur. Onurluluk haksızlığa başkaldırmak, karşı çıkmaktır" dedi.

Türkiye'deki Çerkeslerin tavır koymasındaki ürkekliğini de eleştiren Soyseven "Atay Bey'in MIT'le konuşmasının bize hiçbir fayda sağlamayacağını, gereksiz olduğunu" söyledi.

Daha sonra kürsüye gelen Sakarya K.K.D Başkanı Mecdi Cengiz Dayanışma Komitesi'nin çalışmalarını eleştirerek başladığı konuşmasında Derneklerin birliği yönündeki konuşmalara da değinerek "Yapılamayacak şeyler için boşuna

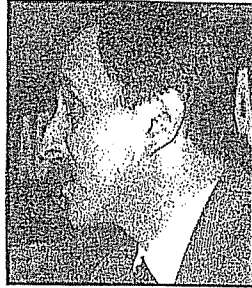
zaman harcamayalım. Gündemimiz Abhazyaya sorunudur. Bu yönde adımlar atalım." dedi.

Komite'nin kendi başına hareket ettiğini, birlikte mücadele etmek, tabanın sesine kulak vermek gerektiğini söyleyen Cengiz, dernek ve komitelerin ayrı çalıştığını, Dayanışma Komitesi'nin dernekleri yönetmek istediğini, yetki kargaşasının olduğunu belirterek TC Hükümeti'nin tavrına karşı, onlara tavır alarak, onları suçlayarak karşı çıkılmasının yanlış olduğunu dile getirdi.

Cengiz konuşmasında Abhazyaya yardım edenlerin yalnız Komite ve işadamları olmadığını, isterlerse işadamlarının Abhazyaya daha çok ekonomik yardım yapabileceklerini söyledi.

Eskişehir Derneği

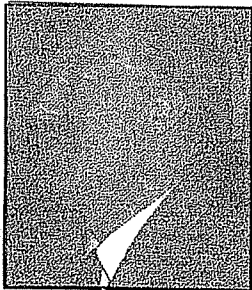
Başkanı Recai Kılıçarslan ise konuşmasında Abhazyayı Türkiye Çerkeslerinin birliğinin kurtaracağını söyleyerek, en büyük sorunun ekonomik yardımın yapılamayışından kaynaklandığına dikkat çekti ve bu konuda komiteye şu önerilerde bulundu:

—Fitre döneminde cami imamlarından Abhazyayı anlatmalarının ve İslami kurallarla insanların fitrelerini Abhazyaya vermelerinin sağlanmasını,

—Türkiye futbol liglerindeki takımlar arasında Abhazyaya yardım için futbol maçı yapmaları için çaba sarfedilmesi,

—Dayanışma Komitesi'nin Abhazyadaki son gelişmelerin dinlenebildiği ve gelirinin Abhazyaya aktarılacağı 900'lü telefon hatlarından yararlanmak için gerekli girişimlerde bulunmasını istedi.

—AKKKD Başkanı Fahri Huvaj konuşmasında "Mücadelemiz uzun, soluklu bir mücadeledir. Bu yüzden ciddi bir örgütlenmeye ihtiyacımız var. Bunun gerçekleşmesi de Kaf-Der bünyesinde bütünleşmeyle olur. Kaf-Der bu örgütlenmeye yetmeyecek biliyorum. Daha farklı örgütlenmelere de ihtiyaç var fakat bunların başını da Kaf-Der çekmelidir... Abhazyaya

savaşını İnşallah kaybetmeyeceğiz ama eğer kaybedersek bunun en büyük sebebi örgüt-süzlüğümüz olacaktır. Dünyada hiçbir örgüt geniş katılımlı kurulmamıştır. Örgüt kurulur ve çalışmalarıyla kitleyle bütünleşir.." dedi.

Komitenin kararları vermeden önce mutlaka detaylı tartışma ve incelemelerde bulunmak zorunda olduğunu dile getiren Huvaj Çerkes kökenli sanatçılardan yardım istenerek organizasyonlar düzenlenmesini, oralardan sağlanacak paraların direkt Abhazyaya transferinin sağlanabileceğini açıkladı.

Bağlarbaşı KKD

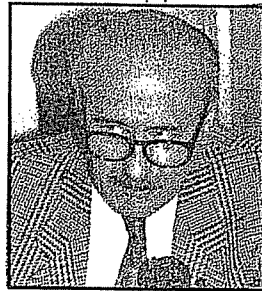
Başkanı Kani Çiçek toplantının gidişatını eleştirerek "Saat 4,5 oldu hala öneriler konuşuluyor, komite bizi buraya niye çağırdı? Hala bunu bile açıklamış değil. Konuşulanlara karşı değilim. Herkes iyi konuşuyor ama önce ne yapacağımıza karar verelim, konuşmaları sonunda yapalım. Başta Atay Ceyişakar olmak üzere herkesin tartışmaya neden olacak konuşmalardan kaçınması gerekir" dedi.

Daha sonra eleştirilere cevap veren Atay Ceyişakar özetle şöyle konuştu: "Bazı doğruları ortaya koyabilirsiniz ama doğruyu ortaya koymak başkadır, uygulamak başkadır. Gayret ediyoruz. Bizim de yaptığımız yanlışlıklar çoktur. Biz amatör bir grubuz. Önemli olan toplumu tümünden zedeleyecek, toplumu rahatsız edecek, yanlış yöne sevk edecek yanlışlıkların yapılmamasıdır."

Dayanışma Komitesi üyelerinin siyasete soyundukları, ön plana çıkma gibi derdlerinin olduğu dedikodularının kendilerini üzdüğünü, komite üyelerinin hiçbirisinin böyle bir derdinin olmadığını da açıklayan Ceyişakar, Kani Çiçek'in "bizi buraya niye çağırdınız" şeklindeki sorusuna "Bize göz, kulak, ayak olacak mısınız diye sormaya topladık" şeklinde cevap verdi.

Daha sonra Komite, dernek temsilcilerinin ekonomik taahhütlerde bulunmasını istedi. Bu isteme sadece Sakarya

K.K.D 30.000 dolar vereceğini, iki ay içinde bu paranın 50.000 dolara çıkarılacağını taahhüt ederek cevap verdi. Diğer dernek temsilcilerinden bu çağrıya herhangi bir yanıt gelmemesi Dayanışma Komitesinin karar almasında zorlanmasına neden oldu. Miktarları sonradan belirlenmek üzere her bölgeden derneklerin durumu dikkate alınarak belirli miktarda yardım istenmesi karara bağlandı. Komitenin aynı kadroyla göreve devam edip etmemesi konusunda komitenin isteğiyle yapılan güven oylamasında ; Komitenin göreve devam etmesi yönündeki karar oy birliğiyle alındı.

Kafkas Konseyi adı altında Türkiye'de ekonomik bakımdan belirli bir düzeyi yakalamış olan Çerkes kökenli işadamlarının oluşturduğu ve Dayanışma Komitesine "danışma ve aktivitelere katkıda bulunma" görevi üstlenecek bir yapı da derneklerden

gelen delegelerin ortak kararıyla oluşturuldu.

Konsey hakkında kısa bir bilgi veren Hakkı Kurmel amaçlarının Abhazya'ya ekonomik katkıda bulunabilecek düzeyde olanların yapacakları yardımı koordine etmek ve gelişmeler hakkında

düşünce ve önerilerini ifade etmek olduğunu belirtti. Türkiye'nin bütün bölgelerinden insanların Kafkas Konseyi çatısı altında bu çabaya destek vermelerini istedi

Dayanışma Komitesi Başkanı Atay Ceyişakar Kafkas Konseyi'nin Dayanışma Komitesinin üstünde bir kurul olmadığını, komitenin yetersiz kaldığı konularda yardımlarının isteneceğini, onların önerilerinin ciddi şekilde komite tarafından müzakere edileceğini ve dikkate alınacağını söyledi. Kafkas Konseyinin, Dayanışma Komitesinin danışma kurulu görevini yapacağını da belirtti.

Kafkas Konseyine, bölgelerde çalışma yetkisi yine delegelerin oy birliğiyle verildi.

Kafkas Konseyi adına söz alan Etem Arutan "Bu iş için canını ortaya koyan

adamlar varken, maddesini ortaya koymayan adam da adam değildir." diye başlayan konuşmasında. "250 bin dolar bu. Eğer Türkiye'de biner dolar verecek Çerkes işadamı yoksa veya elliser milyon verecek yoksa gerçekten bu işin peşini hemen bırakalım dedi. Arutan konuşmasının devamında T.C Hükümetini eleştirerek şu ana kadar bütün meselelerin yetkililerin önüne konduğunu, fakat Gürcistan'ın muhalefetinden dolayı çok fazla ciddiye alınmadığını bu meselenin ısrarla yetkililerin önüne götürülmesi gerektiğini belirterek; "Biz bu kuşağın önündeyiz. 70 yaşına geldik. Bir fırsat gelmiş bu fırsatı kullanmak, kullandırmak bizim görevimiz. Bunun idraki içindeyiz." dedi.

Türkiye'nin 4 milyon Çerkes'e sahip çıkması gerektiğini söyleyen Arutan; Çerkeslerin Türkiye vatandaşı olarak sorumluluklarını yerine getirdiğini, Türkiye'nin de bu durumu göz ardı edemeyeceğini söyleyerek konuşmasını delegelerin coşkun alkışları arasında bitirdi.

Kafkas Konseyi üyeleri arasında yer alan, eski Milletvekili Yaşar Bir'de yapacakları çalışmalar konusunda kısa bilgi verdikten sonra Başbakan Demirel'e çatarak "Ben bu hükümetin başı ile birlikte çalıştım. Kendisini çok yakinen tanıyorum. Verdiği vaatler hep sunnidir. Gayrı ciddi konuşmalar yapmaktan zevk alan birisidir. Bu bakımdan bu hükümetten fazla bir şey beklemiyorum dedi..

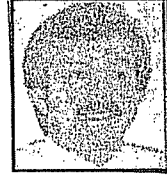
Türkiye'nin siyasetinde var olmanın yolunun nüfus potansiyelini yönlendirebilmekten geçtiğini belirten Bir "Eğer bu konuda bir dayanışma örneği ortaya konulabilirse-ki siyasi ve politik olarak güçlü olmak zorundayız-bakin o zaman Demirel'de herkeste bizim meselelerimizle ilgilenmek zorunda kalacaktır, diyerek konuşmasını bitirdi.

Kafkas-Abhaz Dayanışma Komitesi'nin çalışmalarını değerlendirme toplantılarının, derneklerden temsilcilerin katılımıyla her ayın ilk pazar günü saat 10'da tekrarlanması kararı alınarak ilk değerlendirme toplantısı sona erdi.

UNCE / Mehmet Uzun (Yedic)

ÇÖZÜM ÖRGÜTLÜLÜKTE

Yeni bir yıla daha girdik. Her yeni başlangıç insanlarda güzel umutları da beraberinde yeşertir. Bizim umut ve beklentilerimiz çok fazla değil. Biz "kendimiz" olarak yaşamak istiyoruz. Kendimiz için istediğimiz bütün güzel şeyleri insanlık için de istiyoruz. Bütün halkların çağdaş, demokratik, mutlu, barış içerisinde yaşamalarını diliyoruz.

Oysa geçtiğimiz yılda bütün bu güzel değerlerin bir bir çiğnendiğini gördük. Hele bizim "kendimiz" olarak yaşama istediğimiz git-tikçe zorlaşıyor, zorlaştırılıyor. Geçtiğimiz yılda Şapsığ'ların "Şapsığ Rayon" olma çabaları sonuçsuz kaldı. Kabardey'deki iç çekişmeler daha bir keskinleşti. Güney Osetya hala Gürcistan'ın baskısı altında. Kuzey Osetya ile İnguşlar arasında çıkan çatışmalar geçici olarak durduruldu. Çeçenya ilerisi flu bir bağımsızlık yolunda. Abhazya tüm Kuzey Kafkasya Halkları için bir onur mücadelesi. Gürcü işgali karşısındaki şanlı direniş sürüyor. Sonucu kestirmek güç. Kuzey Kafkasya Halklarının Anavatan ve diasporadan Abhazya'ya verdikleri güç yeterli olacak mı? Olsa bile sürekli olabilecek mi? Abhazya Sorununu uluslararası kuruluşların ve ilgili devletlerin gündemine koyamamışız.

Derneklerimiz gerçekte duyarlı, canitez, olanakları kısıtlı bir avuç insanımızın özverisiyle ayakta kalmaya çalışıyor. 40 derneğin 4000 aktif üyesi yok. Büyük özverilerle çıkarılan bize yönelik bir-iki yayın organı ayda ancak 500-1000 tane satabiliyor. Oysa hiç yoksa, 40 derneğin asgari 1200 toplam yöneticisi var.

Türkiye'de Kuzey Kafkasyalıların kurduğu dernek sayısı 40'lı rakamları aşmış. Derneklerin sayıca çoğalmasi sevindirici. Ancak bu der-

derneklerimizin çevrelerindeki tabanı kucaklayabildiklerini söyleyebilmek güç. Derneklerimiz gerçekte duyarlı, canitez, olanakları kısıtlı bir avuç insanımızın özverisiyle ayakta kalmaya çalışıyor. 40 derneğin 4000 aktif üyesi yok. Büyük özverilerle çıkarılan bize yönelik bir-iki yayın organı ayda ancak 500-1000 tane satabiliyor. Oysa hiç yoksa, 40 derneğin asgari 1200 toplam yöneticisi var. Tarihin en olumlu koşullarının bulunmasına karşın anavatanla olan ilişkiler beklenen düzeyde değil. Oturma hakkı, çifte vatandaşlık, arsa alma, konut edinme, iş kurma, ticaret yapma gibi bize özel doğan hakları insanlarımız kullanmıyor.

Kafkas Kültür Derneklerinin merkezi bir yapıda birleşmeleri geçen iki yılın önemli konusuydu. Birinci görevi bu olan Kaf-Kur da bu amaçla kurulmuştu. Malesef bu yapı gerçekleştirilemedi. İki yılda bir "Girişim Komitesi" kurabilecek kadar yol alabildik. Oysa Kaf-Kur da bir komiteydi. Biz ne yaptık kurulun adını değiştirip, üye sayısını çoğalttık. Adeta ilerlememek ve örgütlü toplum olmamak için direniliyor, diretiliyor, engelleniyor.

Bir yerde önemli bir yanlışlık olmalı. Sanırım sorunun ne olduğunda bir birliktelik yok. Ayrıca mevcuttaki sorunu kendine sorun edinmeyen çok büyük bir kitle de mevcut. O nedenledir ki yıllardır derneklerimiz bir avuç özverili insanın çabasıyla yaşamaya çalışıyor. Büyük kitle, sorunun farkında olmadığı için de derneklerimiz tabanla kucaklaşamaz.

Kimi olumsuzlukları sıraladıysak da toplumların yaşamında umutsuzluğa yer yoktur. Çerkeslerin çok uzun bir tarihsel geçmişi vardır. Kendilerinden ve dış etkenlerden kaynaklanan olumsuzluklar nedeniyle; Anavatanları işgal edilip büyük çoğunluğu sürgün edilmiştir. Bu yetmemiş, hem anavatan hem de diasporada yaşayanlar yeniden parçalanmışlardır. Bakınız bütün bu olumsuzluklara rağmen bütün kayıplarımıza rağmen ayakta yız.

Sorunumuzun çözümü geniş kitleleri kucaklayacak ekonomik ve siyasi temeli olan bir örgütlenmeyi en kısa zamanda oluşturmaktır.

MEDYA VE TOPLUM

Olabilirdiğince tembel, hazırcı, düşünmeyen bir toplum yaratılmaya çalışılıyor. Boyalı basın ve televizyon aracılığı ile insanlar çekilmek istenen noktaya rahatlıkla çekiliyor. İnsanlar da kendilerine sunulan bu hazır ve cazip şeyi hiç itiraz etmeden yutuyor, özlemini çektiği bir dünyaya yaklaştığını sanarak ama hızla uzaklaşarak yaşıyor gidiyor.

Gazeteler artık doğrudan ve haklıdan yana haberlerle değil, düzmece, uyduruk, yalan haberlerle çıkıyor insanların karşısına. Çoğu gazeteye baktığımızda en baş sayfalarında çıplak kadın vücutları, tecavüz haberleri görüyoruz. TV'deki tüm kanallar çıplaklık konusunda birbirleri ile yarışıyorlar adeta. Üstelik çıplaklığı, insanları zengin etme, otomobillendirme vaatleri ile allayıp pullayarak karşı konulmaz hale dönüştürerek yediriyorlar seyirciye. İnsanlar kendi ekonomik koşulları ile ulaşamayacağı bu şeylere 900'lü telefonlarla saldırıya geçiyor. Ve farkında olmadan, zengin olacağım derken TV kanal sahiplerini zengin ediyor.

Toplulumuzu iyi tanıyan patronlar, insanları nasıl sömüreceklerini, insanların zaafılarından nasıl para kazanacaklarını çok iyi biliyorlar. Hem resmi ideolojiye ters düşmeyerek (çünkü çıkarlarına böylesi uygun) haber yapıyorlar, hem de kadın cinselliğini sömürerek para kazanıyorlar. TV'nin en çok seyredildiği saatlerde herhangi bir eğitici, düşündürücü, bilimsel*programa rastlamak artık mümkün değil. Aksine bu saatlerde insanları yalnızca eğlendirmeye yönelik, tembelliğe iten programları görüyoruz. İnsanın doğasında zaten var olan tembellik duygusu, medyanın büyük katkıları ile kemikleşmiş bir hal almaya başlıyor. İnsanlara küçük dersler verecek, düşündürecek, duyarlılıklarını açığa çıkaracak filmler bile, TV'nin ölü kuşaklarında yer alıyor.

Günün ekonomik koşulları altında ezilmiş insanların, medyanın onları, kolay para kazanıp zengin olma, yalnızca eğlenceli bir yaşama ve cinselliğe koşullanması ile, bunlardan başka birşey düşünemez bir hale geliyor. Artık insanlar bırakın küçük duyarlılıkları taşımayı, bu duyarlılıkları taşıyan insanları dışlama, tepki duyma eğilimindedir. Artık ne yazık ki dostluklar, aşklar bile parayla ölçülüp biçilir hale geldi. İnsanların tek hayali yalnızca birgün çok zengin olmak! Artık küçük, masum hayallere yer yok... İnsanca duygulardan yoksun, uzaktan programlı bir toplum olma (aslında öldürülme) yolundayız. Ve biz sevgisiz bir dünyaya koşuyoruz...

Türkiye'de yaşayan azınlık halklara baktığımızda, durum bu genelde aynı olmakla birlikte, özele indirip, çapı daralttığımızda durum daha da vahimleşiyor. Türkiyeli bir azınlık olarak, aynı düzende yaşıyor gidiyoruz. Aynı toplumsal baskılar, aynı düzen ve aynı medyanın kurbanlarıyız. Türkiye'de yaşayan Çerkeslerin yüzbinlercesi bu düzene ayak uydurup yaşarken, belki yalnızca onbinlercesi yaşamlarını, düşüncelerini ipotek altına almak isteyen bu düzene tepki duyuyor. Bu duyarlı bir avuç Çerkes, ulusal kimliğine sahip çıkarak, onu benimseyerek yaşamaya çalışıyor. Günümüzde artık, azınlıkları düşman gibi gören, onları aşağılayan öyle bir ideoloji yaratıldı ki (çevremde "pis Kürtler" lafını daha sıkça duyar oldum ve basındaki bu yapıyı körükleyici haber ve yorumların hepimiz farkındayız) bu baskılardan Çerkesler de nasibini yeterince alıyor. Düzeni, baskıyı, ulusal kimliğini sorgulayan Çerkesler hem ayrılıkçı, bölücü sıfatlandırılmaları maruz kalıyorlar -ki zaman zaman kendi içlerinde bile- hemde belli duyarlılıkları taşıdıkları için her şeyi fazlasıyla yarım-eksik yaşıyorlar.

Son dönemde çevremde belli duyarlılıkları taşıyan bir avuç insana bakıyorum da ; zaten şimdiye kadar çok da mutlu olduklarını söyleyemeyeceğim bu insanlar, şimdi kelimenin tam anlamıyla mutsuzlar! Yaşam her zamankinden daha ağır geliyor bize. Kendimizi, bireyselliğimizi, ilişkilerimizi hatta aşklarımızı, sevdalarımızı bile yarım yamalak yaşamak bıkırmış bizleri. Yaşamlarımız yarım yamalak; gündelik yaşamdan tutun da sürgünlüğümüzü bile tam yaşamıyoruz.

Düzene tepki duyuyoruz ama tıkanıp kalıyoruz. Yaşamımız hep birşeylere tepki duymakla, ama çoğu kez birşey yapamamakla geçiyor. Yaşamda sorgulanacak o kadar çok şey var ki, bunu yapmaya çalışanlar bitap düşüyor sonunda. Ve belki de yenik düşünler daha kolay yaşamayı tercih edip, toplum kuralcılığını kayıtsız şartsız kabullenerek yaşamaya, düzenin bir parçası olmaya ve televizyon seyretmeye adıyor kendilerini.

Bu insanlara; "Ulusal kimlik?, Pahallık ? ,Eşitlik? , İşkence? , Sömürü?, hele hele Abhaz Halkı? " diye şeyler sormayın. "ZÖÖ" yanıtını alabilirsiniz çünkü... Bizse kalkıp bu insanlardan ne çok şey istiyoruz değil mi?

SONUÇ; biz daima MUTSUZ olacağız...

KABARDEY-BALKAR CUMHURİYETİ'NDEN OSET-İNGUŞ ANLAŞMAZLIĞINA BİR BAKIŞ

Varış NURALBİY—Nalçık

İyilik yaparsan
iyilik,
Kötülük yaparsan
kötülük
bulursun

İnguşlarla Osetler arasında meydana gelen olaylar, Kafkas Halkları yanında diğer birçok devleti de endişelendirmiştir. Asırlardır birarada komşu ve kardeş gibi yaşayan iki halk, birbirine silah çekmiş ve kan akıtılmıştır. Bu savaşın nedeni bilindiği gibi eskilere uzanmaktadır. İkinci dünya savaşı sonunda İnguşların sürgüne gönderilip, topraklarının Osetlere verilmesi anlaşmazlığın ana nedenidir.

Sebeb ne olursa olsun silaha sarılmadan karşılıklı görüşmeler yoluyla sorunun çözümüne çalışılmalıydı.

Ama olanlar olmuştur. Bundan sonra iki halkın anlaşmazlığını barışçı yollardan çözmek için neler yapılmalıdır? Bu ve benzeri soruları Kabartay-Balkar Cumhuriyeti Yüksek Sovyet Milletvekili olup, yakınlarda Cumhuriyeti temsilen Kuzey Osetya ve İnguş Cumhuriyetinde bulunan Tleyinşe Boris'e sorduk.

-Cumhuriyetin Yüksek Sovyet Prezidyumu'nun kararı ile Yüksek Sovyet Prezidyumu üyesi Vulbaşev T., Okopniy N., Adıge Xase'nin Başkan Yardımcısı Hat'ihu A., Kabardey Ulusal Kongresi yürütme Konseyinden Asanov A., Rusça konuşanlar Kongresinin yürütme Konseyi Başkanı Protasov V. den oluşan grup Cumhuriyeti temsilen Vladi-

kavkaz ve Nezren'de bulundu. Burada Cumhuriyet yöneticileri ve Ulusal Hareketlerin temsilcileri ile görüşmelerde bulunduk. Bu Cumhuriyetlerde meydana gelen olayları gözlerimizle gördük. Kim daha çok hata yapmış veya kim ilk başlatan olursa olsun, her iki halkın barış yapmalarının mümkün olmayacağından insan endişe ediyor.

Vereceğim bu örnekler bu iki halkın arasında meydana gelen olayların vehametini göstermesi bakımından yeterlidir. İnguşlara göre Prigorodna (*) rayonunda yaşayan İnguş sayısı 70 bindir. Bu sayı Oset'lere göre ise 35 bindir. Önemli olan ise tarafların verdikleri sayılar arasındaki çelişki değil, bugün için söz konusu rayonda hiçbir İnguş'un kalmamış olmasıdır. Bölgedeki İnguşların tamamı kaçmak zorunda kalmışlardır. Göçmenlerin barınması için uygun nitelekte konut yoktur. Soğuktan, hastalıktan ve yiyecek kıtlığından muzdariptirler.

Cumhuriyetimizden giden grubun esas amacı iki halkı anlaştırmak ve uzlaştırmaktır. Bu amaçla her iki tarafın önderleriyle temaslarda bulunduk. Herşeyden önce Prigorodna rayonundan göçen İnguş'ların geri döndürülüp evlerine oturmaları sağlanmalıdır. Ancak işin kötü yanı göçen İnguş'ların evleri yıkılmış, tahrip edilmiş ve yaşanamayacak hale getirilmiştir. Bunları onarmak için çokça para gereklidir. Hem İnguş'ların Hem Oset'lerin yardıma ihtiyaçları vardır. Bu konuyu Hükümetimize iletceğiz.

Oraya gidiş amaçlarımızdan biri de, her iki

tarafa esir tuttıkları kişileri serbest bırakmak, karşılıklı ölü değişimini sağlamak ve ölümlerin tarafların dini inançlarına göre gömülmesini sağlamaktır. Çatışmalarda kimlikleri bilinen ölü miktarı 136 Oset ve 256 İnguş'tu. Bu rakam resmi olarak tesbit edilebilenlerdi. Osetlere göre İnguş'ların ölü miktarı 970'tir. İnguş'lar bu sayıyı kabul etmiyorlar ve kendi ölümlerinin 1200 olduğunu söylüyorlardı. Bir çok insanında akibeti bilinmiyordu. İnguş'lar ölümlerinin kendilerine verilip, dini inançlarına göre gömebilmek için bizden yardım ricasında bulundular. En sonki gidişimizde sadece bir günde İnguş'lara ait 40 cesedi geri aldık.

Yukarıda belirttiğim gibi göçürülen İnguşların geri getirilip evlerine yerleştirilmeleri gerekiyordu ama, bu konuda duyduğumuz olumsuz haberleri Oset yönetecilere ilettik. Sözü ettiğim şey göçen İnguş'ların evlerine Oset'lerin yerleşmiş olmaları ve eşyalarının yağmalanmış olmasıydı. Oset yöneticileri bu sorunun çözümü için gereken önlemleri alacaklarına dair söz verdiler. Karse köyünden 3000 İnguş göçetmişti ama bunları koruyan kimse yoktu. Onlar saldırılara uğruyorlardı. Bölgede görevli Rus Birliğinin Komutanına bu köyü korumaları için başvuruda bulunduk. Kendileri gerekeni yapacaklarını bildirdiler. Halen kimi İnguş köylerinde okullar kapalı olduğundan eğitim yapılamamaktadır. Bu durum ivedilikle çözümlenmelidir.

Son olarak şu hususa değinmek istiyorum. İnguş Cumhuriyeti'nde iktidar organları yoktur. Devlet yeterince yapılamamıştır. Yeterli üretimleri yoktur. Bu eksikliklerin giderilmesi için Rusya Federasyonu Hükümeti ilk adımları atmıştır. Başbakan yardımcısı Gaydar olaylar üzerine İnguş Cumhuriyeti'ne gelerek gerekli yardımların yapılmasını sağlamıştır.

Sohbetimiz sonunda Tleyinşe Boris olup biten acı olaylardan ders çıkarılması gerektiğini belirtmiştir. Bu ders Halkların arasında ne tür anlaşmazlıklar olursa olsun silaha başvurmanın doğru yol olmadığını göstermiştir. İyilik yaparsan iyilik, kötülük yaparsan kötülük bulunmaktadır. Her türlü sorunun barışçı yollarla ve karşılıklı konuşarak çözümlenmesi gereklidir.

(*Vladikavkaz'ın Banliyösü

Cev: Çetaw İbrahim

Y

AYIN TANITIM

YENİ BİR SES UZUNYAYLA HABER

Abhazya'nın Gürcü işgaline uğramasıyla Türkiyeli Çerkeslerin kendi gerçeklerini arayışlarında önemli bir ivme kazandığı somut bir gerçek. Öyleki son zamanlarda siyasi tercihten tutunda "Çerkes Lobisi" oluşturmaya kadar varan konular gün geçmiyor ki tartışılmasın.

Bu ivme yayıncılık alanında da yavaş yavaş kendini ortaya koyuyor. Gelecek günler yayın konusunda yeni seslerin yükseleceğini gösteriyor.

Arka arkaya yeni yayınların piyasaya çıkmasının Türkiye Çerkeslerinin kendi gerçeklerini bulmada, toplumsal bir uzlaşma yakalamalarında ve çağdaş geleceklerini kurmada önemli katkılar sağlayacağı yadsınamaz.

UZUNYAYLA HABER aylık gazete olarak "Dünyanın çeşitli yörelerinde yaşayan K. Kafkas halklarının sesini sizlerin duymasında bir nebze olsun yardımcı olabilmek ve kendi sesimizi duyurabilmek" şeklinde ifade bulan bir amaçla yola çıktı. Kayseri'de çıkmaya başlayan gazete ilerde 15 günlük periyoda inmeyi amaçlıyor.

Dergimizi de ziyaret eden Yazı İşleri sorumlusu Lütfi Demirtaş *Çıkarken* başlıklı yazısında ilgi çekici bir noktaya parmak basıyor.

"UZUNYAYLA ismi sizlerinde bildiği gibi artık bir bölgenin ismi olmaktan çıkmış, göçten sonraki Çerkes tarihinde özel bir yere sahiptir. Gazetemizin isminden dolayı sizlerde bir bölge gazetesi imajı vermesini istemiyoruz"

Marje Dergisi olarak Uzunyayla Haber'e Yayın hayatında başarı diliyoruz.

ULUSLARIN KURTULUŞ SÜREÇLERİ VE AYDINLAR

Çerkes
aydınları-
nın bu
aymazlık-
ları, kor-
karım ki
bizi, yeni
macerala-
ra yeni
kölelik-
lere
sürükle-
yecektir.

Merhaba...

Merhaba Değerli Marje okur-
ları. 93 yılının ilk sayısında
Marje sayfaları arasında yine
sizlerle buluştuk.

Çerkesler adına kötü geçen bir
92 yılını geride bıraktık.

93 yılının Çerkes Halkına ve
tüm insanlığa barış, insanca
yaşama ve mutluluk getirmesini
tüm içtenliğimle diliyorum.

Değerli Marje Okurları.

İnsanların düşüncelerini hayata
geçirebilmelerinin bir yolu da onları yazıya
dökmeleridir. Yazıya dökülmeyen
başkalarıyla paylaşılmayan, dolayısıyla ge-
lecek nesillere aktarılamayan düşünceler
kalıcı olmaz ve bir sabun köpüğü gibi yok
olmaya mahkumdur.

İşte ben de bu nedenden dolayı uzun bir
süredir ara verdiğim yazılarıma, biraz da
sevgili Marje çalışanlarından ısrarla gelen
birlikte çalışma teklifini kabul ederek tekrar
başladım.

Bize ayrılan sayfaların adını "*Döne Döne*"
koyduk. Bu sayfalarda, zaman zaman
yorum, zaman zaman edebiyat, zaman
zaman şiir, zaman zaman kısa hikayeler ve
denemelerle birlikte olacağız.

Kısacası, dilimizin erdiğince, kalemimizin
yettiğince "*Döne Döne*" yazmaya,
düşüncelerimizi anlatmaya çalışacağız.

Hepinize tekrar kucak dolusu Merhaba

* * *

Bağımlı ve bağıtlı olan birşeyin kendi
özgür iradesiyle bağımsız hale gelmesidir
kurtuluş. Bireylerin bağımsız yaşamaya
istek göstererek kendi iradeleriyle kurtuluşa
ulaştıkları gibi uluslarda aynı şeyi yapabilir-
ler. Biz, ulus bağımsızlığında aydınının etki-
sini ele almak istiyoruz.

Aydının bilgi ve birikimlerini ulusu leyhi-
ne kullanmaya başlaması, aydında ulus bi-
lincinin uyandığının göstergesidir. Tarihsel
süreç içerisinde aydının çeşitli şekillerde
ulusu leyhine tavır koyduğunu görüyoruz.
Bu tavır kimi zaman halkın yaşam
koşullarını daha iyiye "insani değerlere
uygun yaşama" kimi zamanda öz kültürünü
öne çıkarmaya yada bağımsız yapmaya
yöneliktir. Aydının yüklendiği görev içinde
bulunduğu toplumsal yapılanmaya göre
değişir.

Ümmet düşüncesi etrafında örgütlenmiş
olan Osmanlının, Türk dilini ve kültürünü
baskı altına almasına tepki olarak "Jön
Türk" hareketi ortaya çıkmıştır. Bu hareket;

Türk'ün tarihini, insani değerlerini, utkularını öne çıkararak yeni bir yapılanmanın öncülüğünü yapmıştır. Aydında tarih bilinci geliştikçe, halkının öz değerlerini kavradıkça, daha önceleri var olan ve halkın değerleriyle çatışan kurumlara saldırmaya başlamıştır.

Her ne kadar ilk çıkışında Mustafa Kemal, "Anasırı İslamiye"den söz ederek "ümme" düşüncesini öne çıkarmaya özen göstermişse de onun kurtuluş savaşındaki asıl hedefi Türk ulusudur.

1800'lü yıllarda yaşamış olan Çerkes aydınları feodalizmin etkisiyle, Çerkes halkının gerçek öncülüğünü yapamamışlardır. Kabileler arasında bitmek bilmeyen çekişmeler, kimi aydının Osmanlı, kiminin de Rus sempatzanı olması birliğin oluşmamasında etkili olmuştur. Sonra, 1800'lü yıllarda "din" faktörünün uluslar üzerindeki etkisi önemini koruyordu. Ruslar ele geçirdikleri topraklar üzerinde yaşayan halkları zorla hristiyanlaştırıyorlardı. Özellikle Ferah Ali Paşa'nın baskı ve etkisiyle yeni müslüman olmuş Çerkesler için Rus alyhtarlığı kaçınılmazdı. Ve ne yazık ki 1800'lü yılın aydını ya medresede, yada Rus okullarında eğitim görmüştü. Gerçi, medresenin ve Rus okullarının resmi öğretilerini kırarak Çerkes Halkı leyhinde tavır gösteren aydınlarımız da yok değildi. Ama, onların ozamanın koşullarında ne bir araya gelmeleri, ne ulusun öncülüğünü yapmaları olasıydı. Bireysel bazı çıkışlar dışında ulusal bilinç henüz uyanmamıştı. Çerkes aydınının örgüt-süzlüğü, binlerce yıl buralarda yaşamış olan halkın 1864'te sürülmesiyle, Çerkes Halkına acılarla dolu yeni bir tarih sayfasını aralamış oldu.

1900'lü yılların başlarında da 1800'lü yıllara benzeyen olgularla karşılaşırız. Karadeniz'in hem Anadolu hem de Kafkasya yakası önemli siyasal gelişmelere sahne olmakta. Anadolu'da yaşayan Çerkes aydınları gibi Kafkasya'da yaşayan aydınlarda da bir serkeşlik, bir vurdumduy-

mazlık söz konusudur. Gerçi her iki tarafta meydana gelen olaylarda faal rol almaktadırlar, ama bu faaliyetleri kendi halklarının leyhine değil de, başka halkların aydınlarıyla bütünleşme olarak görüyoruz. Anadolu'daki siyasal olayların önde olanlarının Çerkes oldukları yadsınmaz bir gerçek. Sayıları az da olsa, İstanbul'da Çerkes Teavun Cemiyetinde Çerkes Halkı leyhinde faaliyet gösterenlerde oluyor. Ama bu faaliyet ne yazık ki halkı yönlendirebilecek kadar uzun ömürlü olamıyor.

Günümüz Çerkes aydınları da -üzülerek söyleyeyim ki- geçmişteki Çerkes aydınlarından farklı bir yapıya sahip değiller. Sürgündeki -Türkiye, Ürdün, İsrail, Suriye, Almanya, Amerika vb.- Çerkes aydınlarında olduğu gibi, Kafkasya'daki Çerkes aydınlarının üzerine de ölü toprağı serpilmiş. Küçük çıkar hesapları, sen, ben kavgaları sürüp gidiyor. Dünyanın yeni bir yapılanmaya girdiği, yeni bir paylaşım savaşının yaşandığı günümüzde, Çerkes aydınlarının bu aymazlıkları, korkarım ki bizi, yeni maceralara yeni köleliklere sürükleyecektir. Dünya halklarının ulusal kurtuluş savaşımalarını verdikleri bir günde, bizim elimiz-kolumuz bağlı oturmanız acınılacak bir durumdur. Böyle önemli zamanlarda her türlü küçük çıkar hesaplarını bir kenara iterek, ulusal bilinç etrafında birleşmemiz gerekir. Tarih, vefakar davranarak Yahudi'lere iki bin yıl sonra araladığı kapıyı bize daha çabuk açmıştır. Gelecekte daha büyük acılara ve üzüntülere düşmemek için, bugün elimize geçen fırsattan yararlanmalıyız. "*Kafkas aydınının günahı büyüktür. Olayların önüne attığı büyük fırsattan yararlanmayarak, tekrar boyunduruk altına girmesini tarih affetmeyecektir.*" (Mustafa Butbay. Kafkasya hatıraları. Türk Tarih Kurumu. 1990.s.95.)

Ne zaman tarihsel sorumluluğumuzun bilincine varacağız?

Ve ne zaman ulusal kurtuluş hareketimiz içindeki görevimize talip olacağız!...

MUHAMMET EMİN VE ADİĞELER

Muhammet Emin 19. Yüzyılda Adıgelerin verdikleri bağımsızlık mücadelesinin politik ve askeri önderidir.

Toplumlarda yenileşme ve demokratikleşme hareketlerinin hız kazanmasıyla birlikte zaman içinde gerçeklere aykırı olarak öğretilen tarih ve toplum olaylarının da doğrusunu öğrenme istemleri artmaya başlar. İnsanlar tarihleri ile ilgili herşeyi apaçık, olduğu gibi, hiç birşey gizlemeden öğrenmek isterler. İnsanların tarihlerini doğru olarak öğrenmek istemelerinin nedeni suçlu bulmak ve yargılamak için olmayıp, tarihi olaylardan ders alarak aynı hataların tekrar edilmesini önlemek içindir.

Adıgelerin de tarihlerini yalan ve hileye saptırmadan doğru olarak öğrenmeye ihtiyaçları vardır.

Rus Çarlığı'nın büyük zulümlere uğrattığı ve yokolmanın sınırına getirdiği halkların durumlarını derinlemesine düşünmek ve yorumlamak, zamanımızın getirdiği görevler arasındadır. Bu görevi üstlenenlerden bazıları tarihi olaylara kendilerinin tek renkli gözlükleri ile bakmakta, uluslar ve toplumlar arasındaki çatışmaları ve ulusal-sosyal nitelikleri ile ün yapmış kahramanları görmezlikten gelmektedirler.

19. Yüzyılda Adıgelerin yürüttükleri ulusal bağımsızlık savaşının önderlerinden Muhammet Emin'in hayatı, dünya görüşü her yönüyle günümüzde araştırmacıların ilgi alanı haline gelmiştir. Çünkü Muhammet Emin'in hayatı Adıge bağımsızlık hareketi ve ulusun karşılaştığı büyük felaket ile yakından ilgilidir.

Tarihçi ve araştırmacının görevi ulusal bağımsızlık mücadelesinin büyük önderleri

olan Şeyh Mansur, Gazi Muhammet, Gamzat Bek, Şamil, Muhammet Emin, Zane Seferbiy gibilerinin yaşamlarını ve yaptıkları işleri her yönüyle toplumun önüne koyarak uluslarının tarihinin aydınlatılmasına, moral değerlerinin ortaya çıkarılarak bu değerlerin korunup geliştirilmesine katkıda bulunmak ve ulusun dünya uygarlığına yapmış olduğu katkıları ortaya koymaktır.

Muhammet Emin 1818 yılında doğdu ve Avar hocalarının yanında eğitim gördü. 18 yaşına geldiğinde Şeyh'in güvenini sağlamıştı. Emin ismi kendisine Şamil tarafından verildi. 1848 yılında Şamil'in kararı ile Batı Kafkasya'ya gönderildi.

Muhammet Emin nasıl bir insandı? Bu sorunun cevabını Şeyh Şamil'in yaşamını iyi bilen A. Runovske'nin yazılarında buluyoruz. Runovske, Şamil Ruslara esir düşerek Kaluga'da tutulurken kendisi ile çokça görüşmüştür. Muhammet Emin ile ilgili Şamil kendisine şunları söylemiştir: «...Naib (yardımcı) gönderilmesi için Abzahlar istekte bulunmuşlardı. Ancak Naiblerin hiçbiri bu görevi almak istemiyorlardı. Bir tek Muhammet Emin Abzahların isteklerini yerine getirmeye talip oldu.» Gerçi Şamil bu zor görevi başaracağına da inanmıyor ve kendisine fazla güvenemiyordu ama Muhammet Emin'in aldığı görevi başarıyla yerine getirdiği görülmüştür.

1830 yıllarında Osmanlılar bölgedeki etkinliklerini artırmak amacıyla birçok elçiler göndermişti. Bunlar Türklerin ve Adıgelerin aynı dine mensup olmaları noktasından hareket ediyorlardı. Osmanlı'dan gönderilen bu elçilerin en ünlüleri de Zane Seferbiy idi. Kendisi ileri gelen Şapsıg beylerindendir. 1807 yılında Rus ordularınca Anapa ele geçirildiğinde Ruslara esir düşmüştü. Kendisi her ne kadar feodal idiyse de halkı ayaklanarak beyliğini tanımadığını ve herkesin özgür ve eşit olduğunu ilan etmişlerdi.

Zane çocukluğunda Odessa'da askeri lisede okudu. Anapa'daki Rus alayında askeri öğrenci olarak görev aldı. Osmanlılar tarafından Anapa ele geçirilince dağa çıktı. Sonra Ruslara katıldı ve Albay ünvanı ile Odessa'da görev yaptı ve Ruslara önemli hizmetlerde bulundu. Sonra Osmanlı'ya gitti ve Ruslara karşı yapılan savaşı durdurmamaları için Osmanlı yönetimine başvurdu. Önemli

yöneticiler ile görüşmelerde bulundu ve sonunda Osmanlı Devletince Ruslara karşı savaşmak ve bu amaç etrafında Çerkes halkını örgütlemek üzere Batı Kafkasya'ya gönderildi.

1842 yılında da Şamil tarafından naiblerinden Hacı Muhammet ve Süleyman Efendi de Çerkesistan'a gönderilmişti. 1848 yılında da yukarıda belirttiğimiz gibi gelenlerin listesine Muhammet Emin de katılır.

Bu yıllarda Adigeler çeşitli boylar halinde yaşıyorlardı. En büyükleri Abzahlar, Şapsığlar ve Natıhuaylardı. Sonra da Ubıhlar, Bjeduğlar, Çemguylar, Hatikoylar, Mehoşlar geliyordu. Araştırmacıların söylediklerine göre 1820 yılında Adigelerin nüfusu 1.782.200 idi. Hiçbir Adige boyu politik yapıya sahip değildi. Mensup oldukları boylara göre Gruplar halinde yaşıyorlar, ortak çıkarları söz konusu olduğunda kongreler düzenliyorlardı. Bu kongrelerde alınan kararları yerine getirecek yönetim organları da yoktu. Meydana gelen anlaşmazlıkları taraflarca seçilen hakemler hallediyorlardı. Sürekli görev yapan mahkemeler yoktu. Suçluların çok azı için ölüm cezası verilebiliyordu. Bu ceza genellikle ulusal davalarda suç işleyenler için uygulanıyordu. Pşı ve Workların yönetsel güçleri kalmamıştı ve iktidar hür köylülerin elindeydi. Ulusal bağımsızlık için Çarlıkla savaşanlar da hür köylülerdi. İktidarlara ellerinden giden Pşı-Worklar da yeniden ele geçirmek için çalışıyorlardı. Onlar Rusların Kafkasya'da yayılmalarına sebep olarak pşı-workların hakimiyetlerini kaybetmiş olmalarını halka inandırmaya uğraşıyorlardı.

Muhammet Emin Kuban yöresine geldiğinde Adigeler çeşitli politik gruplara ayrılmıştı ve aralarında birlik yoktu. Kimi pşı-workların Rus generalleri ile araları da iyiydi. Feodaller Rusların gelmesiyle hakimiyetlerini tekrar kazanacaklarını umuyorlardı. Adige toplumunun orta tabakasını teşkil eden hür köylülerden çok korkuyorlar, toplum üzerinde bir parça da olsa var olan nüfuzlarını tamamen kaybetmekten çekiniyorlardı. Bu yüzden de hareketlerine çok dikkat ediyorlar, ulusal sorunları sahiplenmek zorunda kalıyorlar ve Rus ordularına karşı verilen her mücadelenin içinde yer alıyorlardı.

Orta sınıf hür köylüler pşı-workların kendi işlerine fazlaca karışmalarını istemiyorlardı ama ortak düşmana karşı tüm ulusal güçlerin mücadeleye katılmalarını sağlamaya da dikkat

ediyorlardı.

Dinî görevlilerin fazlaca etkileri yoktu. Sayıları da fazla değildi ama Hacı Muhammet ve Süleyman Efendi'nin çalışmalarından sonra etkileri artmıştı. 1842 yılında Adigelerin arasında çalışmaya başlayan Hacı Muhammet'in başlangıçta toplum üzerindeki etkisi iyi iken sonradan insanların özgürlüklerini kısıtlaması, vergileri artırması, Şeriat hükümlerini uygulamaya koymasıyla hakkında sızlanmalar artmaya başlamıştı. Şeriat kurallarına göre verilen kararların Adige gelenekleri ile ters düşmesi sorunlar yaratıyordu. Şeriat kurallarınca insanların eşit sayılması köle ve hizmetkâr sahibi zümreleri rahatsız ediyordu. Bu yüzden de İslam dinine karşı soğuk davranıyorlardı. Bundan dolayı 1844 yılında Adigelerin arasına gelen Süleyman Efendi çabucak gitmek zorunda kalmıştı.

Batı Kafkasya halkları arasında Müridizm'e en çok destek verenler İslam dinini daha çok benimsemiş olanlardı ve bunlar da genellikle Abzahlar oluyordu. Müridizme destek olan hür köylüler bu desteklerini İslam dinine olan sıkı bağlarından dolayı değil, düşmana karşı bir birlik oluşturabilmek için veriyorlardı. Müridizm'in en önemli kuralı yönetimin din adamlarının elinde olmasıydı. Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu husus insanların hoşuna gitmiyordu. İşte bu yüzden Süleyman Efendi ülkemizden ayrılmak zorunda kalmıştı. Bu yıllarda Adigelerin en büyük ihtiyaçları dayanışma ve birlik beraberlikti. Ulusun yönetimini üstlenecek bir organ gerekiyordu. Yapılmakta olan halk kongrelerinin tüm ulusu kapsayacak şekilde genişletilmesi ve yetkileri üstlenecek bir yönetim gerekiyordu. Kongrelerin aldığı kararlara herkes tarafından kesinlikle uyulması kararlaştırıldı. Ulusal kongrenin kararları gereğince silahlı güçler oluşturuldu. Köyler cemaatlara bölündü ve her cemaat için başkanlar belirlendi. Başkanlar ulusal kongrenin kararlarını uygulamakla görevliy-diler. Kurulmaya çalışılan yeni düzende Müridizm gibi ulusun birliğini sağlamayı amaçlıyordu. Bu yeni düzen kişilerin istedikleri dine inanabileceklerini öngörüyordu.

1847 yılında ulusal kongrenin kararlarının uygulanması çalışmalarına başlanmıştı. Ancak bu kararlar kimi hür köylü temsilcilerinin hoşuna gitmemişti. Bu nedenle alınan kararlardan birer ikişer vazgeçilmeye başlanmış ve

müridizme geri dönüş sürecine tekrar girilmişti.

İşte bu zamanda Muhammet Emin Adıgey'e gelmişti. Ruslara karşı savaşan dağlı güçleri hakkında Rus komutanların verdikleri raporlarda ilk defa 1848 yılında Muhammet Emin'in adına rastlanmaktadır. Ondan ilk önceleri Şeyh Muhammet diye söz edilmiştir. Ruslara karşı savaşmaya başladığı ilk yıllarda hakimiyeti güçlü değildi ve dağlıların çoğunun desteğini sağlayamamıştı.

1849 yılı Ocak ayında Adıgelerin büyük ulusal kongresinde yapmış olduğu konuşma ile hazırladığı düşmana karşı savaş programı hakkında bilgi verdi. Çarlıkla savaşmak için tüm imkanların kullanılması çağrısında bulundu. İlk önceleri din adamları ile Abzah köylerinin başkanlarından (starşına) destek buldu. Abzahlar arasında saygınlığı olan Cendere Hacı Hasan da kendisine destek olanlar arasındaydı.

O'nun yönetim düzeninde Adıge ülkesi bölgelere ayrıldı. Her yüz aileye başkan (sterşına) atandı. Başkanlara Türklerde olduğu gibi muhtar deniyordu. Muhtarın en önemli görevi Naibin istediği kadar silahlı kişiyi hazır etmektir. Muhtara yardımcı olmak üzere 5 aza görevliydi. Birkaç muhtarlık bir mıntika oluşturuyordu. Mıntikanın yönetimi müftü ve kadıya aitti. Muhammet Emin'in zamanında bir de meclis teşkil edilmişti. Mecliste kendisinin güvenini kazanmış olan kişilerden Abzah başkanları (starşına) Cendere Hacı Hasan, Bersebey, Abdulla İsmail Efendi, Hacı Zade, Hanıko Muhammet, İbrahim Hanoğlu katılıyorlardı. İhtiyaç duyduğu anda Naib başkanlar meclisini topluyordu. Yönetimde şeriat kuralları ağır basıyor, Adıge gelenekleri gözardı edilmiyordu.

Ulusun asırlardan beri alışageldiği geleneklere önem vermek gerektiğini Muhammet Emin bilmiyor değildi. Bu nedenle de ulusal gelenekler ile şeriat kurallarını birarada yaşatmaya uğraşıyor, şeriatı zorla yerleştirmek için çalışmıyordu. Bu şekilde hareket etmekle yalnız hür köylülerin değil, pşı ve workların da desteğini kazanıyordu. Pşı ve worklar kaybetmiş oldukları hakimiyetlerini onun sayesinde yeniden elde edebileceklerini umuyorlardı.

Yargılama işi her alanı kapsayacak şekilde ve taviz verilmeden uygulanıyordu. Adıge geleneklerinde olmayan yeni cezalar da getirilmişti ve cinayet işleyenlere ölüm cezası veriliyordu. Aynı şekilde düşmanla işbirliği yapanlar da

sert şekilde cezalandırılıyor, hırsızların elleri kesiliyor, Naibin emirlerine uymayanlar hapse atılıyorlardı. Emirlerle uymayan başkanlar da affedilmiyordu. Mehoş feodallerinden Bağersıko Muhammet Ceriy'in düşmanla yakın ilişki içerisinde olduğu öğrenilince ölüm cezasına çarptırılmıştı.

Muhammet Emin 1849 yılı baharında su taşkınlarının düşmanla aralarında engel oluşturmamasından yararlanarak, düşman komutanları ile işbirliği yapan kimi Adıge boylarını ele geçirmek istedi. Bu meyanda Mehoş, Yecerkuay ve Çemguyların çoğunluğunu hakimiyeti altına aldı. Çar ordularına karşı düzenlediği baskınlarda başarı gösterdi. Rus komutanlığının raporlarında şöyle deniyordu: «Kuban'ın ötesinde Şamil'in ajanı Muhammet Emin büyük ordular kurdu. Pşahe ve Şhaguaş nehirleri arasında durumunu sağlamlaştırmakta ve askeri hattımızı kimi bölgelerden tehdit etmektedir...»

Çar ordularına karşı kazandığı başarılar Muhammet Emin'in otoritesini artırdı. 1850 yılından önce Adıge boylarının tamamı üzerinde hakimiyet sağlayamadığı halde 1850 yılından sonra Abzahlarla birlikte Mehoş, Yecerkuay ve Çemguy boylarını da hakimiyeti altına aldı. Bjeduğ hür köylüleri de kendi istekleri ile Naibin hakimiyetini kabul etmişlerdi. Ruslara karşı yaptığı savaşta kendisine destek olmaları halinde onları pşı-work ege-menliğinden kurtaracağına dair söz vermişti.

Wubın Suyu kenarındaki Şapsığ köylerinin başkanlarında Muhammet Emin'e destek kararı almışlardı. Ancak Muhammet Emin ile Şapsığların ilişkilerinin iyi olduğunu söyleyemeyiz. Ubıhlar Muhammet Emin'e katılmak için kendisine elçiler gönderiyorlardı ama Şapsığlar bu işe pek yanaşmıyorlardı. Naib Şapsığların da bayrağı altına girmelerini istiyordu ve bu amaçla Şapsığ topraklarına girdi. Aralarında savaş da oldu ve iki taraf da kayıplar verdi.

Bu olaydan sonra Şapsığlar da Naibin emirlerine uymak için yemin ettiler.

1853 yılının 28 Kasımında da General Kuharenko raporunda «Muhammet Emin savaşa ciddi bir şekilde hazırlanıyor. Şapsığlar da Naibin hakimiyetini kabul ettiler. Ancak sadece Haptl ve Apthur nehirlerinin yakınlarında iki yerde mahkeme açılmasına izin verdiler. Natıhoyslar da Naibin hakimiyetini kabul ettiler...» demektedir.

Devam Edecek

Çev: Çetaw İbrahim

MUTSUZUN YERİ

Ne mutlu Türküm diyene
K.Atatürk

CİHAN İŞBAŞI (Janisagoh)

VE PERDE!...

1992 yılında sonunda, öldürücü darbesini alan bir boğa gibi derin izlerle sürüklenerek çekildi tarihin arenasından...

Yazık ki geriye kalan meydan boş değil. Tribünlerde zafer naraları atan emperyalistler ve meydanda, yaralı yorgun matodorlar gibi gezinen; Halklar, soykırımlar, özgürlükler...

92 yılıyla beraber-sözde sosyalizmin-sarsıntısı da dinmiş, dünya yeni ve güçlü bir rakibi, 93 yılını beklemeye koyulmuştur artık.

Ve 93 yılı tüm Türkiye Halklarının ve Çerkes Halkının önünde duran, ama ille de özgürlüğün ve barışın kıyılarına varan, aşılması zor, balçık yüklü bir denizdir.

İlginçtir 92 yılı, Çerkes Halkı için karanlık ve talihsiz bir yıl olmuştur. Ama yine içinde yaşadığımız pisliğin ve kokuşmuşluğun (T.C koşullarından bahsediyorum) gözlerimizin önüne serilmesi açısından da lehimize bir olayı içimizde taşımaktadır. Kimilerinin diyalettik dediği şey de tam örneğiyle bu olsa gerek.

92, Dünyada ve türkiye'de önce ölümlerle kaldı kapımızı. Avrupa'da değişen haritalar, Bilinen şövenizm dalgasının eseri idi. Ve ölümlerle, soykırımlarla 93'e kendisini taşıyor...

Aynı harita daha doğrusu topoğrafya Türkiye'de bombardımanlarla değişti ve yıllardır görülmeyen çığ felaketleriyle, birilerince zaten önemsiz olan binlerce insan can verdi... İki felaketinde özdeki sebebini şövenizm ve milliyetçilik olması, bürokrat kafalarda Avrupa'yı çok yakından takip etmemizin gereği olarak algılandı...

Yine geçtiğimiz yıl dünyada ilk kez, bir ülkede ve ülke polisi ve malum vatandaşlarınca "Kahrolsun İnsan Hakları" diye bağırıldı. Biz de insan haklarını kahredip, hayvan haklarını dikkate aldığımızı, onları el üstünde tutarak gösterdik ve hiç sesimizi çıkarmadık...93'e girdiğimiz şu günlerde, o polisler polis, vatandaşlar ise yine vatandaş olarak hayatlarını sürdürüyorlar...

Bizlerin şu canalcı meselesine gelince...

92 yılı tüm bunların yanında Hükümetin görkemli başarılarına sahne oldu...

Dünya tarihinde ilk defa kitlesel işkence işlemi (psikolojik de olsa) sokağa dökülen binlerce Çerkesyalı insana ve sağduyulu istemlerine karşı, işgalci Gürcistan'a verilen milyarlarca yardım ve yine bu ülkenin Çerkesyalı vatandaşına karşı her daim gösterilen inanılmaz pişkinlik ve iki yüzlülük, bizce yukarıda yazdığımız gibi psikolojik bir işkenceden başka hiçbir sıfatla değerlendirilemezdi...

Çifte standartın ve eşitsizliğin doruk noktasına ulaştığı günler yaşadık.

Çerkes insanının bütün haklı girişim ve istemleri, Güneydoğudan gelen şehitlerin cenazelerinde bir çok masum kürt insanına yapılan saldırılar, linç teşebbüsleri, Almanya'dan gelen Nazi saldırılarının haberleriyle birden unutuldu, hasıraltı edildi... Bir takım iki ayaklı şahsiyetler, en hümanist maskeleriyle sokaklara döküldü. Çaresizlik içinde saldırılara karşı durmaya çalışan bir çok masum Türk işçisi ve ailesi de, yine resmi ideolojinin üç kuruşluk propagandasına alet edildi...

Oldukça uzun bir aradan sonra, Faşist kadrolarca beslenen Üniversitelerde, Çerkes kökenli olmak ve bunu umuma açık yerlerde söylemek tartaklanma sebebi oldu... Dileriz sonu hayırlı olur.

Aylar önce Düzce'de ve Karadeniz bölgesinin muhtelif yerlerinde doğan beysiz ve kafatassız çocuklarını bilumum lösemi vakalarının (ki bunlar oldukça yoğun hale geldiği için aylık bir dergide yazı dizisi olarak sunulmuştu) sırıda 92'nin son günlerinde Katil'lerin bulunmasıyla açığa çıktı...

Ve bütün bunların yanında, tüm bu uğursuzlukların ve olumsuzlukların yanında, 92 yılı bizzat bizlere, gerek muhaceret ortamında gerekse Anavatan'da, Abhazya'da yaşadığı bir çok kayıpla, aramızdan aldığı değerli insanlarla acılı günler yaşattı. Hatta tanımadığımız ama aynı yürekleri bölüştüğümüz dostlarımızı aldı...Dileğimiz bunların bir daha yaşanmaması, insanımızın elinin, umudun yakasını hiç bırakmaması...

Saygıdeğer Marje Dostları...

Geçmiş denilen şey, etkisinin geçerliliğiyle geçmiştir veya değildir. 1992 yılı Abhazya'mıza ve yüreklerimize getirdiği işgaller usumuzda hep kalacaktır... Bizim umudumuz ise önce yüreklerimizi işgalden kurtarıp, daha güc çığlıklarıyla yarınlara ulaşmaktır...

93 yılı Toprağımıza ve yüreğimize özgürlük getirsin diyoruz. Dostlukla...

Cetin ONER agabeyimiz bize bir mektup bir de şır göndermiş. Koca Çerkes mektubunda "Kafkasya ne vahşi Kapitalizm'e ne de ortaçağın karanlık dinci akımlarına teslim edilemeyecek kadar önemli bir bölgedir" diyor. Bize de biraz sitem ediyor. Yazdığımız bir tümceden alınmış. Amacımız seni üzme ve düşüncelerinin yanlış anlaşılmasına neden olmak değildi.

Seni Seviyoruz Koca Çerkes

Marje

MARJE Dergisi Yazı İşleri Müdürlüğüne ANKARA

Derginizin Kasım'92 Sayısında "Bir Söyledi, Pir Söyledi" sütununda, adım verilerek yapılan alıntı, espri boyutlarını aşan çirkin bir davranıştır. Buna Yemug'dur demeye dilim varmıyor. Çünkü yemug, geleneklerimize göre yaptırım da içeren bir davranıştır. Biz yargıç yada savcı olmadığımızdan böyle bir yargıdan kaçındık. Yargıyı okuyucularımıza bırakmayı yeğledik.

Adı geçen alıntı, bir konuşmanın bütünlüğü içinden cımbızla eksik olarak seçilen bir tümcedir. Eğer adı geçen söyleşimin bandı elinizde ise, bir kez daha dinlemenizi salık veririm. Ayrıca salt Ankara K.K.K.D'ndeki konuşmamı değil, geçen yıl İstanbul K.K.K.D'ndeki konuşmamı da yeniden incelemenizi salık veririm. Geçen yıl da, bu yıl da, gelecek yıl da Kafkasya ve Çerkeslik olgusuna olduğu kadar, Anayurda dönme ve dönmeme konusunda da düşüncelerimin sizin bile anlayabileceğiniz kadar net olduğunu göreceksiniz. Hatta derginizin yazarlarından Sayın Hilmi ÖZEN'in son sayınızda açtığı tartışmanın benim ortaya koymaya çalıştığım tezlerle zaman zaman çakışması da, kimi konularda düşüncelerimin başkalarınca da benimsenmeye başladığının ilk belirtileridir.

Efendiler !

Sovyetler Birliğindeki dağılmanın gümbürtüsü daha dinmeden "Yeni Dünya Düzeni"nin nasıl gelişeceği konusunda düşünmeye ve araştırmaya başladığımda, çok ilginç, ilginç olduğu kadar da tehlikeli bir gelişmeyi saptadım. Bu saptamamda vardığım sonuç özetle şuydu: Sovyetik sistem şu yada bu nedenle dağılırken, dağılan irili ufaklı cumhuriyetlerde, federasyonlarda ortaya

çıkabilecek en kuvvetli hareketler Nasyonalizm yada Fundamantalizm olursa, Dünya Fransız İhtilalinin başladığı noktaya dönecektir.

Bu da tarihsel gelişim içinde geri bir hareket olacaktır. Evet, böyle düşündüm. Ve ne yazık ki dünyadaki gelişmeler beni doğruladı. Bu tehlikeli gelişmeyi yeryüzünde gören tek insan elbette ben değildim.

Aynı tehlikeyi 1990'da Polonya'da da saptadım. Bu saptamama katılan Polonya Kültür Bakanı da aynı endişeleri taşıyordu ve sonuçta bu endişelerinde haklı da çıktı: Katolik Kilisesi'nin desteğini alan Walesa Devlet Başkanı seçildi. Yanlış uygulanmış olsa, Sosyalizmin alternatifi bu olmamalıydı diye düşünüyorum.

Türki Cumhuriyetlerdeki Din'e dayalı politik gelişmelerle, Doğu Avrupa ve Kafkaslardaki şövenist gelişmeleri de buna katarsak, durumun pek de iç açıcı olmadığı ortadadır.

Bir başka boyutta dünyanın "globalleşmeye" doğru gittiği bir dönemde, geri bırakılmış az gelişmiş ülkelerin, kurtuluşu Dinsel yada Irkçı politikalarda aramaları, yeryüzündeki bu çalkalanmaların daha uzun süre dinmeyeceğinin de bir göstergesidir. Ne yazık ki böyledir bu!

Bu bağlamda Anadolu yarımadası, yani Türkiye, çok kritik bir durumda ve konumdadır. Laikliğin iyi kötü uygulanmaya çalışıldığı tek ülke olma özelliği nedeniyle, Türkiye süper güçlerin olduğu kadar, özellikle Ortadoğu ülkelerinden kaynaklanan Dinci hareketlerinde de hedefidir. Kapitalizme geçiş sürecini yaşayan Türkiye, bir başka açıdan bakıldığında da, A.B.D başta olmak üzere gelişmiş ülkelerin de ideolojik, politik ve ekonomik açılardan iştahını kabartan bir konumdadır.

Bu ikili tehlike, Kafkasya için de gündemde ve geçerlidir.

İşte, tam bu noktada dikkatli ve uyanık olmak zorunda ve sorumluluğundayız.

Kafkasyanın yeniden yapılanmasında dinci ve şövenist çizgilerin başat kılınması, o bölgeyi bir kan gölüne çevirebilecek bir potansiyel tehliktir.

Kafkasya ne vahşi kapitalizm'e ne de ortaçağın karanlık dinci akımlarına teslim edilemeyecek kadar önemli bir bölgedir.

İşte bunun için gerek Türkiye'de gerekse yeryüzünde yaşayan tüm Kafkas kökenlilerin uluorta ortaya atılan, duygusal tezlerin, gelir

geçer akımların kuyruğuna takılmamaları gerekir.

Kafkasya'daki tüm soykırımlara karşı çıkarken, Abhazya/Gürcistan sorununa barışçı çözümler ararken, bu savaşımında etkin olan kişi ve kurumların tahlilini iyi yapmalıyız.

Abhazya/Gürcistan sorunu bittiği zaman, uygulanmaya konmak istenen politikalar nelerdir? Bunu şimdiden bilmemizde sayısız yararlar vardır.

Osetya'da, Çeçen/İnguş'ta başı çeken liderler kimlerdir? Geçmişleri nedir, ülkelerinin geleceğine nasıl bakıyor, ne tür bir yönetim biçimi düşünüyorlar? Bunları iyi bilmemiz gerekiyor. Ama ne yazık ki bu gibi konularda yeterince bilgili olduğumuz söylenemez. Savaşım ve desteğimizi duygusal boyutlardan kurtarıp, bilimsel temellere oturtmalıyız. Bu sorumluluktur.

Bunca açıklamadan sonra sizin benim çok uzun bir konuşmamdan aldığınız, yalan yanlış bir tümceyi tekrar gündeme getirmem doğrusu komik geliyor bana. Sizin de çok iyi bildiğiniz ve duyduğunuz gibi ben, atalarım Kafkasya'dan göçe zorlandıklarında, yerleşim yeri olarak Anadolu'yu seçtikleri için sevindiğimi söylemiştim, Evet, yine aynı kanıdayım. Eğer atalarım Kafkasya dışında bir yerde yaşamaya zorlandıklarında Anadolu yarımadasını seçmişlerse çok iyi etmişler diyorum. Hititlerin Kafkas kökenli oldukları savımı anımsarsanız, Anadolu Yarımadasının Kafkaslılara binlerce yıl önce de yurtluk ettiği bu bölgede değişik halklarla içiçe yaşamaktan bugün de onur ve gurur duyduğumu bir kez daha yineliyorum efendim. Ve bir ülkenin halklarıyla yönetimlerini birbirine karıştırmamanızı diliyorum. Üstelik değişik dönemlerde değişik yönetimlerce zulme, baskıya uğratılmış bir birey olarak hala bu yarımadaı seviyorsam, bu, bu yarımadaı yaşayan değişik halklara, kısacası insana olan sevgimden ve güvenimdendir.

Bunun küçümsenecek, ti'ye alınacak bir yanını da görmüyorum.

"Ellerin taşları hiç değmez bana,

İlla dostun gülü yaralar beni..."

Dostlarımın, Marje ! Marje ! derken, geri ve hafif bir çizgiye düşmeleri beni gerçekten daha fazla üzer, yaralar...

Tüm insanlar, kendi insanlarınız ve dostlarınız konusunda daha özenli olmanız umuyla, sevgiyle kucaklarım hepinizi.

Çetin ÖNER

OZELLEŞTİRİ

Tatar Beyi Erdal'a

Ah bu Türk yanım benim
Hititlerden başlayarak...

Ah bu Ermeni yanım benim
çok konuşkanım, çok susarak...

Ah bu Rum yanım benim
ağır, soylu, oynayarak...

Ah bu Arnavut yanım benim,
ah bu Arnavut yanım

Sevdasını bileğine bir bıçakla yazarak

Ah bu Çerkes yanım benim, ah
matçı, sarışın ve atak...

Ve bu laz yanım benim
Hoyrat, lacivert, matrak

Ah bu Yahudi yanım benim
Mağrur, ermiş ve oynak

Ah bu Tatar yanım benim,
Ah bu tatar yanım

Gümüş savak, parlak toynak...

Ah bu Arap yanım benim ah,
Mü'min, cesur ve korkak

Ah bu Gürcü yanım benim ah,
Gaddar, posbıyıklı, sarsak

Ah bu yanım benim, ah!

Ah bu Kürt yanım benim
Sığınırım dağlarım

Yoksulluktan utanarak...

Ah bu insan yanım benim

Ah bu insan yanım...

Boynumda bir çingirak!

Cetin ÖNER

KAFKAS GENÇLİĞİNE ÇAĞRI

Kuzey Kafkasya Kültür Dernekleri'nde, 1980 sonrası Amerika'yı yeniden keşfetmek zorunda bırakılmış Çerkes gençliğinin, resmi ideolojinin çağdışı uygulamalarıyla yaratmaya çalıştığı çağdaş köle gençliği idealine karşı hala direnebiliyor olmasının somut bir kanıtı olarak değerlendirilebilecek bir çok örnekle karşılaşılır. Bunların en anlamlısı kuşkusuz kendilerine zorla giydirilmeye çalışılan aslını inkar kostümünü reddederek Onurlu Abhazya direnişinde can vermeyi göze alan gençliğin tavrı.

Abhazya'nın işgaline karşı TC Hükümeti'nin Gürcistan'dan yana tavır almasına en büyük tepki yine sokak eylemleriyle gençlikten geldi.

Özellikle Çerkeslerin örgütlerinde yönetici konumundaki insanların genç dinamizm karşısında düştükleri çelişkiler dikkat çekici. Kendilerine danışılmadan atılan her adımı ürküntüyle karşılarlarken, kendilerinin aldıkları kararların eleştirilmesine bile tahammül gösteremediler.

Gençlik ile üst kuşak arasındaki çelişkilerin olumlanmasının tek yolunun karşılıklı anlayışla önyargılardan uzak bir yaklaşım gerektirdiği kanısındayız.

Çerkes Gençliği, Mayıs 1991 de yaptığı Gençlik Kurultayı sonrasını getirememiş olmasının nedenlerinin cevabını da bulmak zorunda. Önerilerinin reddi ya da destek görmemesi karşısında gençliğin, mücadele ruhunu yitirip dağılması, derneklerde veya organizasyonlarda ortaya konulan yapı karşısında ilgisizlik tavrı alması günün koşullarının dayattığı bir yaklaşım olamaz. Genç kuşak varolan koşullar karşısında diyalektik bir bakış açısı yakalamak durumunda. M. Sani Serçenli "Arayıcısı Olduk" şiirini bitirirken şöyle diyor; "....Arayıcısı olduk / Acıların / Ardındaki / GÜZELLİĞİN."

Çerkes Gençliği 130 yıllık acıların ardındaki güzelliğin arayıcısı olmak zorunda.

A.K.K.K.D gençlerinin anlamlı çağrılarının sadece gençler tarafından değil, tüm Çerkes halkı tarafından dikkate alınmasını dileyerek sözü çağrıya bırakıyoruz.

Toplumsal ve siyasi gündemlerin, hızla değiştiği günümüzde Kuzey Kafkasya Kültür Dernekleri hem örgütsel hem de dinamik yapısındaki -doğal olarak gençlik bazında- birçok sorunlarla karşı karşıyadır.

Hızla değişen siyasi konjonktür, yıllardır süregelen sorunlarımıza yeni boyutlar kazandırırken, Anayurtla ilişkilerin artması ve Kafkasya'daki siyasi ve ekonomik koşulların hızla değişmesi bu sorunlara yenilerini eklemiştir. Ancak Kafkasya'lılar gerek muhacerette gerekse Anayurtta hızla değişen ve gelişen

bu sorunlarına rağmen, gelişmeleri yeterince izleyememekte, sonuç itibarı ile spekülasyonlara kurban edilmektedir. 14 AGUSTOS 1992 tarihinde faşist ve yayılımcı Gürcistan'ın Abhazya'yı işgali bu gelişmelerin ürünü olmuştur.

Yaklaşık otuz yıldır Türkiye'de alışlagelmiş veya bilimsel anlamda Çerkeslik sorunlarına eğilmeyi kendine misyon edinmiş olan derneklerimizin ortaya koydukları çalışmaları sevinçle karşılıyoruz. Ancak, yıllardır ilk kez ve ciddi bir platformda

gerçekleştirilen bu dayanışma ortamı birçok eksikliğin ve yanlışlığın somut bir şekilde görülmesine vesile olmuştur. Bu dönemde ortaya çıkan en önemli eksiklik -bize göre- gençliğin sahip olması gereken iç dinamizminin olmayışıdır.

Türkiye'deki bütün derneklerimizde gençler belli bir potansiyeli ellerinde bulundurmaktadır. Bu genç enerjiyi harekete geçirmek, dahası belli bir ivmede tutmak örgütlü ve metodolojik çalışmayı gerektirmektedir. Buna rağmen hem ortak sorunlarımızı, hemde yerel sorunlarımızı ortaya koyup, köktenci ve gerçekçi çözümleri getirecek yapı maalesef mevcut değildir.

Her ne kadar potansiyel bir güç olsa da, Çerkes gençliğinin ulusal mücadele anlamında eğitsel problemleri vardır. Buna bağlı olarak Çerkes gençliği, tespit edilmiş değerlere çözümler üretebilmelidir. Bunları yaparken de bilim ve mantığı kendine rehber edinebilmelidir.

İşte bu çerçevede ele alacak olursak,

1- Çerkes Gençliğinin, sorunlarını ortaya koyup çözümlenmek anlamında, iletişim eksikliği vardır.

2- Çerkes Gençliğinin, siyasi ve politik gelişmeleri yakından izleyememe problemi vardır. Bunun neticesinde ise, dünya perspektifinde olması gereken yerin gerisinde kalmaktadır.

3- Genç insanımızın çözmesi gereken, örgütlenme, ulusal ve yerel sorunlarımız vardır.

4- Çerkes Gençliğinin, dinamik güç oluşturma problemi vardır.

5- Türkiye genelinde gençlerimizin ortak politika belirleyememe sorunu vardır. Zira yerel sorunlarımız haricindeki bütün sorunlarımız, hemen hemen aynı kimlikte olan, ulusal kaygılarımızdır. Buna rağmen, sorunları ortaya koyup çözme aşamasında, kolektif ve koordinasyonlu çalışma problemimiz vardır.

6- Bu problemlerin çözümü ise, gençliğimizin önce pratik sonra teorik birliği ile mümkün olabilecektir.

İşte bu düşünceler ve ortadaki somut gerçeklerden yola çıkarak, Türkiye genelinde bütün derneklerimizde çalışan gençleri bir araya toplamak için bazı çalışmalar başlatılmalıdır. Yapılacak ilk toplantı,

örgütlenme ve genel durum değerlendirmesi şeklinde olacaktır. Daha sonra, oluşturulacak dinamik iletişim ağının işlerliği ve hemen akabinde hem genel, hem de yerel sorunlarımız için çözüm önerileri ve önerilerin somutlanabilirliği görüşülecektir.

Sorunlarımızın, büyük ölçüde aynı kimlikte olduğu günümüzde, küçük birimler halinde büyük sorunlarla mücadele etmektense, tek ve örgütlü bir güç halinde mücadele etmenin mantığı son derece açıktır.

Bu konuda yaptığımız çalışmalar göstermiştir ki: Problemlerimiz mot à mot aynı olmasa da büyük benzerlik gösterirken, çözüm aşamasında karşımıza çıkan en büyük güç örgütsüzlük olmuştur.

İşte bu konuları gündeme almak kaydı ile, Türkiye'deki bütün Kuzey Kafkas Kültür Derneklerinde çalışan gençlerin fikir ve önerileri ile hayata geçirebileceğimiz bir toplantı düzenledik. Bu toplantı ve akabinde gelecek diğer toplantıların amacı, ortak problemleri ortaya koyabilmek ve örgütlü bir güç oluşturabilmektir. En önemlisi ise bu gücü çözüm aşamasında sağlıklı kullanabilmek ve tespit edilen politikaları, mantıklı ve bilimsel bir platforma oturtmaktır. Bu toplantının amacı, son 10 yılda oluşturulmaya çalışılan asosyal ve apolitik gençlik kalıbından kurtulup, bilgili dolayısı ile bilinçli bir gençlik oluşturmaktır. Bu toplantı ısrarla belirttiğimiz gibi GÜÇBİRLİĞİ'ne yönelik bir çalışmadır. Dolayısı ile katılımın yüksek olması son derece önemlidir.

Bu çerçevede dahilinde, her dernek gençliğini temsilen 2'şer delegenin:

- a) Tespit ettikleri yerel ve genel sorunları
- b) Çözüm önerilerini
- c) Taslak örgütlenme şemalarını

24 OCAK 1993 Pazar günü Ankara Kuzey Kafkas Kültür Derneği lokalinde yapılacak ilk toplantıya katılımları hayatiyet arz etmektedir. Genç arkadaşlarımızın konuya gerekli önemi göstereceklerine inanıyoruz.

Saygılarımızla

ANKARA K. K. K. D.
GENÇLİK KOMİSYONU

KAFKASYA'DA ÇARLIK DÖNEMİNDEN KALMA POLİTİKALAR

1993 yılının bütün dünya insanlığına barış ve mutluluk getirmesi dileğimle bütün okuyucularımızın yeni yılını kutluyorum.

Evet, 92 yılı bütün yazarlar tarafından neredeyse 'kara yıl' ilan edildi. Dünyamızdaki gelişmelere baktığımızda oluşan bu görüşe katılmamak elde değil. 92 yılı katliamlar, soykırımlar ve işgaller yılı oldu. Dünya dengesi yeniden kurulurken bedelini çok ağır ödedik.

Merkez üssü SSCB olan büyük bir deprem yaşıyor dünyamızda. Bu depremin en şiddetli yer sarsıntıları, etnik ve ulusal yapıların en çok karıştırıldığı Yugoslavya ve Kafkasya gibi bölgelerde hissedilmektedir.

Günümüzde yaşanan bir çok sorunun temeli 70 yıllık Sovyet Dönemi'nde atılmıştır. 'Ulusların kendi kaderini tayin etme' hakkı, egemen ulusların kaderine terkedildi. Güçlü uluslar daha küçük ve zayıf ulusların, etnik halkların bütün haklarını kademe kademe ellerinden aldılar. Şimdi ortaya, haksız ve adaletsiz bir demokrasi ortamı çıktı. Bu şartlar içinde küçük ulusal varlıkların demokratik yollardan geçip yönetimde söz sahibi olmaları elbette mümkün değildir.

Dağılan SSCB içindeki küçük ulusal varlıklar, bağımsızlıklarını ilan edip özgürce yaşamak ile, bütün ulusal haklarından vazgeçip yeryüzünden silinmek arasında tercih yapmak durumunda bırakılmışlardır.

İşte bugün, Gürcistan'dan ayrılmak isteyen Abhazya ve G.Osetya'nın, Rusya Federasyonu'ndan bağımsızlık ilan eden Çeçenistan'ın durumu budur.

Kafkasya'ya Uygulanan Politika...

Rusya Federasyonu'nun bugün Kafkasya'da uygulamaya koymaya çalıştığı politikalar, Çarlık Rusyasının 1917 öncesi Kafkasya'yı kanlı bir biçimde istila eden politikalarının bir devamıdır.

SSCB dağıldıktan sonra, Rusya Federasyonu Çarlık İmparatorluğunun eski topraklarına sıkışmıştır. Baltık Cumhuriyetlerinin, Moldavya ve Ukrayna'nın bağımsızlık ilan etmesi Batı Avrupa'ya açılan yolları kapatırken, Kafkasya'da Çeçenistan, Gürcis-

tan ve Azerbaycan'ın bağımsızlıkları; güneye açılan yolu, Türki Cumhuriyetler'de Orta Asya'ya açılan yolları tıkamıştır. Varşova Paktına üye Doğu Bloku devletlerinin Batı Avrupa'ya entegrasyonunu da eklersek, Rusya'nın batıya açılan Baltık Denizi ve Karadenize açılan dar bir kıyı şeridi kalmaktadır.

Dağılan SSCB yerine BDT'yi koymak şimdilik mümkün değildir. Çünkü BDT anlaşması kağıt üzerinde kalmıştır. Zaten anlaşmanın bütün maddeleriyle hayata geçmesini isteyen tek taraf da Rusya Federasyonu'dur.

Rusya Federasyonu, 'SSCB'ye bağlı cumhuriyetlerin dağılmasına engel olamamıştır. Fakat, Rusya Federasyonu'na bağlı birlik cumhuriyetlerinin bağımsızlık taleplerine engel olmaktadır. Çünkü R.F, nüfusu az olan etnik ve ulusal toplulukları eritip Amerika ve Kanada gibi bir devlet yapısı yaratmaya çalışmaktadır. İçinde ulusal sınırları olmayan, resmi dili Rusça olan, ekonomisi tek, yönetimi tek, bir devlet yapısı...Yani **Amerikan Rüyası yerine Rus Rüyası!**

Yukarıda sözünü ettiğimiz, Rusya'nın dünyaya açılan kapılarının daralması yüzünden, Ukrayna ile Soçi arasındaki kıyı şeridi Rusya için büyük öneme sahiptir. Bu nedenle Kafkasya'da bulunan Çerkes Cumhuriyetleri üzerindeki baskılarını artırmaktadır.

Bir bölge olarak Kafkasya'nın denetimi Rusya ve Gürcistan arasında paylaşılmaya çalışılmaktadır. Gürcistan'ın G.Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlığını engellemeye çalışması, hatta daha da ileri giderek kanlı işgallere girişmesi, Rusya Federasyonu'nun da Çeçenistan'ın bağımsızlığına dış bilemesi, İnguş-Asetin toprak anlaşmazlığına çok sert askeri tedbirlerle yaklaşması görüşlerimizi doğrulamaktadır.

Yeltsin'in Olağanüstü Yetkileriyle Kafkasya'da Sıkıyönetim Uygulanması...

Kasım '92'de ortaya çıkan İnguş-Asetin toprak anlaşmazlığı üzerine bölgeye Olağanüstü Hal Valisi olarak gönderilen Sergey ŞAHRAY'a bir görev daha veriliyor.

Kafkasya Olağanüstü Hal Valiliği!

Şahray, Rusya Federasyonu "Milletlerarası İlişkiler Komisyonu", başkanı ve Yeltsin'in yardımcısıdır. RF Halk Temsilcileri Kongresi'nin hemen ardından Kafkasya Bölgesinin içinde bulunduğu etnik kargaşanın giderek arttığı ve bölgenin önemine işaret edilerek, bölgede çıkan sorunların üstesinden gelmek üzere Kafkasya'ya olağanüstü hal valisi olarak atanmıştır.

Şahray bu göreve atanır atanmaz Kafkasya'daki problemlerin çözümünde arkamda etkin bir güç olmazsa başarı sağlayamam, gerekçesiyle silahlı birlik istemiştir.

Sergey Şahray'ın bu isteği kabul edilerek gereken askeri birlikleri oluşturmak üzere kendisine yetki verilmiştir.

Kafkasya Olağanüstü Hal Masası ve buna bağlı askeri birlikler Stavropol'da çalışacaktır. Kafkasya'daki Çerkes Cumhuriyetler içinde herhangi bir problem ortaya çıktığında Sergey Şahray taraflarla görüşerek, bir masa etrafında toplayacak ve problemlerin çözümüne çalışacak. Problem masa başında çözülmez ise askeri müdahale yapılabilecek.

Kafkasya bölgesinin barut fıçısı olduğu doğrudur. Barut fıçısına ateşle yaklaşmak, hele hele ateşe ateşle girmek yangını daha da büyütür...İnguş-Asetin çatışmasına Rus birliklerinin müdahalesiyle çok kısa sürede akıllara durgunluk verecek düzeyde ölü sayısını artırdığını unutmamak gerekir.

Olağanüstü yetkiler Sergey Şahray'a Boris Yeltsin tarafından verildiğine göre anayasal bir dayanağı yoktur. Söz konusu verilen yetkiler her hangi bir bölgede veya kentte meydana gelen çatışmaları öalemek için değil, Rusya Federasyonu birlik anlaşmasına eşit haklı cumhuriyet statüsüyle imza koyan, seçilmiş parlamentosu ve cumhurbaşkanı olan cumhuriyetler içindeki problemleri çözüm için verilmiştir.

Yani, S.Şahray'a verilen yetkiler Kafkasya'daki cumhuriyetlerin parlamento ve devlet başkanlarının yetkilerinin üzerindedir.

Ortaya her hangi bir problem çıktığında S.Şahray tarafları çağırarak, "mevcut problemi çözün" diyecek, cumhuriyet yönetimlerine ait askeri birlikler olmadığından aciz kalınacak, sonuç olarak Şahray'a bağlı askeri birliklerin müdahale hakkı doğacaktır.

Kafkasya'daki cumhurbaşkanları birer vali, cumhuriyet sınırları da Moskova'nın birer mahallesi değildir. Yeltsin olağanüstü yetkilerini

bu şekilde egemenlik haklarını hiçe sayarak kullanamaz. Bu uygulamanın altında yatan, Kafkasya'yı ulusal ve etnik çatışmalardan arındırmak değil bölgenin yönetimini tamamen ele geçirmektir.

Kafkas halkları binlerce yıldır kardeşçe yaşayagelmıştır, ta ki Çarlık orduları bölgeyi kanlı bir biçimde ele geçirene kadar. İnguş-Asetin toprak anlaşmazlığının tohumları Sovyet Döneminde Stalin tarafından Çeçen halkının topyekün Sibiry'a sürülmesiyle atılmıştır. Yani toprak anlaşmazlığı kendileri tarafından değil, başkaları tarafından yaratılmıştır.

Kardeş olan bu halkların arasında çıkabilecek anlaşmazlıkların çözümü için asla silahlı askeri birliklere ihtiyaç yoktur. Kafkasya'da bu tür anlaşmazlıklar silah ile değil, Kafkas kültürünün geleneksel arabuluculuk yöntemleriyle çözülür. Kendi bünyelerinden çıkmayan bir arabulucu ancak fırsatçı olabilir. Çünkü bu bölgenin iyiliği tarihin hiç bir döneminde istenmemiştir.

Kafkasya'nın barış içinde olması amaçlansaydı silahlı birliklere değil, diplomasi yeteneği yüksek, demokratik hukuk kurallarına ve insan hak ve özgürlüklerine büyük değer veren, tarafsız bir komisyon oluşturulurdu. Yeni model, silahlı birliklerle karşıt silahlanmayı hızlandırarak değil, silaha sarılmayı suç unsuru yapacak, anlaşmazlıkları masa başında kan dökülmeden diplomasi ve hukuk kuralları içinde çözme anlayışını hakim kılacak bir model olmalıydı.

Federasyonun birliğini bir arada tutan silahlı güç değil, ortak amaçlar ve ortak çıkarlardır. Aynı birlik içinde Federasyonun askeri birliklerini bazı cumhuriyetlerin başına dikmek, birlik anlaşmasını feshetmek demektir. Bu tutum, Sovyet Döneminde Politbüro'nun merkezi ve baskıcı yönetim anlayışının uzantısından başka bir şey değildir.

Rusya Federasyonu Kafkasya'daki olağanüstü hal uygulamalarını kaldırmalıdır. Kafkasya'nın problemleri halk temsilcileri meclisinde, anayasal hukuk kuralları içinde çözümlenmelidir.

Birliği korumak adına tıpkı Sovyet Döneminde olduğu gibi dikta yönetim anlayışı tekrarlanırsa Rusya Federasyonu dağılır. Bu dağılma, Gorbaçov'un da değindiği gibi Yugoslavya'dan çok daha vahim sonuçlar getirir. Faturası da, Federasyonun nabzını elinde tutan Ruslara kesilir...

İHTİYAC-I İ-ZE-ME

Yazıma bir hatırlatma ile başlayacağım. Ankara KKKD duvar gazetesi Bjemate'nin 1992 yılı son sayısında «ÇERKESLİK BAŞLI BAŞINA BİR İDEOLOJİDİR» başlık'ı bir deneme okumuştum. Kalem sahibi, Dünya Çerkesliği adına sağ ve sol siyasi görüşlerinden hiç bir medet ummadığını, Çerkesliğin literatürde yer alan liberalizm, sosyalizm gibi bir ideoloji olmasa da süreç içerisinde ideoloji haline gelebileceğini, anılan ideoloji adayının «ÇERKEŞ DOĞULMAZ, ÇERKEŞ OLUNUR» ana(ç) idesi üzerine temellendirili olduğunu kaydediyordu. Ve bu aday ideolojinin kendine özgü terminolojisi içinde Çerkes kelimesi etik-ütöpik bir anlama sahipti. Çerkes «İDEAL İNSAN» demekti.

Bilimlerden farklı olarak, ideolojiler normatif karaktere sahiptirler. Bütün ideolojiler hitap ettikleri kitleyi «en iyiye», «en güzele» ulaştıracak olanın kendileri olduğu iddiasındadırlar. İdeolojiyi, kelimenin dar anlamıyla, bir öğreti veya sosyal sorun çözümleyici sistematik düşünce topluluğu olarak tanımlamak mümkündür. Ulusal bilinç, tanımı gereği bir bilinç meselesi, kimlik sorunudur. kolektif bir bilinç olup, bir ulusun tarihsel süreç içerisindeki var oluş şartları ve mücadeleleri ışığı altında, bugünkü konum ve durumunun geçmişinin bir sonucu ve (de) yarınının hazırlayıcısı, belirleyicisi olduğunu idrak etmektedir. Kolektif bilinç olması bakımından kitle bazında hayata geçirilebildiği oranda anlamlı olacaktır.

Düşünmeye kolaylaştırması açısından, TC Uyraklı Çerkes insanını üç sınıfa ayırmak niyetindeyim.

I. Sosyal anlamda Çerkes insanı: Çerkes Toplumu içinde sosyalleşmiştir. Bu tip insanın, kentleşme olgusunun asimilasyon sürecini hızlandırıcı bir faktör olduğu göz önüne alındığında köylerden çıkma olasılığı şehre oranla fazladır.

II. Siyasal anlamda Çerkes insanı: Çerkes toplumu içinde sosyalleşmemiştir. Çerkes Ulusal Bilincine sahiptir.

III. Total (Bütünsel) anlamda Çerkes insanı: Kişiliğinde diğer iki sınıfın özelliklerini sentezleyebilmiş insandır.

Ulusal bilincin diaspora ölçeğinde hayat bulmasının Çerkes Dünyasının problemlerini çözümlemede tek başına yeterli olup olmayacağı sorusuna yanıtımız hayır olacaktır. Zira, aynı ulusal bilince sahip olan insanlar farklı

ideolojileri benimsemiş olabilirler. Buna bağlı olarak değişik ideolojilere sahip bireylerin ulusal soruna yaklaşım, tanımlama biçimi ve getirdikleri çözüm önerileri farklı olacaktır. Bunun doğal sonucu ise, annesinin karnında ölen bir bebek misali, ulusal birliğin doğmadan ölümü olacaktır. Fikir planında consensusa ulaşamayan insanların eylem planında birlikteliğinden bahsetmek ne derece de mümkün olabilir. Bu bağlamda ele alındığında ulusal soruna nihai çözüm Çerkesler özelinde, Çerkesler için işleyecek bir ideolojinin oluşturulması olacaktır.

İdeoloji bir yana, literatüre bakıldığında, bir öğreti, bir ekol halinde getirilebilmiş ÇERKEŞ ULUSÇULUK ANLAYIŞI'nı dahi görmek mümkün değildir. Tarihe göz attığımız zaman X ulusunun olduğu yerde, X ulusuna özgü bir ulusçuluk anlayışını görebiliyoruz. Hitler dönemi Almanyası'nda Nasyonal Sosyalizm, Cumhuriyet Türkiye'sinde Kemalist Ulusçuluk anlayışı ve diğerleri.

Yahudiler ve Çerkeslerle ilgili sık sık yapılagelen bir analogi vardır. Yahudiler diasporası 2000 küsur yıl sonra ulus-devletlerini kurabilmişlerdir. Acaba bunun tek sebebi Yahudilerin yoğun lobi çalışmaları mıdır? Yoksa bu başarıda siyonizmin de katkıları var mıdır? Burada "Düşünce mi eylemden, eylem mi düşünceden doğar?" polemikine girecek değilim. Şu bir gerçektir ki Musevilik bir Yahudi milliyetçisi için bir din olduğu gibi bir ideolojidir de. Adeta din ve ideoloji birbirine özdeşir.

Çerkes toplumunun Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye tarihine bakıldığında, aydınlarımızın ulusal tarihimizin yazılmaması olmasından kaynaklanan bir ihtiyaçla tarih ve asimilasyon olgusu üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırdıkları görülür. Günümüz Çerkes aydınının tarihi misyonu ise

—Çerkes Ulusçuluk Anlayışının saptanması,

—Çerkesler özelinde, Çerkesler için işleyecek bir ideolojinin oluşturulması ve her ikisinin bir öğreti, bir ekol haline getirilmesidir.

Bu yazı «fikri hür, irfanı hür» sıfatına sahip tüm Çerkeslere çağrıdır.

Mehmet Kandemir

Mutlaka Sesimi Duyurmalıydım..

Emperyalist emeller ve çağdışı hayaller uğruna insanların katledildiği, biraz güçlenen devletlerin zayıfı ezdiği, barışın egemen olmadığı anlamsız ve acımasız bir savaşlar dönemi içindeyiz.

Bu öyle engellenemez bir duruma geldi ki, dünyanın birçok yerinde yaşanan insanlık dışı olaylar, zulüm ve soykırım, en kanlı sonuçlarından birine Abhazya'da ulaşmıştır.

Demokrasi tüm dünya devletlerinin yalnızca kendi ekonomik ve politik çıkarları doğrultusunda kullanılan bir kelime olmaktan öteye gidememiştir.

Tüm bu düşünceleri bize söyleten Abhazya'nın işgalinden sonraki uluslararası kuruluşların, dünya devletlerinin basının ve dünya kamuoyunun tutumlarıdır. Bugün Abhazya'nın adını bile duymayan insanlar vardır Türkiye'de. Bunları suçlayamayız. Ancak belirli bir eğitim almış, aktif siyasette önemli etkileri olan insanların konuya yaklaşım tarzlarının yanlışlığına göz yumamayız.

Geçenlerde Sayın Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin'in Bilkent Üniversitesi'nde konferansı vardı. Ben de oradaydım. Bir müddet soru ve yanıtları dinledim. Konular; dış ilişkiler, Somali ve Bosna-Hersek'te odaklaşıyordu. Bu konulardan farklı olarak ben de soru sormak istedim. Benimde toplumsal sancım vardı. O anda bir bakana karşı kendime Türkiye'deki Çerkeslerin temsilcisi görevini yüklüyorum. Mutlaka sesimi duyurmalıydım. Bu ses hepimizin sesi diye düşündüm:

—Öncelikle TC Hükümeti'ni Gürcistan'a verilen 50 Milyon Dolarlık krediden dolayı kınıyorum. Bilirsiniz, 14 Ağustos'tan beri Gürcistan'la Abhazya arasında savaş var. İnsanlara zulmeden, hakkı olmayan Abhazya'ya saldıran Gürcistan'a, Tiflis yönetimine yardım yaptınız. Bunu benimle birlikte Türkiye'de yaşayan 4 Milyona yakın Çerkes kınıyor. Az önce de TC Hükümeti olarak dış ilişkilerde barışçı, insancıl bir politika izlediğinizi söylediniz. Gürcistan'a yaptığınız yardım Abhazya'daki insanların öldürülmesi için kullanılıyor. 50 Milyon Dolarlık yardım konusunda açıklama yapmanızı istiyorum.

Titrek, öfke dolu soruma Sayın Çetin şu sözlerle cevap verdi:

—Gerçekten iyi bir konuya değindiniz. Bu konu hakkında Türkiye'deki Çerkeslerden birkaç kez tepki aldık. Evet, Gürcistan'la Abhazya arasında malesef —Bosna-Hersek'te olduğu gibi— kanlı çatışmalar oluyor. Buna insan olarak hepimiz üzüliyoruz. Ancak savaşın bitmesi için TC Hükümeti olarak elimizden geleni yaptık. Her iki hükümete de çağrıda bulunduk. Hatta bu konuda Sayın Başbakanımızın da açıklamaları oldu. Biz Abhazya'ya Kızılây aracılığıyla iki kez yardım gönderdik. Abhazya'ya gönderirken Gürcistan'a da göndermemek olmaz. Biz TC Hükümeti olarak dışarıyla iyi ilişkiler sürdürmeliyiz.

Türkiye, içerisinde etnik kökenli bir sürü halk barındırıyor. Gürcüler, Lazlar, Abazalar vs. Abazalar

yardım isteyince verip Gürcü yardım isterse onu geri çevirmek olmaz. Gürcü de benim vatandaşım.

Meclis'te Gürcistan-Abhazya Savaşı gündeme geldi. Bir milletvekili «Ben Lazım, annem Gürcü, eşim Abaza. Arada kaldım. Ben şimdi ne yapacağım» diyor. Yani demek istediğim, Türkiye'de Türk olmayan azınlıklar var. Türkiye'de Abazalar yaşıyor diye sadece onlara yardım edemeyiz. Dış ilişkilerde Türkiye'nin çıkarlarını düşünmek zorundayız.

Gürcistan'la Türkiye arasında gelecekte iyi ekonomik ilişkiler olabilir. Ayrıca Abhazya Sorunu Gürcistan'ın kendi iç meselesidir. Dışarıdan müdahale edemeyiz.

50 Milyon Dolara gelince, o Gürcistan'a verilmiş bir kredidir. Henüz onu kullanmamışlardır.

Evet...Yıllardır topraklarında yaşadığımız, cephesinde savaştığımız, vergisini verdiğimiz, her türlü vatandaşlık görevlerini yerine getirdiğimiz demokratik (!) bir hükümetin tutumu. Nerede bunun demokrasisi, nerede bunun insanlığı ve nerede özgür, barışçı dünya için harcanan çabaları...

Evet, TC Hükümeti..... Siz, insanlara zulmeden, Abhazya'ya saldırmak için hiçbir haklı gerekçesi olmayan bir Gürcistan-Tiflis Yönetimiyle aynı masaya oturduunuz. Emperyalist bir yönetimle görüşme ve anlaşmalar yapmaktan çekinmediniz.

Aynı şekilde Abhazya, haklı bir gerekçe olmadan Gürcistan'a saldırmış olsaydı, insan olarak Abhazya'ya tepki gösterirdik. Barıştan yana, zulüm ve haksızlığa karşı olan her insan gibi TC Hükümeti de bu olaya karşı tavrını daha doğru koyabilmeliydi. Ama emperyalist çıkarlar sözkonusu.

Üzücü olan bir nokta da Abhazya sorununa Gürcistan'ın iç meselesi olarak bakmalarıdır. Siyasi hayatta sorumluluk almış kimseler doğru tavır koymak için tarafları iyi tahlil etmek zorundadır.

Ve malesef devlet büyükleri Abhazya'daki olayların Gürcü ve Abaza Halkı arasında etnik kökenli bir çatışma olmadığını görememişlerdir. Oysa bu çatışmaların kaynağı tamamen politiktir.

Hükümetin bu tutumu, bu ilgisizliği karşısında Türkiye'deki Çerkesler olarak birtakım yükümlülüklerimiz var. Elbirliğiyle anavatana sahip çıkmak zorundayız. Yarın herşey için çok geç kalmış olabilir.

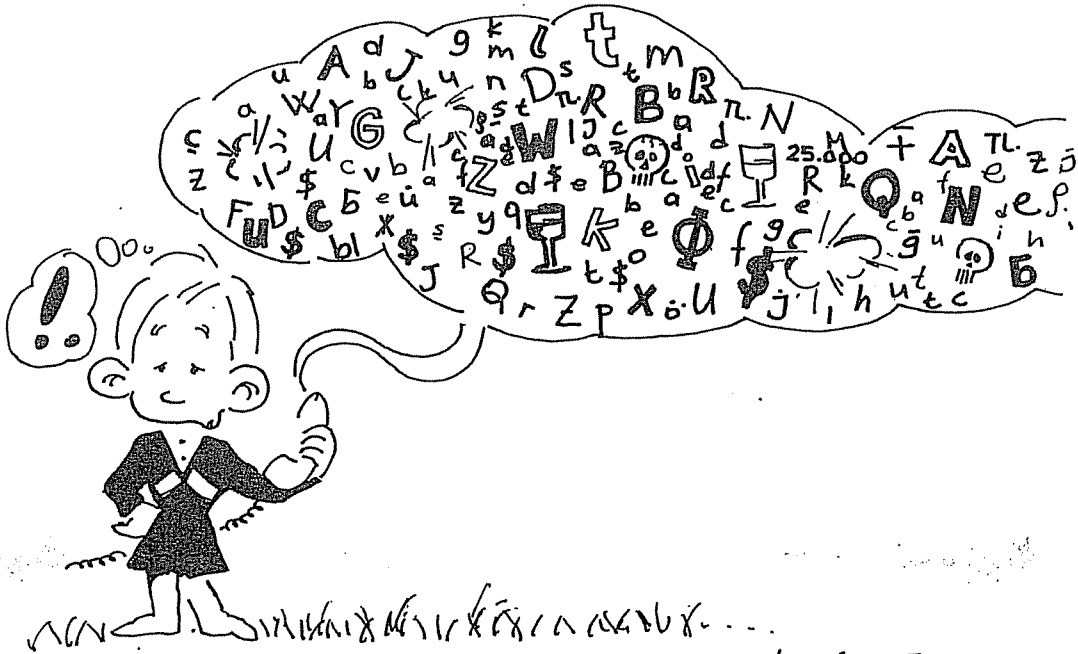
Abhaz Halkının yok olması binlerce yıllık ortak acıları, sevinçleri ve özelemleriyle oluşan bir kültür birikiminin de yok olması demektir. Bu yönüyle Abhazya sorunu bir insanlık sorunudur.

Hükümetin tutumu ne olursa olsun Çerkes Halkı, her zaman bağımsızlık ve özgürlükten daha değerli bir şey olmayacağını bilinciyle sonsuza dek direnecek.

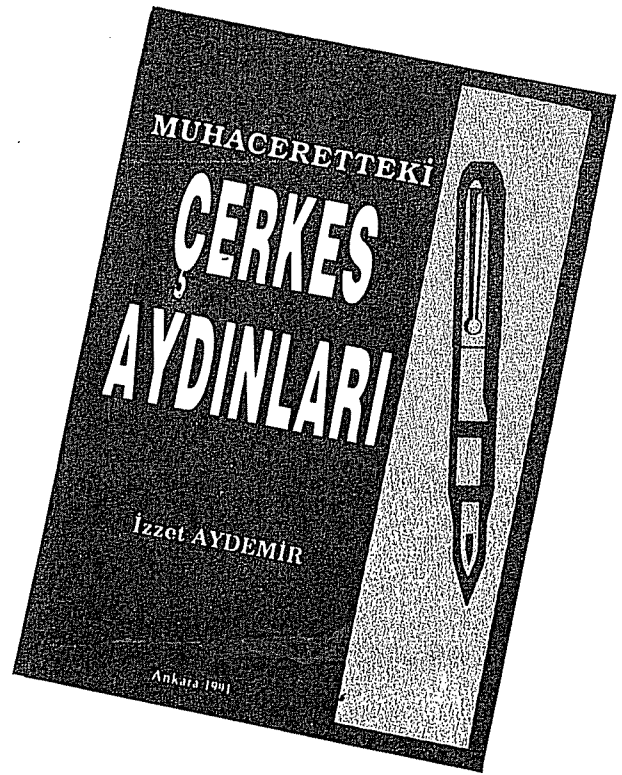
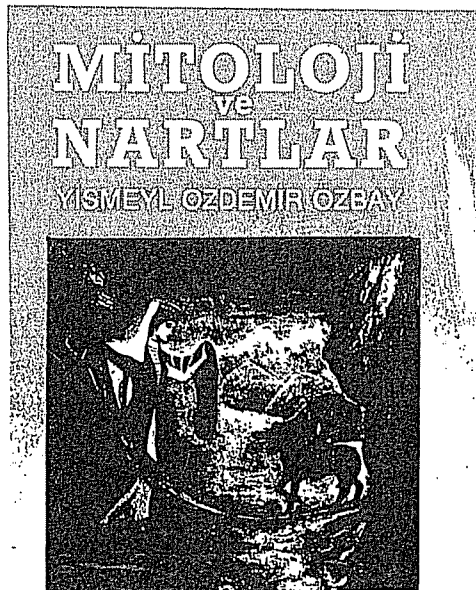
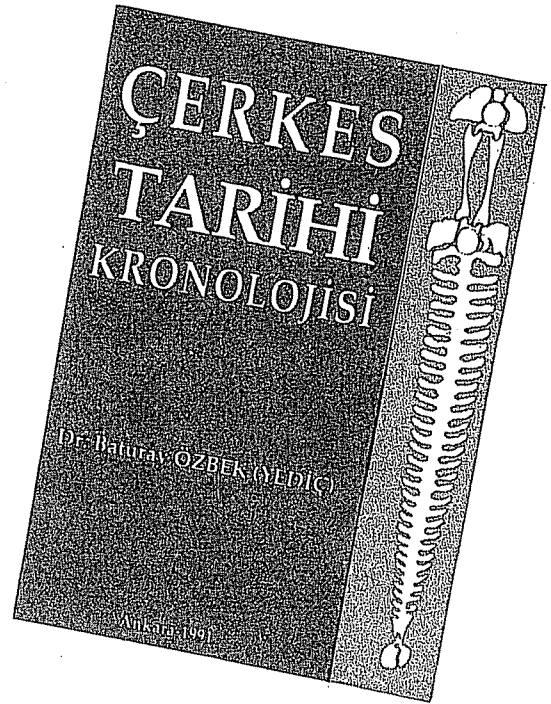
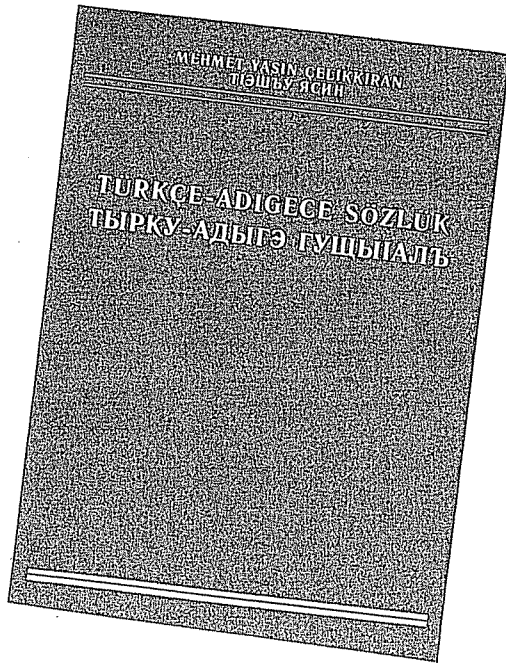
«Ve özgüryüğü yaşamak bu topraklarda

Bu topraklar ki bitimsiz gözyaşları ve acının tanığı...»

Nurten Kum

beni yapın

KİTAP İSTEME ADRESİ:

P.K.: 355 Kızılay/ANKARA

HALAM

Halam'dı...
Küçücük ayakları, elleri vardı.

Halam'dı...
Sevgiden bir duvardı.

Halam'dı...
Binboğa'dan Toroslar'a
bir soylu gelin
Olmaz olsun gurbetlik!
Tutun üzengilerini, gemini;
Dokunun,
Size de bulaşsın güzellik.

Halam'dı...
Çukurova'da tanıdı ilk kez
Ölüm'ü, Sıtma'yı, Eşkiyalar'ı...
Öyle bir anaydı ki
hiç doğurmamış,
Çocuğuydu,
dünyanın tüm çocukları...

Halam'dı...
Paslanırken sandıkta
gümüş takıları,
Terkisinde gitti terekesiyle
bir Çerkes atının,
Umutları anıları...

Halam'dı...
Buruk bir tebessüm yüreğimde
şimdi O,

Ve
Eski fotoğrafları...

Çetin ÖNER
'92 Kasım Ankara.